

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele.

Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

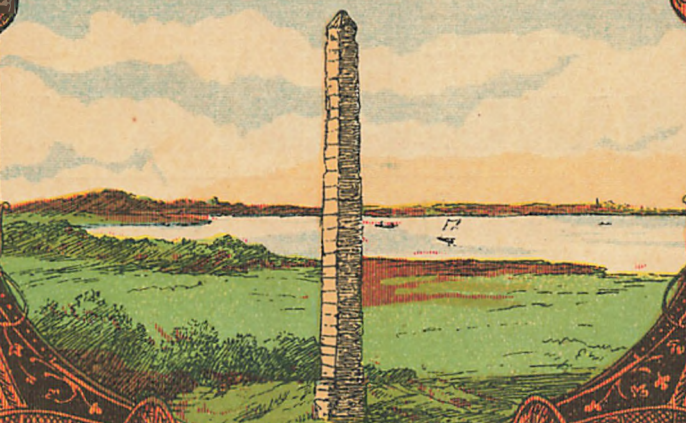
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

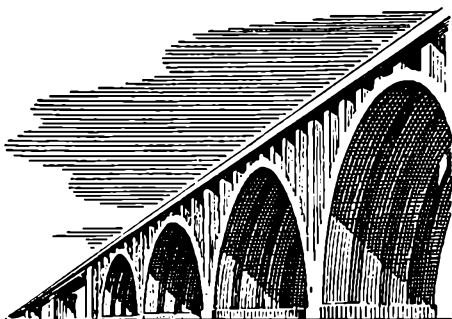
Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sprogforeningens
ALMANAK
for
1939

Udgivet af Sprogforeningen

SIKKERHEDEN

ER AF STØRSTE BETYDNING VED
ANBRINGElsen AF DERES PENGE.

HANDELSBANKEN

- AKTIEKAPITAL: Kr. 50.000.000
- RESERVER ca. Kr. 25.600.000

A A B E N R A A

Kontorer i Bolderslev,
Boorup - Felsted
Hellevad - Hjordkær

G R A A S T E N

Kontor i Padborg

H A D E R S L E V

Kontorer i
Christiansfeld - Vojens

S Ø N D E R B O R G

Kontorer i
Broager - Nordborg

T O F T L U N D

Kontorer i
Agerskov - Arnum

T Ø N D E R

Kontorer i Hojer,
Skærbæk - Tinglev

Filialer af Aktieselskabet Kjøbenhavns Handelsbank.

Sprogforeningens
A l m a n a k

for

• • 1939 • •

46. A a r g a n g .

Udgi vet af Sprogforeningen
under Redaktion af N. Hansen

Kabernaas.
Trykt i „Hjelmbaas“ Trykkeri.

Formørkelser i Aaret 1939.

1. Ringformet Solformørkelse den 19. April, synlig som partiel Formørkelse i Danmark (med Færøerne) og i Grønland. I København begynder Formørkelsen Kl. 18.18'.

2. Total Maaneformørkelse den 3. Maj, usynlig i Danmark.

3. Total Solformørkelse den 12. Oktober, usynlig i Danmark. Formørkelsen ses i det sydøstlige Australien, i Polynesien, i det sydlige Ishav og paa Sydamerikas Sydspids.

4. Partiel Maaneformørkelse den 28. Oktober, delvis synlig i Danmark. Formørkelsen varer fra Kl. 5.54' til Kl. 9.18'.

Planeterne i Aaret 1939.

Merkur er i Almindelighed Solen saa nær, at den ikke kan ses med blotte Øjne. Den 3. Januar, 1. Maj, 28. August og 17. December er den længst vest for Solen og staar omkring disse Dage i København op henholdsvis 2 Timer, $\frac{1}{3}$ Time, $1\frac{1}{4}$ Time og $2\frac{1}{4}$ Time før Solen. Den 17. Marts, 13. Juli og 8. November er den længst øst for Solen og gaar omkring disse Dage i København ned henholdsvis 2 Timer, 1 Time og $\frac{1}{2}$ Time efter Solen.

Venus er den 30. Januar længst vest for Solen og staar ved denne Tid i København op 3 Timer før Solen. Den 5. September er Venus i øvre Konjunktion med Solen.

Mars staar ved Aarets Begyndelse i Vægten. Den vandrer gennem Skorpionen, Ophiuchus, Skytten, Stenbukken og Vandmanden ind i Fiskene, hvor den opholder sig ved Aarets Slutning.

Jupiter staar ved Aarets Begyndelse i Vandmanden og vandrer derfra ind i Hvalfisken og Fiskene, hvor den opholder sig ved Aarets Slutning. Den 27. September er Jupiter i Opposition med Solen.

Saturn opholder sig hele Aaret i Fiskene og Hvalfisken. Den 22. Oktober er Saturn i Opposition med Solen.

Uranus og **Neptun** er ikke synlige for blotte Øjne. Uranus opholder sig hele Aaret i Vædderen. Den 13. November er Uranus i Opposition med Solen og staar da omkring Midnat i Syd 52° over Københavns Horisont. Neptun opholder sig hele Aaret i Jomfruen og Løven.

Højvandet ved Vestkysten.

De for hver Dags For- og Eftermiddag anførte Klokkeslet angiver Højvandet ved Rø m ø H a v n. For at finde Flodtiden paa andre Punkter maa der til disse Tal lægges til ved O d d e n paa Rø m ø 10, ved H ø j e r S l u s e 40, ved

Koldby 30, Ballum Sluse 15, Rejsby Sluse 20, Vester Vedsted Sluse 20, Esbjerg 30, Nordby paa Fanø 35 Minutter. Ved Sønderho maa der trækkes 5 Minutter fra.

Lavvandet indtræder $6\frac{1}{2}$ —7 Timer efter Højvandet.

Beregningerne er udførte af Thade Petersen i Haderslev.

Flodhøjden.

I 1936 og 37 var der næsten ingen Vandtider, der naaede 30 cm over normalt Højvande og ligeledes saa godt som ingen Elbe, der gik 30 cm under den normale. I 1938 har vi derimod 10 Vandtider, hvor Højvandet naar 30 cm over, og 5, hvor Lavvandet synker 30 cm under Normalen. 3 af de stærke Højvande indtraadte om Eftermiddagen den 29. og 30. Juni samt 1. Juli. Da det samtidig blæste op til ret kraftig Storm af Sydvest, naaede Vandet de tre Dage om Eftermiddagen ikke bare de 30 cm over normalt Højvande, som det efter Beregningen skulde naa, men 80—90 cm.

I 1939 bliver Antallet af normale Vandtider lidt større end i 1938 nemlig 285 mod 274, mens Antallet af de overnormale bliver 242 mod 251, altsaa 9 mindre i Antal, men til Gengæld bliver de en Del stærkere. Der bliver nemlig i Stedet for 10 15 Vandtider, der naar 30 cm over Normalen, deriblandt endda to, der naar 36 cm over den. Disse to falder om Eftermiddagen den 17. August og 15. September. Blæser det de Dage netop op til Storm, kan den høje Vandstand blive slem nok. Men værre kan det let blive, at Hovedmængden af de undernormale Vandstande kommer til Tider, hvor der er megen Sandsynlighed for, at de kan falde sammen med stærk Østenvind. Fra Nytaar til 1. Maj falder nemlig ikke færre end 85 Vandtider under det normale. Selv om langt den største Del af dem kun mangler lidt, nemlig 10—16 cm, i normal Vandstand, kan de jo ved Østenvind volde baade Fiskere og Sejlbaade Vanskeligheder nok, saa meget mere som 55 af dem falder om Dagen og kun 30 om Natten.

Thade Petersen.

1	betyder	10	cm	over	dagligt	Vande
2	»	16	»	»	»	»
3	»	24	»	»	»	»
4	»	30	»	»	»	»
5	»	36	»	»	»	»
a	»	10	»	under	»	»
b	»	16	»	»	»	»
c	»	24	»	»	»	»
d	»	30	»	»	»	»

1. Uge. **Kristi Omskærelse**, Luk. 2, 21.

2. Række, Matth. 6, 5—13.

		N.		Fm.	Em. *)
S.	1 Nytaar	3	4	9,17	21,57 a
M.	2 Abel	4	20	10,31	23,10 a
Ti.	3 Enoch	5	34	11,46	—
O.	4 Methusalem	6	41	0,16	12,45
T.	5 Simeon	7	37	1,12	13,40
F.	6 H. 3 Konger	17	23	2,13	14,50
L.	7 Knud Hertug	18	50	3,08	15,39 1

2. Uge. **Da Jesus var 12 Aar gammel**, Luk. 2, 42 til Enden.

2. Række, Mark. 10, 13—16.

		N.		Fm.	Em. *)
S.	8 1. S. e. h.3Kong.	20	17	3,52	16,27 1
M.	9 Julianus	21	42	4,11	17,17 1
Ti.	10 Paul Eremit	23	4	5,28	18,04
O.	11 Hyginus	—	—	6,13	18,48
T.	12 Reinhold	0	24	6,58	19,02 a
F.	13 Marie	1	40	7,44	20,14 a
L.	14 Felix	2	53	8,34	21,10 a

3. Uge. **Brylluppet i Kana**, Joh. 2, 1—11.

2. Række, Luk. 19, 1—10.

		N.		Fm.	Em. *)
S.	16 2. S. e. h.3Kong.	4	1	9,44	22,25 a
M.	16 Marcellus	5	2	11,04	23,38 a
Ti.	17 Antonius	5	56	—	12,14 b
O.	18 Vilh. Marie	6	41	0,37	13,10 b
T.	19 Pontianus	7	18	1,28	14,01 a
F.	20 Fab. og Sebast.	16	44	2,15	14,49 a
L.	21 Agnes	17	50	2,58	15,27

4. Uge. **Jesus gik ned af Bjerget**, Matth. 8, 1—13.

2. Række, Luk. 17, 5—10.

		N.		Fm.	Em. *)
S.	22 3. S. e. h.3Kong.	18	57	3,32	16,00
M.	23 Emerentius	20	5	4,04	16,32
Ti.	24 Timotheus	21	13	4,36	17,06
O.	25 Pauli Omv.	22	23	5,10	17,37
T.	26 Polycarpus	23	34	5,41	18,07 a
F.	27 Chrysostomus	—	—	6,16	18,42 a
L.	28 Frederik 6. Fds.	0	46	6,55	19,20 a

5. Uge. **Jesus traadte i Skibet**, Matth. 8, 23—27.

2. Række, Matth. 14, 22—33.

		N.		Fm.	Em. *)
S.	29 4. S. e. h. 3Kong.	1	59	7,38	20,03 b
M.	30 Lovise.	3	11	8,29	21,03 a
Ti.	31 Vigilius	4	19	9,44	22,23 a

*) Se Flodhøjden S. 3.

Februar 1939		O. C. N.	Blidemaaned, 28 Dage	<i>Se Anm. 3.S. Højvande</i>	
		N.		Fm.	Em.
O.	1 Brigida	5 19	Sol. op 8. 8' n. 16. 40'	11,09 b	22,44
T.	2 Kyndelmisse	6 10	Tusmørket varer 46'	—	12,26 a
F.	3 Blasius	6 50		0,50	13,33
L.	4 Veronica	7 23	☉ f. M. 8. 55'	1,56 a	14,37
			☾ nærmest Jorden		
6. Uge. Arbejderne i Vingaarden, Matth. 20, 1—16.					
2. Række, Matth. 25, 14—30.					
		O.			
S.	5 Septuagesima	19 10	Agathe	2,50 a	15,27 1
M.	6 Dorothea	20 37		3,36 a	16,11 1
Ti.	7 Richard	22 0		4,23 a	16,58
O.	8 Corintha	23 21	Sol. op 7. 54' n. 16. 55'	5,10 a	17,44
T.	9 Apollonia	—	Tusmørket varer 45'	5,54 a	18,22
F.	10 Scholastica	0 37		6,35	19,01 a
L.	11 Euphrosyne	1 49	☾ s. Kv. 5. 12'	7,17	19,36 a
7. Uge. De fire Slags Sædejord, Luk. 8, 4—15.					
2. Række, Mark. 4, 26—32.					
S.	12 Sexagesima	2 53	Eulalia	7,59 a	20,28 a
M.	13 Benignus	3 51		8,58 b	21,32 a
Ti.	14 Valentinus	4 39		10,18 c	22,52 a
O.	15 Faustinus	5 18	Sol. op 7. 38' n. 17. 10'	11,37 c	—
T.	16 Juliane	5 51	Tusmørket varer 44'	0,03 a	12,43 c
F.	17 Findanus	6 17	☾ fjernest Jorden	0,58	13,36 b
L.	18 Juliane Sophie	6 40	Concordia	1,47	14,22 b
8. Uge. Kristi Daab, Matth. 3, 13 til Enden.					
2. Række, Luk. 18, 31 til Enden.					
		N.			
S.	19 Fastelavn	17 55	Quinquagesima	2,33	15,05 a
M.	20 Eucharias	19 4	Esto mihi. Ammon	3,10 a	15,40 a
Ti.	21 Hvide Tirsd.	20 13	☉ n. M. 9. 28'	3,42 a	16,09
			Samuel		
O.	22 Aske Onsd.	21 23	Peders Stol	4,13 a	16,40
			Sol. op 7. 22' n. 17. 25'		
			Tusmørket varer 43'		
T.	23 Papias	22 31		4,46 a	17,10
F.	24 Matthias	23 46		5,21 a	17,42
L.	25 Victorinus	—		5,55	18,16
9. Uge. Jesus fristes af Djævelen, Matth. 4, 1—11.					
2. Række, Luk. 22, 24—32.					
S.	26 1. S. e. Fasten	0 57	Quadragesima. Invocavit	6,33	18,52 a
			Inger		
M.	27 Leander	2 4	☽ f. Kv. 4. 26'	7,14 a	19,35 a
Ti.	28 Øllegaard	3 6		8,02 b	20,31 a

Marts 1939

O. & N.

Tordmaaned. 31 Dage.

 Se Anm. 3.S.
Højvande

		N.		Fm.	Em.
O.	1 Tamperdag	3	59	Sol. op 7. 5' n. 17. 40'	9,17 b 21,52 a
T.	2 Simplicius	4	42		
F.	3 Kunigunde	5	18	Tusmørket varer 42'	10,48 c 23,18
L.	4 Adrianus	6	47	☾ nærmest Jorden	0,31 13,16 a

 10. Uge. **Den kananæiske Kvinde**, Matth. 15, 21—28.

2. Række, Mark. 9, 17—29.

S.	5 2. S. i Fasten	6	13	Reminiscere. Theofilus ☉ f. M. 19. 0'	1,35 1 14,18
M.	6 Gotfred	19	27		
Ti.	7 Perpetua	20	51	Sol. op 6. 48' n. 17. 55'	2,33 2 15,09
O.	8 Beata	22	12		
T.	9 40 Riddere	23	29	Tusmørket varer 42'	3,18 2 15,51
F.	10 Ædel	—	—		4,02 2 16,33
L.	11 Kronpr. Fred.	0	38	Thala	4,46 2 17,15
					5,29 1 17,50
					6,07 18,27

 11. Uge. **Jesus drev en Djævel ud**, Luk. 11, 14—28.

2. Række, Joh. 8, 42—51.

S.	12 3. S. i Fasten	1	40	Oculi. Gregorius ☾ s. Kv. 22. 37'	6,46 a 19,05
M.	13 Macedonius	2	32		
Ti.	14 Eutychius	3	15	Neptun i Opp. m. Solen	7,31 b 19,48 a
O.	15 Zacharias	3	51		
T.	16 Gudmund	4	20	Sol. op 6. 30' n. 18. 9'	8,22 c 20,49 a
F.	17 Gertrud	4	44		
L.	18 Alexander	5	5	Tusmørket varer 42'	9,38 d 22,08 a
				☾ fjernest Jorden	11,01 c 23,26 a
				Merk. størst østl. Elong.	— 12,11 c
					0,25 13,01 c

 12. Uge. **Jesus bispiser 5000 Mand**, Joh. 6, 1—15.

2. Række, Joh. 6, 35—51.

S.	19 Midfaste	5	24	Lectare. Joseph	1,14 13,08 b
M.	20 Gordius	5	42		
			N.		1,57 14,30 a
Ti.	21 Benedictus	19	12	☉ n. M. 2. 49'. Jævn døgn	2,39 1 15,08 a
O.	22 Paulus	20	24		
T.	23 Fidelis	21	36	Sol. op 6. 11' n. 18. 24'	3,14 1 15,39
F.	24 Ulrica	22	48		
L.	25 Mariæ Bedud.	23	56	Tusmørket varer 42'	3,46 1 16,10
					4,21 1 16,42
					4,57 1 17,16

 13. Uge. **Gabriel Engel udsendes**, Luk. 1, 26—38.

2. Række: Luk. 1, 46—56.

S.	26 5. S. i Fasten	—	—	Judica. Gabriel	5,34 17,50
M.	27 Kastor	0	59		
Ti.	28 Kronpr. Ingrid	1	53	Eustachius ☾ f. Kv. 13. 16'	6,13 18,31
O.	29 Jonas	2	39		
T.	30 Quirinus	3	16	Sol. op 5. 53' n. 18. 38'	7,49 b 20,15
F.	31 Fred. 5. Føds.	3	47		
				Tusmørket varer 42'	9,05 c 21,40
				Balbina	10,34 c 23,05

April 1939

O.C.N.

Faaremaaned. 30 Dage.

Se Anm. 3.S.
Højvande

L.		N.		f.m.	Em.
	Hugo	4 13	☾ nærmest Jorden	11,54 b	—
14. Uge. Jesu Indtog i Jerusalem , Matth. 21, 1—9. 2. Række, Mark. 14, 3—9.					
S.	2 Palmesøndag	4 37	Theodosius	0,15	12,57 b
M.	3 Nicetas	4 59		1,13 1	13,54
Ti.	4 Ambrosius	5 23	☉ f. M. 5. 18'	2,08 2	14,43
O.	5 Irene	21 2	Sol. op 5. 35' n. 18. 52' Tusmørket varer 43'	2,57 2	15,25
T.	6 Skærtorsdag	22 17	Sixtus	3,39 2	16,05
F.	7 Langfredag	23 24	Egesippus	4,21 1	16,35
L.	8 Chr. 9. Fødsel	—	Janus	5,04	17,22

15. Uge. **Kristi Opstandelse**, Mark. 16, 1—7.

2. Række, Matth. 28, 1—8.

S.	9 Paaskedag	0 22	Procopius	5,42	17,56
M.	10 2. Paaskedag	1 10	Ezechiel	6,22 a	18,33
Ti.	11 Leo	1 49	☾ s. Kv. 17. 11'	7,04 b	19,14
O.	12 Julius	2 20	Sol. op 5. 17' n. 19. 6' Tusmørket varer 44'	7,50 c	20,11 a
T.	13 Justinus	2 46	☾ fjernest Jorden	8,57 d	21,23 a
F.	14 Tiburtius	3 9		10,13 c	22,40 a
L.	15 Chr. 5. Fødsel	3 28	Olympia	11,25 c	23,44

16. Uge. **Jesus kom ind ad lukte Døre**, Joh. 20, 19.

til Enden. 2. Række, Joh. 21, 15—19.

S.	16 1. S. e. Paaske	3 47	Quasimodo. Mariane	—	12,23 c
M.	17 Anicetus	4 6		0,35	13,07 b
Ti.	18 Flyttedag	4 25	Eleutherius	1,20	13,51 a
O.	19 Daniel	19 22	☉ n. M. 17. 35' Partiel Solformørkelse	2,03	14,32
T.	20 Sulpicius	20 25	Sol. op 5. 0' n. 19. 20' Tusmørket varer 46'	2,44 1	15,09
F.	21 Florentius	21 46		3,20 1	15,40
L.	22 Cajus	22 52		3,55 1	16,14 1

17. Uge. **Jesus er en god Hyrde**, Joh. 10, 11—16.

2. Række, Joh. 10, 22—30.

S.	23 2. S. e. Paaske	23 50	Misericordia Domini	4,37	16,56 1
M.	24 Albertus	—	Georgius	5,18	17,35 1
Ti.	25 Markus Evang.	0 38	☽ f. Kv. 19. 25'	6,03	18,17
O.	26 Cletus	1 17	Sol. op 4. 43' n. 19. 34' Tusmørket varer 48'	6,51 a	19,05
T.	27 Charl. Amalie	1 49	Ananias	7,46 b	20,06
F.	28 Vitalis	2 16	☾ nærmest Jorden	8,56 b	21,25
L.	29 Peter Martyr	2 40		10,19 b	22,46

18. Uge. **Kristi Bortgang til Faderen**, Joh. 16,

16—22. 2. Række, Joh. 14, 1—11.

S.	30 3. S. e. Paaske	3 2	Jubilate. Severus	11,35 b	23 58
----	---------------------------	-----	-------------------	---------	-------

Maj 1939		O.C.N	Majmaaned. 31 Dage	<i>Se Anm. 3.S. Højnande</i>	
		N.		Fm.	Em.
M.	1 Phil. og Jakob	3 25	Voldermisse	—	12,37 b
Ti.	2 Athanasius	3 48	Merk. størst vestl. Elong.	0,52	13,27 a
			⊙ f. M. 16. 15'		
O.	3 Korsmisse	4 15	Sol. op 4. 27' n. 19. 47'	1,47 l	14,18
		O.	Tusmørket varer 50'	2,38 l	15,02
T.	4 Florian	21 6			
F.	5 Bededag	22 8	Gothard	3,19 l	15,39 l
L.	6 Joh. a. Port.	23 2	De lyse Nætter begynder	3,59 l	16,18 l
19. Uge. Den Helligaands Sendelse, Joh. 16, 5—15.					
2. Række, Joh. 8, 28—36.					
S.	7 4. S. e. Paaske	23 45	Cantate. Flavia	4,4 l	16,56 l
M.	8 Stanislaus	—		5,2 l	17,31 l
Ti.	9 Caspar	0 20	Sol. op 4. 12' n. 20. 1'	5,58 a	18,06
O.	10 Gordianus	0 48	Tusmørket varer 53'	6,35 b	18,46
			☾ s. Kv. 11. 40'	7,2 l	19,35
T.	11 Mamertus	1 12	☾ fjernest Jorden	8,13 c	20,31
F.	12 Pancratius	1 32		9,16 c	21,40
L.	13 Ingenius	1 51			
20. Uge. Beder i Jesu Navn, Joh. 16, 23—28.					
2. Række, Joh. 17, 1—11.					
S.	14 5. S. e. Paaske	2 10	Rogate. Kristian	10,20 c	22,54
M.	15 Sophie	2 29		11,33 b	23,52
Ti.	16 Sara	2 49		—	12,26 b
O.	17 Bruno	3 13	Sol. op 3. 59' n. 20. 14'	0,40	13,11 a
			Tusmørket varer 56'		
T.	18 Kr. Himmelf.	3 41	Erik	1,26	13,55
		N.			
F.	19 Potentiana	20 39	⊙ n. M. 5. 25'	2,14	14,38
L.	20 Angelica	21 42		2,57 l	15,15 l
21. Uge. Naar Trøsteren kommer, Joh. 15, 26 til Enden og 16, 1—4. 2. Række, Joh. 17, 20 til Enden.					
S.	21 6. S. e. Paaske	22 35	Exaudi. Helene	3,39 l	15,57 2
M.	22 Castus	23 18		4,26	16,40 2
Ti.	23 Desiderius	23 53	☾ nærmest Jorden	5,12	17,24 2
			Sol. op 3. 48' n. 20. 26'	5,57	18,09 l
O.	24 Esther	—	Tusmørket varer 60'	6,45 a	18,59 l
T.	25 Urbanus	0 21		7,30 a	19,51
F.	26 Beda	0 46	☽ f. Kv. 0. 20'	8,36 b	21,03
L.	27 Lucian	1 8			
22. Uge. Hvo mig elsker, Joh. 14, 23 til Enden.					
2. Række, Joh. 14, 15—21.					
S.	28 Pinsedag	1 30	Vilhelm	9,55 b	22,25
M.	29 2. Pinsedag	1 53	Maximinus	11,12 b	23,38
Ti.	30 Vigand	2 17		—	12,14 a
			Petronella		
O.	31 Tamperdag	2 46	Sol. op 3. 39' n. 20. 36'	0,33	13,05
			Tusmørket varer 64'		

Juni 1939		D.C.N.	Skærsommer. 30 Dage	<i>Se Anm. 3.S. Højvande</i>	
		N.		Fm.	Em.
T.	1 Nikomedes	3 21		1,30	13,67
		O.			
F.	2 Marcellinus	20 53	☉ f. M. 4. 11'	2,22	14,41 1
L.	3 Fr. S. Fødsel	21 40	Erasmus	3,04	15,19 2
23. Uge. Kristus og Nikodemus, Joh. 3, 1—15.					
2. Række, Matth. 28, 18 til Enden.					
S.	4 Trinitatis	22 19	Optatus	3,45	15,57 2
M.	5 Grundlovsd.	22 50	Bonifacius	4,25	16,34 2
Ti.	6 Norbertus	23 16	☾ fjernest Jorden	5,02	17,07 1
O.	7 Jeremias	23 38		Sol. op 3. 32' n. 20. 45'	5,36
T.	8 Medardus	23 57	Tusmørket varer 67'	6,12 a	18,19
F.	9 Primus	—		6,52 b	19,00
L.	10 Onuphrius	0 15	☾ s. Kv. 5. 7'	7,35 b	19,48
24. Uge. Den rige Mand, Luk. 16, 19 til Enden.					
2. Række, Luk. 12, 13—21.					
S.	11 1. S. e. Trinitat	0 33	Barnab. Apost.	8,23 b	20,40
M.	12 Basilius	0 52		9,23 b	21,49
Ti.	13 Cyrillus	1 14	Sol. op 3. 28' n. 20. 51'	10,31 b	22,58
O.	14 Rufinus	1 40		Tusmørket varer 69'	11,34 a
T.	15 Valdemarsdag	2 11	Vitus	0,01	12,31
F.	16 Tycho	2 52		0,53	13,20
		N.			
L.	17 Botolphus	20 25	☉ n. M. 14. 37'	1,49	14,13 1
25. Uge. Den store Nadvere, Luk. 14, 16—24.					
2. Række, Luk. 14, 25 til Enden.					
S.	18 2. S. e. Trinitat	21 14	Leontius	2,39	14,58 2
M.	19 Gervasius	21 53	☾ nærmest Jorden	3,26 1	14,42 2
Ti.	20 Sylvorius	22 25	Sol. op 3. 28' n. 20. 54'	4,16 1	16,28 2
O.	21 Albanus	22 52		Tusmørket varer 70'	5,04
T.	22 10.000 Mart.	23 15	Solhverv, længste Dag	5,51	18,02 2
F.	23 Paulinus	23 37		6,38	18,50 2
L.	24 St. Hansdag.	23 59	☽ f. Kv. 5. 35'	7,23 a	19,36 1
26. Uge. Det fortabte Faar, Luk. 15, 1—10.					
2. Række, Luk. 15, 11 til Enden.					
S.	25 3. S. e. Trinitat	—	Prosper	8,14 a	20,36
M.	26 Pelagius	0 23		9,19 b	21,48
Ti.	27 7 Sovere	0 50	Eleonora	10,31 a	23,05
O.	28 Car. Amalie	1 22	Sol. op 3. 30' n. 20. 55'	11,43 a	—
T.	29 Petrus Paulus	2 0		Tusmørket varer 70'	0,13
F.	30 Lucina	2 45		1,09	13,33

Juli 1939

D.C.N

Ormemaaned. 31 Dage

Se Anm. 3.S.
Højvande

		N.				f. M. 17. 16'		f. m. Em.	
L.	1	Theobaldus	3	38				2,02	14,23 1

27. Uge. **Værer barmhertige.** Luk. 6, 36—42.

2. Række, Matth. 5, 43 til Enden.

		O.								
S.	2	4. S. e. Trinitat	20	53	Marie Besøg			2,52	15,03 2	
M.	3	Cornelius	21	20				3,31	15,38 2	
Ti.	4	Ulricus	21	43	Solen fjernest Jorden ☉ fjernest Jorden Sol. op 3. 36' n. 20. 52'			4,07	16,12 2	
O.	5	Anshelmus	22	3					4,42	16,47 2
T.	6	Dion	22	22		Tusmørket varer 67'			5,16	17,22 2
F.	7	Lovise Augusta	22	40	Villebaldus			5,49	17,53 1	
L.	8	Kjeld	22	58				6,23 a	18,31	

28. Uge. **Jesus lærer af Skibet.** Luk. 5, 1—11.

2. Række, Matth. 16, 13—26.

S.	9	5. S. e. Trinitat	23	18	Sostrata. ☉ s. Kv. 20. 49'	7,00 a	19,11		
M.	10	Vilh. Carolinø	23	41	Knud Konge	7,38 b	19,53		
Ti.	11	Josva			Sol. op 3. 44' n. 20. 45'	8,22 b	20,47		
O.	12	Henrik	0	9		Tusmørket varer 64'	9,20 a	21,50 a	
T.	13	Margarethe	0	44	Merk. størst østl. Elong.	10,41 a	23,16 a		
F.	14	Bonaventura	1	29		11,52	—		
L.	15	Apostl. Deling	2	26		0,25	12,50		

29. Uge. **Parisæernes Retfærdighed.** Matth. 5, 20—26.

2. Række, Matth. 19, 16—26.

		N.							
S.	16	6. S. e. Trinitat	19	48	Susanne. ☉ n. M. 22. 3'	1,23	18,48 2		
M.	17	Alexius	20	24	☉ nærmest Jorden	2,23	14,43 2		
Ti.	18	Arnolphus	20	54	Sol. op 3. 54' n. 20. 37'	3,16 1	16,29 1		
O.	19	Justa	21	20		Tusmørket varer 61'	3,02 1	16,16 1	
T.	20	Elias	21	43		4,52 1	17,04 1		
F.	21	Evenus	22	6		5,39 1	17,49 1		
L.	22	Maria Magdal.	22	30		6,23	18,33 2		

30. Uge. **Jesus bespiser 4000 Mand.** Mark. 8, 1—9.

2. Række, Matth. 10, 24—31.

S.	23	7. S. e. Trinitat	22	56	Hundreddagene begynder Apollinaris. ☉ f. Kv. 12. 34'	7,05	19,18 1		
M.	24	Christina	23	26		Mars i Opp. m. Solen	7,49	20,07	
Ti.	26	Jacobus			Sol. op 4. 5' n. 20. 26'	8,38 a	21,10		
O.	26	Anna	0	1		Tusmørket varer 57'	9,49 a	22,31 a	
T.	27	Martha	0	44		1,11	23,49 a		
F.	28	Aurelius	1	34		—	12,15		
L.	29	Oluf	2	31		0,50 a	13,09		

31. Uge. **De falske Profeter,** Matth. 7, 15—21.

2. Række, Matth. 7, 22 til Enden.

S.	30	8. S. e. Trinitat	3	32	Abdon	1,43	13,50 1		
M.	31	Germanus	4	37	☉ f. M. 7. 37'	2,32	14,42 2		

August 1939		O. C. N.	Høstmaaned 31 Dage	Se Anm. 3.S. Højvande	
		O.		Fm.	Em.
Ti.	1 Peders Fængs	20 10	☾ fjernest Jorden Sol. op 4. 17' n. 20. 13' Tusmørket varer 54'	3,13	15,18 ½
O.	2 Hannibal	20 30		3,46	15,51 ½
T.	3 Nikodemus	20 48		4,19	16,24 ½
F.	4 Dominicus	21 6		4,52	16,58 ½
L.	5 Osvaldus	21 25		5,24	17,29 ½
32. Uge. Den utro Husfoged , Luk. 16, 1—9. 2. Række, Luk. 12, 32—48.					
S.	6 9. S. e. Trinitat	21 47	Kristi Forklar.	5,55	18,01 ½
M.	7 Donatus	22 12	☾ s. Kv. 10. 18' De lyse Nætter ender	6,27	18,39
Ti.	8 Ruth	22 42		7,02	19,20
O.	9 Romanus	23 21	Sol. op 4. 30' n. 19. 59' Tusmørket varer 51'	7,40	20,05
T.	10 Laurentius	—		8,36	21,14 a
F.	11 Herman	0 10		9,54	22,39 a
L.	12 Clara	1 12		11,15	23,58 a
33. Uge. Jesus græder over Jerusalem , Luk. 19, 41 til Enden. 2. Række, Matth. 11, 16—24.					
S.	13 10. S. e. Trinitat	2 25	Hippolytus	—	12,23 ½
M.	14 Eusebius	3 47		1,04	13,26 ½
		N			
Ti.	15 Mariæ Himlft.	19 20	☉ n. M. 4. 53' ☾ nærmest Jorden	2,08	14,24 ½
O.	16 Rochus	19 45		Sol. op 4. 44' n. 19. 43' Tusmørket varer 48'	3,02 ½
T.	17 Anastatius	20 9		3,16 ½	15,57 ½
F.	18 Agapetus	20 34		4,33 ½	16,45 ½
L.	19 Sebaldus	21 0		5,19 ½	17,31 ½
34. Uge. Farisæeren og Tolderen , Luk. 18, 9—14. 2. Række, Luk. 7, 36 til Enden.					
S.	20 11. S. e. Trinitat	21 29	Bernhard	6,01 ½	18,14 ½
M.	21 Salomon	22 3	☽ f. Kv. 22. 21'	6,38	18,57 ½
Ti.	22 Symphorian	22 44	Sol. op 4. 57' n. 19. 26' Tusmørket varer 46'	7,17	19,39
O.	23 Zachæus	23 32		8,06	20,35 a
T.	24 Sophie Fr.	—	Bartholomæus Hundredagene ender	9,13	21,59 a
F.	25 Ludvig	0 26		10,31	23,20 b
L.	26 Irenæus	1 25		11,47	—
35. Uge. Den Døve og Stumme , Mark. 7, 31 til Enden. 2. Række, Matth. 12, 31—42.					
S.	27 12. S. e. Trinitat	2 29	Gebhardus	0,27 b	12,43 ½
M.	28 Lovise.	3 34	Augustinus	1,20 a	13,31 ½
Ti.	29 Johs. Halsh,	4 40	Merk. størst vestl. Elong.	2,07	14,17 ½
		O.	☉ f. M. 23. 9'		
O.	30 Benjamin	18 55	☾ fjernest Jorden	2,50	14,55 ½
T.	31 Bertha	19 13	Sol. op 5. 10' n. 19. 9' Tusmørket varer 45'	3,24	15,27 ½

September 1939		D.C. 91	Fiskemaaned. 30 Dage	<i>Se Anm. 3.S. Højvande</i>	
		O.		Fm.	Em.
F.	1 Ægidius	19 33		3,53	15,57 ½
L.	2 Elisa	19 53		4,24	16,30 ½
36. Uge. Samaritaneren og Leviten, Luk. 10, 23—37. 2. Række, Matth. 20, 20—28.					
S.	9 13.S. e. Trinitat.	20 17	Scraphia	4,55	17,04 ½
M.	4 Jul. Maria.	20 45	Theodosia	5,23	17,36 1
Ti.	5 Regina	21 20	☾ s. Kv. 21. 24' Sol. op 5. 24' n. 18. 51' Tusmørket varer 44'	5,53	18,12
O.	6 Magnus	22 4		6,31	18,53
T.	7 Louise	22 58	Robert	7,12	19,40 a
F.	8 Mariæ Fødsel	—		8,05	20,47 a
L.	9 Gorgonius	0 4		9,24	22,15 a
37. Uge. De 10 Spedalske, Luk. 17, 11—19. 2. Række, Joh. 5, 1—15.					
S.	10 14.S. e. Trinitat.	1 19	Burchardt	10,51	23,41 a
M.	11 Hillebert	2 41		—	12,05 1
Ti.	12 Guido	4 7	☾ nærmest Jorden	0,47	13,05 ½
		N.	☉ n. M. 12. 22'		
O.	13 Cyprianus	18 9	Sol. op 5. 38' n. 18. 33'	1,49	14,06 ½
T.	14 † Ophøjelse	18 34	Tusmørket varer 43'	2,42 1	14,53 1
F.	15 Eskild	19 0		3,24 ½	15,37 ½
L.	16 Euphemia	19 29		4,09 ½	16,23 1
38. Uge. Ingen kan tjene to Herrer, Matth. 6, 24 til Enden. 2. Række, Luk. 10, 38 til Enden.					
S.	17 15.S. e. Trinitat.	20 2	Lambertus	4,52 ½	17,08 ½
M.	18 Chr. 8. Føds.	20 42	Titus	5,31 1	17,49 1
Ti.	19 Constantia	21 28	Tobias. ☽ f. Kv. 11. 34'	6,10 1	18,31
O.	20 Tamperdag	22 20	Sol. op 5. 51' n. 18. 15'	6,49	19,14
T.	21 Matthæus	23 18	Tusmørket varer 42'	7,32	20,10 a
F.	22 Mauritius	—		8,35	21,23 b
L.	23 Linus	0 21	Jævn døgn	9,54	22,47 b
39. Uge. Enkens Søn af Nain, Luk. 7, 11—17. 2. Række, Joh. 11, 19—45.					
S.	24 16.S. e. Trinitat.	1 25	Tecla	11,11	23,55 b
M.	25 Cleophas	2 31	☾ fjernest Jorden	—	12,12
Ti.	26 Christ. 10. F.	3 37	Adolph	0,48 a	13,00 1
			Jupiter i Opp. m. Solen		
O.	27 Cosmus	4 44	Sol. op 6. 5' n. 17. 56'	1,33 a	13,43 1
			Tusmørket varer 42'		
T.	28 Venceslaus	5 51	☉ f. M. 15. 27'	2,14	14,24 ½
		O.			
F.	29 St. Michael	18 0		2,53	14,58 2
L.	30 Hieronymus	18 23		3,22 1	15,30 ½

Oktober 1939

O. C N

Sædemaaned. 31 Dage

Se Anm 3.S.
Højvande

40. Uge. **Den Vatersottige**, Luk. 14, 1—11.
2. Række, Mark. 2, 14—22.

		O.		Fm.	Em.
S.	1	17.S. e.Trinitat.	18 49	Remigius	3,51 1 16,03 2
M.	2	Ditlev	19 22		4,23 1 16,38 1
Ti.	3	Mette	20 3		4,57 1 17,13 1
O.	4	Franciscus	20 52	} Sol. op 6. 18' n. 17. 38' { Tusmørket varer 42'	5,31 1 17,52
T.	5	Placidus	21 52		6,08 1 18,34
F.	6	Fred. 7. Føds.	23 2	Broderus. ☾ s. Kv. 6. 27'	6,49 19,23 a
L.	7	Amalia	—		7,46 20,31 a

41. Uge. **Hvis Søn er Kristus**, Matth. 22. 34 til
Enden. 2. Række, Joh. 15, 1—11.

S.	8	18.S. e.Trinitat.	0 19	Ingeborg	9,05 22,02 a
M.	9	Dionysius	1 40		10,32 1 23,23 a
Ti.	10	Gereon	3 4	(☾ nærmest Jorden	11,45 1 —
O.	11	Fr. 4. Fødsel	4 30	} Sol. op 6. 32' n. 17. 20' { Tusmørket varer 42'	0,27 12,44 2
T.	12	Pr. Frederik	16 58		Maximilian. ☉ n.M. 21.30'
F.	13	Angelus	17 25		2,17 1 14,31 4
L.	14	Calixtus	17 57		3,02 2 15,16 4

42. Uge. **Den Værkbrudne**, Matth. 9, 1—8.
2. Række, Joh. 1, 35 til Enden.

S.	15	19.S. e.Trinitat.	18 34	Hedevig	3,42 1 16,00 2
M.	16	Gallus.	19 19		4,24 2 16,45 2
Ti.	17	Flyttedag	20 11	Florentinus	5,06 2 17,25 1
O.	18	Lukas Evang.	21 8	} Sol. op 6. 46' n. 17. 3' { Tusmørket varer 42'	5,42 1 18,04
T.	19	Balthasar	22 9		6,18 1 18,50
F.	20	Felicianus	23 14	☽ f. Kv. 4. 24'	7,02 19,38 b
L.	21	11,000 Jomfr.	—		7,59 20,46 b

43. Uge. **Bryllupsklæderne**, Matth. 22, 1—14.
2. Række, Matth. 21, 28—44.

S.	22	20.S. e.Trinitat.	0 19	} Cordula. ☾ fjernest Jord. { Saturn i Opp. m. Solen	9,12 22,02 b
M.	23	Søren	1 25		10,26 23,12 b
Ti.	24	Proclus	2 32		11,31 —
O.	25	Crispinus	3 39	} Sol. op 7. 1' n. 16. 46' { Tusmørket varer 43'	0,10 a 12,22 1
T.	26	Amandus	4 47		0,55 a 13,05 1
F.	27	Pr. Valdemar	5 56	Sem	1,35 13,48 1
L.	28	Caroline	7 5	} Simon og Judas { Marie Sophie Frederikke { ☉ f. M. 7. 42' { Part. Maaneformørkelse	2,15 14,30 2

44. Uge. **Den kongelige Mand**, Joh. 4, 46—53.
2. R., Joh. 4, 34—42.

S.	29	21.S. e.Trinitat.	17 23	Narcissus	2,51 1 15,07 2
M.	30	Louise Charl.	18 2	Absalon	3,23 1 15,40 2
T.	31	Louise	18 49	Reform. Beg.	3,58 2 16,18 1

November 1939		O.C.N.	Slagtemaaned. 30 Dage	Se Anm 3.S. Hørvande	
		O.	Sol. op 7. 16' n. 16. 30'	Fm.	Em
O.	1 Alle Helgen	19 46	Tusmørket varer 45'	4,36	16,67
T.	2 Alle Sjæle	20 52		5,11	17,38
F.	3 Hubertus	22 6		5,53	18,25
L.	4 Otto	23 24	☾ s. Kv. 14. 12'	6,40	19,17 a
45. Uge. Jesus prædiker om Salighed.					
Matth. 5, 1—12. 2. Række, Matth. 5, 13—16.					
S.	5 22.S. e.Trinitat	—	Malachias	7,35	1 20,21 a
Th.	7 Leonhardus	0 44		8,49	21,40 a
M.	6 Engelbrecht	2 6	☾ nærmest Jorden	10,11	1 23,02 a
			{ Merk. størst østl. Elong.		
O.	8 Claudius	3 29		Sol. op 7. 31, n. 16. 15'	11,26
T.	9 Theodor	4 52	Tusmørket varer 46'	0,07	12,23 1
F.	10 Luther	6 13		0,59	13,18 2
			N.		
L.	11 Morten Bisp	16 26	☉ n. M. 8. 54'	1,52	1 14,13 2
46. Uge. Skattens Mont, Matth. 22. 15—22.					
2. Række, Mark. 12, 41 til Enden.					
S.	12 23.S. e.Trinitat	17 8	Torkild	2,39	1 14,58 2
M.	13 Arcadius	17 57	Uranus i Opp. m. Solen	3,18	2 15,41 2
Ti.	14 Frederik	18 52	{ Sol. op 7. 45' n. 16. 3'	3,58	2 16,26 1
O.	15 Leopold	19 53		Tusmørket varer 47'	4,39
T.	16 Othenius	20 58		5,17	2 17,45
F.	17 Anianus	22 4		5,55	2 18,25 a
L.	18 Hesychius	23 10		6,35	1 19,07 b
47. Uge. Den blodsottige Kvinde, Matth. 9, 18—26.					
2. Række, Joh. 5, 17—29.					
S.	19 24.S. e.Trinitat	—	Elisabeth	7,22	19,59 b
M.	20 Volkmarus	0 16	☾ f. Kv. 0. 21'	8,17	21,03 b
Ti.	21 Mariæ Ofring	1 23	☾ fjernest Jorden	9,27	22,13 b
O.	22 Fr. Ferdinand	2 30	{ Sol. op 7. 59' n. 15. 51'	10,39	23,21 b
T.	23 Clemens	3 39		Tusmørket varer 49'	11,38
F.	24 Chrysogonus	4 48		0,12	a 12,25
L.	25 Catharina	5 58		0,54	13,13
48. Uge. Ødelæggelsens Vederstyggelighed, Matth. 24, 15—28.					
2. Række, Luk. 17, 20—33.					
S.	26 25.S. e.Trinitat	7 8	Conradus	1,39	14,01 1
		O.	☉ f. M. 22. 54'	2,23	1 14,43 1
M.	27 Facundus	16 42			
Ti.	28 Sophie Magd.	17 37	{ Sol. op 8. 12, n. 15. 43'	3,01	2 15,21 1
O.	29 Saturninus	18 42		Tusmørket varer 50'	3,39
T.	30 Chr. 6. Fødsel	19 54	Andreas	4,21	3 16,49 1

December 1939		O.C.N.	Kristmaaned. 31 Dage	<i>Se Anm. 3.S. Højevande</i>	
		O.		F.m.	Em.
F.	1 Arnold	21 12		5,03	17,36
L.	2 Bibiana	22 32		5,47	18,21
49. Uge. Jesu Indtog i Jerusalem , Matth. 21. 1—9. 2. Række, Luk. 4, 16—30.					
S.	3 1. S. i Advent	23 53	Svend. ☾ s. Kv. 21. 40' ☾ nærmest Jorden	6,84	19,10 a
M.	4 Ch. Frederikk.	—	Barbara	7,23	20,06 a
Ti.	5 Sabina	1 13		8,24	21,13 a
O.	6 Nikolaus	2 34	Sol. op 8. 24' n. 15. 37'	9,43	22,33 a
T.	7 Agathon	3 54	Tusmørket varer 51'	11,01	23,44 a
F.	8 Mariæ Undf.	5 11		—	12,04
L.	9 Rudolph	6 25		0,35	13,00
50. Uge. Tegn i Sol og Maane , Luk. 21, 25—36. 2. Række, Matth. 25, 1—13.					
		N.			
S.	10 2. S. i Advent	15 46	Judith. ☽ n. M. 22. 45'	1,30	13 57 1
M.	11 Damasus	16 38		2,22	14,47 1
Ti.	12 Epimachus	17 37		3,04	15,28 1
O.	13 Lucia	18 40	Sol. op 8. 33' n. 15. 34'	3,41	16,09
T.	14 Crispus	19 47	Tusmørket varer 53'	4,21	16,51
F.	15 Nikatius	20 53		5,00	17,29
L.	16 Lazarus	22 0		5,33	18,01 a
51. Uge. Johannes i Fængsel , Matth. 11, 2—10. 2. Række, Luk. 1, 67 til Ende.					
S.	17 3. S. i Advent	23 7	Albina. ☾ fjernest Jord. Merk. størst vestl. Elong.	6,08	18,41 a
M.	18 Lovise	—	☽ f. Kv. 22. 4'	6,50	19,23 b
Ti.	19 Nemesius	0 13	Abraham	7,35	20,06 b
O.	20 Tamperdag	1 20	Sol. op 8. 39' n. 15. 35'	8,21	21,01 b
T.	21 Thomas	2 28	Tusmørket varer 53'	9,26	22,06 b
F.	22 Japetus	3 38	Solliverv, korteste Dag	10,37	23,12 a
L.	23 Torlacus	4 47		11,41	—
52. Uge. Johannes' Vidnesbyrd , Joh. 1. 19—28. 2. Række, Joh. 3, 25 til Enden.					
S.	24 4. S. i Advent	5 55	Dr. Alexandrine. Adam	0,11	12,37
M.	25 Juledag	6 59		1,03	13,29
T.	26 St. Stephan	7 56	☽ f. M. 12. 28'	1,53	14,22
		O.			
O.	27 Joh. Evangel.	17 36	Sol. op 8. 42' n. 15. 39'	2,41	15,11
T.	28 Bornedag	18 54	Tusmørket varer 53'	3,23	15,54
F.	29 Noah	20 16	☾ nærmest Jorden	4,08	16,41
L.	30 David	21 39		4,54	17,28
53. Uge. Simeon og Anna , Luk. 2, 33—40. 2. Række, Luk. 2, 25—32.					
S.	31 S. im. J. og N.	23 1'	Sylvester	5,39	18,13

Det danske Kongehus.

Kong **Christian X.**, født 26. September 1870, tiltrådte 14. Maj 1912, formælet 26. April 1898 med Dronning **Alexandrine** Auguste, født 24. December 1879.

Sønner: 1) Kronprins Christian **Frederik** Franz Michael Carl Valdemar Georg, født 11. Marts 1899, formælet den 24. Maj 1935 med Prinsesse **Ingrid** Victoria Sofie Louise Margareta af Sverige, født 28. Marts 1910, Datter af Kronprins Gustav Adolf af Sverige og Kronprinsesse **Margrethe** (død 1. Maj 1920). 2) **Knud** Christian Frederik Michael, født 27. Juli 1900, formælet 8. September 1933 med **Caroline Mathilde**, Datter af Prins Harald og Prinsesse Helena, Børn: En Datter, født 8. Maj 1935.

Søskende: 1) **Haakon VII.**, Norges Konge, født 3. August 1872, formælet 22. Juli 1896 med **Maud**, Datter af Kong Edvard VII. af England, født 26. Nov. 1869. 2) **Harald**, født 8. Oktbr. 1876, formælet 28. April 1909 med **Helena**, Prinsesse af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Lyksborg, født 1. Juni 1888. Børn: a) **Feodora**, født 3. Juli 1910, formælet 9. Sept. 1937 med Prins **Christian** af Schaumburg-Lippe. b) **Caroline-Mathilde**, født 27. April 1912, formælet 8. Sept. 1933 med Prins **Knud**; (se ovenfor). c) **Alexandrine-Louise**, født 12. December 1914, formælet 22. Januar 1937 med Greve **Luitpold Alfred** til Castell-Castell. d) **Gorm**, født 24. Februar 1919. e) **Oluf**, født 10. Marts 1923. 3) **Ingeborg**, født 2. August 1878, formælet 27. August 1897 med **Carl**, Prins af Sverige, Hertug af Vestgotland, født 27. Febr. 1861. 4) **Thyra**, født 14. Marts 1880. 5) **Gustav**, født 4. Marts 1887. 6) **Dagmar**, født 23. Maj 1890, formælet 23. Novbr. 1922 med Hofjægermester **Jørgen** Castenskiold til Kongstedlund, født 30. Nov. 1893.

Nulevende Faders Broder: **Valdemar**, født 27. Oktober 1858, formælet 22. Oktober 1885 med **Marie**, Prinsesse af Orléans, død 4. December 1909. Børn: a) **Aage**, født 10. Juni 1887, Prins Greve af Rosenborg, formælet 17. Januar 1914 med Grev Calvi di Bergolo's Datter **Mathilde**, Prinsesse, Grevinde af Rosenborg, født 17. Septbr. 1885. b) **Axel**, født 12. August 1888, formælet 22. Maj 1919 med **Margaretha**, Prinsesse af Sverige, født 25. Juni 1899. Børn: **Georg**, født 16. April 1920, og **Flemming**, født 9. Marts 1922. c) **Erik**, født 8. Novbr. 1890, Prins, Greve af Rosenborg, formælet 11. Febr. 1924 med Mr. Fred. Booth's Datter **Lois**, Prinsesse, Grevinde af Rosenborg, født 2. Aug. 1897. Ægteskabet opløst 12. Febr. 1937. d) **Viggo**, født 25. Decbr. 1893, Prins, Greve af Rosenborg, formælet 10. Juni 1924 med Dr. med. James O. Green's Datter **Eleanor Margaret**, Prinsesse, Grevinde af Rosenborg, født 5. Novbr. 1895. e) **Margrethe**, født 17. Septbr. 1895, formælet 9. Juni 1921 med **René**, Prins af Bourbon-Parma, født 17. Oktbr. 1894.

Min Kammerat fra Skolen og Krigen.

Af Morten Kamphøener.

DEN lille nordslesvigske Skole laa højt paa en Bakke, der skraanede mod Nord. Fra Bakkens Top kom ved Vintertid Kælker og Slæder susende, svingfulde Læs. To Drengene overskrævs paa Slæden og nogle hvinende Piger kastede i Bylt over de fire Drengene. Hej! Hvor det gik! Nedover Landevejen og helt ned foran Trappen i en Bondegaard, hvis da ikke Slæden med alle Passagererne forinden var havnet i den solide Tjørnehæk, som skilte Vejen fra Gaardens Toft.

Den lille nordslesvigske Skole! — Og dog var den mægtig at se til, — den store, høje Cementkolos, men den havde ikke mere end to Klasser og et stort Biblioteksværelse, hvor Drengene fik Bank, omgivet af en Række tykke Bøger, Protokoller og Undervisningsmidler til Brug for Fysiktimerne. En Dag var der dog hændt noget særligt derinde i Lærdommens stille Sal. Den store Nis Hak fra Mosehuset skulde stille til Strambuks, men da han havde bøjet sit Hovede ind mellem den gamle Degns lange Ben, rejste han sig i hele sin Højde, og kort efter kom han marcherende ind i Skoleklassen med den spanskrørbevæbnede Lærer som baglæns Rytter paa de brede stærke Skuldre.

Der gik sære Frasagn om Nis Hak's Kæmpestyrke. Han kunde more sig med at banke hele Klassen, ja, alt

hvad der hørte Skolen til, saa man ved visse Lejligheder kunde se en Sværm af store og smaa Drengene flygte for Kraftkarlen Nis som Israeliterne for Goliath. Endnu flere Aar efter, at han havde forladt Skolen, levede Minderne om Nis blandt de store og smaa Drengene. Ja, selv blandt dem, som aldrig havde set ham . . . Tænk! — og Stemmen sænkedes til Hvisken — han havde kastet sin Lommekniv gennem det tyske Flag, der paa Kejserens Fødselsdag og Sedan-Dagen hejstes paa Skolens høje Flagstang. . . . Men, da var det ogsaa nær gaaet galt! . . . Drengen, der fortalte det, lagde hele det store tyske Riges pansrede Styrke bag ved den forskrækkede Udtalelse og kiggede sig ængsteligt til Siden. . . .

Saadan en Karl var Nis ude fra Mosehuset. . . . Og aligevel er det ikke om ham, denne Fortælling handler. Han er bare ligesom blevet det centrale i Drengenes Liv og Færdlen paa Skolebakken omkring den preussiske Flagstang. Mens han var i Skolen, var det jo givet, at hans Parti var det stærkeste. Thi Drengene var — saaledes havde det altid været — delt i Partier. Dem fra Landsbyen, der laa højt oppe paa Bakkedraget mod Nord; dernæst var der dem fra Byen bagom Skoven mod Øst, og saa var der dem nede fra selve Kirkebyen, der hyppigst var allieret med dem bag Skoven, men iøvrigt førtes der her, som det har været Tilfældet i Alverdens Krige, en Alliancepolitik, efter hvilken Venner og Fjender kunde skifte, alt efter som Interesserne forholdt sig til Stridens Genstand.

Og som de sloges! Næverne sad godt paa Skaffet hos de Knægte, og Knoerne blev lagt ordentlig til, naar de slog. Næppe aabnede Dørene sig til Frikvarter, før Drengene laa i Gruppevis Hulter til Bulter i vildt Slagsmaal, mens en enkelt tysk Dreng fra sin Krog saa frygtsom til. Han var helt udenfor — neutral, og det vilde have været yderst farligt for ham at blande sig i Striden.

En Dag var den lille iltre Jens fra Landbolsstederne vesterude blevet løftet til Vejrs i begge Øren af en af de store Kæmper fra Byen bag Skoven. Herved blev hans ene Øreflip næsten revet af, men næppe var Øret groet fast igen, før Jens plantede sin tunge Næve mellem Kæmpens Ribben, saa det sang.

En af dem, der var i Besiddelse af et Par dundrende stærke Næver, var Peter. Han var Tjenestedreng i en af Gaardene bag Skoven, og ham er det, jeg vil fortælle om. Han havde næsten ikke faaet andet med hjemme fra end en ualmindelig Arbejdsevne og saa et stærkt udpræget Had til det tyske. Hver Sommer kom han i Plads som Tjenestedreng, og inden han blev konfirmeret, var han Karl for sin Hat. Han baade bandede og skraaede som en fuldbefaren.... Han var noget skrutrygget. Hans Mund var lidt skæv, og hans Blik var strengt, men alligevel var han en hjertensgod Fyr. Man skulde bare hytte sig for at drille ham. Det kunde let faa ubehagelige Følger....

Der gik mange Aar, og stadig sloges de paa Skolens Legeplads. Aargang efter Aargang. Altid var der nogle store Tampe, der Traditionen tro dyrkede Slagsmaalet i al dets Vildskab og Sødme. Saa kom Krigen....

Der var blevet mere stille paa Skolepladsen. Det var, som Alvoren havde bedre Plads herude end inde i Klassen, hvor Degnen læste Sejrstelegrammerne højt som en Slags Undervisning i Nutidshistorie. Om alt det, der stod i Telegrammerne, blev troet, er ret tvivlsomt.... Men ude paa Legepladsen glemte man Slagsmaalet og talte om Telegrammerne. Mange af dem, der før havde tumlet rundt paa Pladsen, var jo nu med derude — langt borte, hvor det gik haardt til. Et Par af »de Smaa«, der tulrede rundt

i barnlig Leg, havde jo deres Far med.... Det hele var saa langt borte, men alligevel saa nærliggende.

Vi mødtes nogle fra samme Klasse til soldatermæssig Uddannelse og Opøvelse i den preussiske Disciplin. En af os var Peter, der medførte en godmodig Fyr, der saa ud til at være blevet lidt for tidlig gammel. Peter betroede mig, at det var Degnens Søn fra hans Fødeby; han hed Theodor og havde, til Sorg for Peter, tyske Sympatier. Under Øvelserne og Marchturene blev Theodor den daglige Aarsag til Ærgrelse for Peter. Det gik nemlig Degnens Søn paa samme Maade, som det i sin Tid gik Svend Dufva, da han skulde have Eksercitsen lært:

»Det var en Lyst at se derpaa,
det faldt jo noget sært.«

Men paa Marchturen hjem, naar det gjaldt om at synge »Die Wacht am Rhein«, var Theodor en af dem, der sang højest, og jo højere han sang, desto mørkere blev Peters Ansigt.... Theodor, lod saa pludselig Peters haarde Røst gennem Geledet, Theodor, hold da din Snut. Men Theodor lod sig ikke afficere, naar han havde begyndt paa »O, Deutschland, hoch in Ehren«, vilde han ogsaa synge den til Ende, selv om Peter var nok saa rasende, og selv om han vidste, at han hjemme i Kvarteret kom til at døje for det. Her var det nemlig Peter, der var Enehersker. Næppe var vi traadt af, før Peter tordnede løs. Han var for Alvor vred. — Theodor, kaldte han paany Uha, Theodor, et Geværgreb ka' do' ett gø'e, men syng, det ka' do', — og saa bandede Peter og spyttede langt — syng, det ka' do', højere end di ande, — dit Stjaf.

Theodor var stedet for sin Herre og Mester, og der stod han nu, men et undseeligt Smil spillede gennem Rynkerne

i hans godmodige, Ansigt. Ingen skulde blive klog paa, om han skammede sig, fordi Begejstringen var løbet af med ham. Alligevel var han uforbederlig, og det kunde ogsaa hænde, at Peter midt under Eksercitsen fandt paa at haane sin Kontubernal med et halvhøjt: Ja, syng', det ka' do'.

Peter var vel nok det, man vil kalde et almindeligt Menneske, men alligevel var der noget ejendommeligt ved ham. Nu, da det er 23 Aar siden, han døde, har de fleste maaske glemt ham, men der er dog et Par simple Ting om ham, som jeg mindes Gang paa Gang, fordi de glimtvis viste mig, at der bag ved det brutale og de stærke Udtryk laa et stort Hjerte. Om dem vil jeg forsøge at fortælle, saa Ordene muligvis kan blive et kønt Minde om min Kammerat fra Skolen og Krigen.

Vi var indkvarteret i en lille fransk By Machault. Ved smaa Transaktioner lykkedes det os at søge sammen, inden Sektionerne svingede, saa det næsten udelukkende blev Danske, der blev inddelt i Korporalskabet. Vi fik en bajersk Underkorporal til Anfører, og saa marcherede vi afsted til vort Kvarter i et forladt Hus — en rigtig Rotte-rede. Vi var naturligvis henrykte, og under højrosted Spektakel delte vi Pladsen mellem os. Bajreren var en lille gemytlig Svend. Ham skulde vi nok klare, og vi snakkede løs paa vort Dansk af Hjertens Lyst.... Saa pludselig faar vi Øje paa en ung lille Fyr, der med store forundrede Øjne stod og lyttede til vor Tale. Han var under Inddelingen uden at aue noget sluppet med ind i vore Sektioner og var blevet skilt fra sin Kammerat, og nu stod han her midt imellem en Flok Mennesker, hvis Sprog han ikke forstod.... Det passede ikke helt ind i vort Kram, men da han aabnede sin Mund, og vi hørte

hans Røst, der endnu havde Klang af et barnligt Sind, blev han med det samme Ven med os allesammen.

Der stod han med en rigtig dreungeagtig Forbavselse i sine store, graa Øjne og spurgte halvt leende: -- Was spricht Ihr doch für eine Sprache Hvad taler I dog for et Sprog?

Og saa maatte vi jo fortælle ham, hvor vi var fra, og om, hvorfor vi i det hele taget var med i Krigen.

Jeg er vis paa, han fandt det uhyre interessant, og han begyndte vist at gøre sig Forestillinger om at lære dette søre Sprog. Selv var han fra Westfalen og havde lært Snedkerfaget. Begge hans Forældre var døde, men han fortalte, at hans Plejeforældre derhjemme i Haltern var gode imod ham. En Dag kom han springende og viste mig en lille, fattig Pakke, de havde sendt ham. Se — sagde han — og hans Øjne stod fulde af Taarer — se her, de har ogsaa sendt mig et Markstykke i Pakken, Det er virkelig alt for meget, at de ogsaa sender mig Penge.

Ved et Tilfælde blev det netop ham og Peter, der blev Sovkammerater. Det gik til paa den Maade, at de i Fællesskab fra et andet Hus kaprede sig en Fjedermadras, og saa etablerede de sig ude i Forstuen. Og nu begyndte der et Samliv mellem de to, som lidt efter lidt fik os til at smile. Peters Antipati omfattede alt det, der var tysk, og derfor ogsaa det tyske Sprog, hvorfor han ikke kunde bekvemme sig til at anvende det, uden det var højst nødvendigt. Derfor tiltalte han konsekvent sin lille Sluf paa Dansk, som om det var en Selvfølgelighed, at det skulde være saaledes. I Begyndelsen maatte Peter til sin Ærgerelse oversætte, hvad han havde sagt paa Dansk, men det varede ikke længe, før Joseph, saadan hed den lille Westfålinger, forstod sin bistre Ven, og saa kunde man høre den mærkværdigste Konversation ude fra Forstuen.

— O, Peter, es lief eine grosse Ratte über mein Gesicht!

— De gør ingenting, lille Job, de gør dig it nowe, lig du kun rolle. . . Saa, no ska' vi sow.

En Aften blev det over Sengetid, før Job, (den tyske Forkortelse af Navnet Joseph) lod sig se, Peter havde ventet utaalmodigt paa ham. Han kunde ikke sove, før han kom. Hvor mon dog den Knægt blev af, knurrede han. Men da Drengen saa endelig kom og krøb over paa sin Plads, hørte vi, der laa inde i Dagligstuen, Peter fremture i milde Bebrejdelser mod sin lille Ven. — Hvor blywe do da a'! Her gaar do u'e og driver om Natten, saa en ska' væ' hiel urolle for dig. Do skal kom hjem te Ti'!

— Ich war bei meinem Landsmann, und wir haben uns so viel erzählt. . . .

— Ja, ja, men do ska' kønt kom hjem, saa' a' it ska' lig å vint' o dig. . . .

Under Opholdet i den lille By var Peter som en Far for Job. Han delte alt med ham og var ude om at skaffe ham en Bid hos de andre, naar der ankom Forsyninger hjemmefra.

— Gi da osse Job et Styk', din Fedtsyl, sagde han helt bøs til en Alsinger, der sad og rugede over nogle Lækkerbidskener, hans Mor havde sendt ham. Og Alsingeren, der i sit stille Sind beundrede Peter, parerede Ordre. — —

Mens vi laa indkvarteret i Machault, blev vi gennemheglet med Eksercits efter alle Kunstens Regler, og Peter var rasende. Han bandede og skældte paa Tyskerne, og det var ikke blide Ord, der faldt.

— Den her Krig fik de mig med til, sagde han, men den næste gaar a øver æ Hegn.

Og engang, da vi talte om Krigens Resultat, udtalte han som sin Mening:

— A beje kun te jen Ting, og det er, te æ Tyskere maa faa nowe o æ Snue.... Saa gør det et nowe, om a sjel skal fo' en Kuel....

Gi' da osse Job et Styk, din Fedtsyl!

Han sagde det med en haard og brutal Stemme og af sin Hjertens Mening. Thi saadan var Peter.

Og alligevel laa der langt inde bag den haarde Skal gemt noget vegt og blødt. En Aften, da alle vi andre havde lagt os, blev han længe staaende ved et af Vinduerne og saa ud paa Gaden.

Hvad staar du der og ser efter, spurgte jeg, da der var gaaet et langt Stykke Tid.

A staar.... og ser.... hjem, svarede han.

Det kom helt stilfærdigt med brudt Stemme, saa jeg forstod, at ogsaa han kunde have sine stille Stunder.

Kort efter gik han ud og lagde sig paa sin Madras, ...

Saa kom vi til Fronten, og vore Veje skiltes. Peter kom til 1. Bataillon, og jeg til 2. Men en Dag blev Regimentet afløst og sendt til Rusland. Under Vejs mødtes vi tre, han, Job og jeg, i en lille fransk Landsby og gik sammen hen i en lille ældgammel Kirke, hvortil i gamle Dage Krøblinge og Syge havde valfartet for at finde Helbredelse. Inde paa Væggene hang der en hel Samling af Krykker og Kæppe, som de Helbredelede havde efterladt sig.

— A tror, a vil ha jen med af dem, sagde Peter og tog uden videre en af dem ned fra Væggen.

Men Job, der var Katolik, forklarede ham, at det vilde være en Forbrydelse mod det Hellige. Helt ærbødig tog han selv en af Stokkene ned fra Sømmet, mens han blottede sit Hoved. Saa anbragte han den paa sin Plads igen lige saa varsomt, som han havde taget den.... Det afvæbnede Peter. Han lod Stokken hænge.

Jeg mindes kun at have truffet Peter to Gange siden. Første Gang var kort efter den første Træfning, vi havde deltaget i ovre i russisk Polen. Det var i Schapin i Nærheden af Fæstningen Ostrolenka. Jeg fortalte ham da, at lille Job ikke mere var ved Kompagniet. Han havde altid holdt sig tæt til mig, han næsten holdt mig i Frakkeskøderne, men den Dag, vi inddeltes, og Sektionerne svingede, kom han bort fra mig. Jeg tror nok, jeg var lidt irriteret over hans barnlige Paahæng den Dag, og naar jeg nu tænker tilbage, synes jeg endnu, jeg kan se hans lange Blik, da han stod placeret i en anden Sektion.

Men Peter skulde jo have at vide, hvorledes det var gaaet til. Jo, vi var stormet frem mod de sibiriske Gardeskytter, var blevet slaact tilbage, men maatte frem paa ny. Vi havde gravet os ned i en Kartoffelmark. Det var blevet mørkt, men af og til faldt der et Skud ovre fra Russerne. Pludselig hørte jeg et Skrig forude, og straks efter hørte jeg en raabe mit Navn. Det var lille Job. Han blev

ved at kalde. Jeg kunde høre, han græd. Jeg rejste mig op og raabte højt over Marken: »Job, her er jeg, her er jeg«. Og endelig fandt han gennem Mørket hen til det Sted, hvor jeg laa.

— Aa, græd han, jeg har faaet en Kugle gennem Haandleddet. Jeg laa der ovre ved Hegnet, og saa kom der pludselig et Skud.... Og jeg har tabt saa meget Blod.... Bare jeg kan komme til at bruge min Haand igen.

Jeg trøstede ham, saa godt jeg kunde, men saa kom Kaptajnen og spurgte, hvad det var for et Klynkeri.

—Aa, Hr. Kaptajn, jeg har faaet en Kugle gennem Haandleddet, klagede Drengen.

— Ja, saa sørg for at komme tilbage til Forbindingspladsen, kommanderede den Gamle.

Job tumlede nogle Skridt fremad, vendte saa pludselig om igen, og løb hen til mig for at trykke min Haand til Farvel.

— Lev vel, sagde han, og skriv hjem til Haltern. Saa gik han ud i Mørket. Jeg stirrede længe efter ham, men kunde intet se. Jeg kunde kun høre hans Klage.

Peter sagde ingenting, da jeg fortalte ham det. Der var som altid noget histert over hans Ansigt, og alligevel var der noget ved ham, der mindede om den Aften, han stod og »saa hjem«, og den Dag inde i den franske Kirke.

Sidste Gang, jeg saa Peter, kom han trækkende med en rød Ko, hans Kompagni havde faaet fat i. Det var inde i de store russiske Skove, og der samlede sig snart nogle Sagkyndige om Peter og hans Ko, der naturligvis skulde bedømmes og takseres. Mens vi stod der, sprang der et Par Shrapnels over Hovdet paa os, saa Koen blev bange og dansede rundt med ham. Peter skiftevis skældte den ud paa Dansk og tyssede paa den. Han gjorde dengang Indtryk af at være træt og ked af det hele. Alt saa jo saa

haabløst ud.... Vi brød op, og snart forsvandt han bagude med sin Ko.

Det var den 17. September 1915. Regimentet havde deltaget i Forfølgelsen af de russiske Hære og var gaaet over Njemen, men nu havde Russerne sat sig fast i en stærk Jordstilling tæt ved Byen Bartocza. Der blev forberedt et stort Angreb af den tyske Hærledelse, og om Morgenen fik vi at vide, at Artilleriet vilde forberede Stormen med en mægtig Ild fra de store Mørsere. Fra Lænkeballonen vilde Kejsersønnen Prins Joachim være Øjenvidne til Slagets Gang. Af vort Regiment skulde 1. Bataillon danne Avantgarden.

Kort efter begyndte det svære Artilleri at tordne, og ovre fra de russiske Skyttegrave rodede de store Granater den sorte Muldjord op til hushøje Fontæner. Infanteriet begyndte at angribe. Forrest var 1. Bataillon med Stormoppakning....

Dagen derpaa kom en og fortalte mig, at Peter var blandt de Faldne. Han havde faaet en Kugle i Maven og havde ligget paa aaben Mark hele Natten, inden han døde. Han havde vist lidt meget.

Dengang som nu gik Tankerne tilbage. Sidst jeg saa ham, trækkende med den røde Ko, saa da jeg fortalte ham om Job, og endelig ovre i Frankrig, da han sagde, at det gjorde ikke noget, om han selv fik en Kugle, bare Tyskerne tabte Krigen.... Nu havde han altsaa faaet Kuglen.. Hvad mon lille Job vilde sige, naar han hørte, at Peter var død....

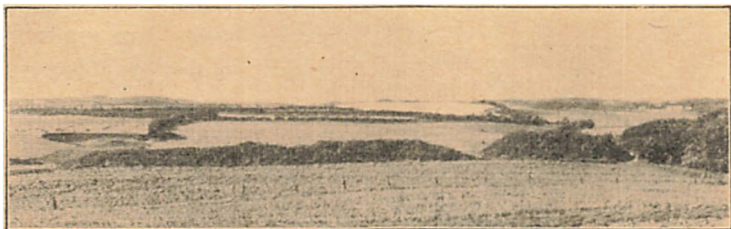
Nu hviler han maaske i en ukendt Grav, som en ukendt Soldat. Hans Bedrifter var ikke store, udover det, at han gav sit Liv. Men han var et godt Menneske.

Udenfor Skolen paa Bakken gaar Legen endnu, men det er, som om Børnenes Leg er mere fredelig, end dengang de store Drengene, der senere maatte gaa med i Krigen, fordrev Tiden med Slagsmaal eller anden Idræt. Der er kommet en ny Tid med en ny Aand, og det mærkes ogsaa i Skolen.... Men en skønne Dag kommer en af de gamle Drengene forbi og bliver staaende lidt for at se op paa den graa Skole. Er det da underligt, om han falder i Tanker og ser Legepladsen befolket af Kammøeraterne, saadan som de var dengang, naar det trak op til Bataille. Jo, der er de. Peter, Jens »vesterude fra«, der blev løftet ved Ørerne. Hans fra Byen bag Skoven, og hvad de nu hedder allesammen, store og smaa, som blev derude. En af dem, der for det meste saa til, naar de andre sloges, er fuldstændig savnet, ingen ved, hvor og hvorledes han fandt sin Død. Nu staar der en Sten paa Kirkegaarden med en Række Navne paa den, der faldt. Der er ikke langt fra Skolepladsen til Kirkegaarden, men der er lang Vej til deres Grave.

Da vore Storstensgrave blev til.

Af **Jens Frost.**

*Holmshøj ved Vedsted med
Jættestue og Langdysse.*

Engang i Oldtiden, før omkring 5000 Aar siden, blev der i vor Hjemstavn trukket et dybt Skel mellem gammelt og nyt. Der indtraadte ved den Tid saa store Forandringer, at man har troet, at de kun kunde skyldes Indvandring af nye Folkesværme. Ved Studiet af Fundene fra den og den nærmest foregaaende Tid er man dog naaet til den Opfattelse, at Fremskridtene skyldes Landets egne Indbyggere, selvfølgelig under Tilskyndelse udefra, og ikke ny Indvandring. Det ses, at der har været en jævn Overgang, ikke noget Brud ved Vold paa Udviklingen, og at det nye, selv om det kan være rykket frem i Trav, absolut ikke har gjort sig gældende i fuld Udstrækning paa een Gang.

Forud for den Tid havde der i Aartusinder opholdt sig Mennesker paa Sønderjyllands Jord. Efter at Isen for omkring 26,000 Aar siden paabegyndte Tilbagetoget fra Nord-slesvig, klædtes de optøede, men kolde og ugæstmilde Strøg langsomt med Polarplanter. Til dette dækkede Bord indfandt Renen sig. I 1933—34 fremkom der nede ved

Halvøens Rod, ved Meindorf i Sydholsten, rige Fund fra en Renjægerlejr fra omkring 20,000 Aar før vor Tid. Saadan-

Dysseskammer Flout.

ne Fund kan ogsaa ventes med Tiden at fremkomme her nordpaa i vore Moser. Fra omkring 11,000 Aar før vor Tid har vi en Renjæger-Økse fra Fogderup ude i Rabsted Sogn. Den er lavet af en Gevirstang af Renen og er en af nogle faa Økser, der nævnes som de ældste i Europa. Den er nu Sønderjyllands ældste kendte Vaaben eller Jagttredskab.

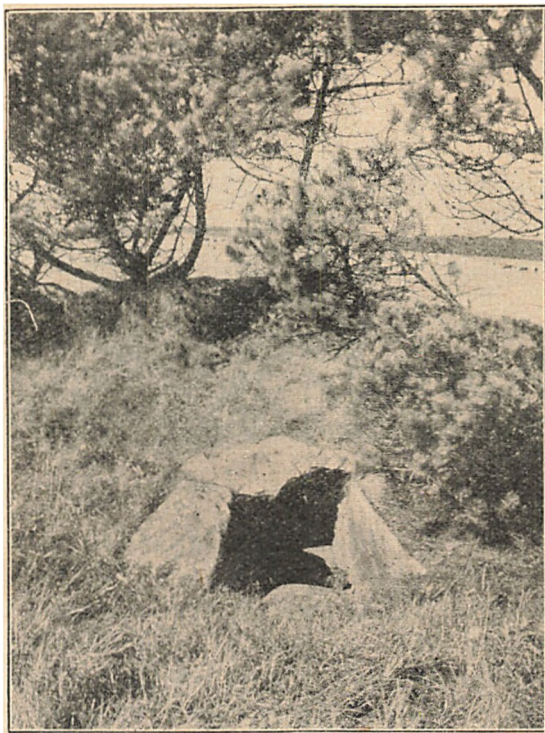
Et Minde om Fiskefangst for omkring 8000 Aar siden er to meget smukke finttandede Benodde, som sidste Vinter kom frem ved Gravning af Kildekalk i en Mose mellem Smedager og Terkelsbøl.

For omkring 5000 Aar før vor Tid, ved Begyndelsen af yngre Stenalder, indtraadte saa den store Omvæltning, der fik Betydning ned til vore Dage. Der skete nemlig dette, at den fra Urtiderne af fra Fædrene nedarvede Levevej, Jagten og Fiskeriet, delvis blev opgivet og i Stedet for gav Folk sig til at dyrke Jorden og holde tamt Kvæg. Vore Forfædre gjorde sig paa dette Tidspunkt uafhængige af Jagtguden, der var bleven umedgørlig, efter-

som Bopladsernes Tal tog til, og Vildtmængden i Skovene og Fiskerigdommen i Aaerne og Søerne tilsvarende tog af.

Alle Tiders største Omlægning af Bedriften fandt Sted.

*

Dyssekammer i Hjartbro Skov.

(5)

Synlige Minder fra denne Fremskridtets Tid er de store Stengrave, som Stenalderbonden nogle Hundrede Aar senere begynder at bygge paa sin Jord. En Del af dem behersker endnu fremtrædende Punkter i Landskabet. I den

foregaaende Tid var de Døde bleven sænket ned i Jordgrave. Saadanne beskedne Grave vedbliver at bestaa ved Siden af de nye. Disse nye er solide Kamre af store Sten, anbragte paa et højt Sted med vid Udsigt. Fra denne højt liggende Bolig kunde den Døde vedblivende holde Udkig med Farvandene og Egnen, hvor han i levende Lîve havde haft sin Virkekreds.

Jættestuen „Tonneshøj“, Raade, Øsby Sogn.

De første store Stengrave var Dysserne: Runddys-
sen og Langdys-
sen. Runddys-
sens Gravkammer lig-
ger i en Rundhøj med den tunge Dæksten, Overliggeren, ra-
gende frem af Højen. Langdys-
sen er en lang Høj med et
eller flere Kamre, fordelt i Højen. Om Højens Fod opstille-
des der svære Sten i en Kreds eller (om Langdys-
sen) i en
aflang Kæde, som var det Bopladsens Mænd, der stærke og
tavs holdt Vagt ved Fællesgraven. Det er Randstenene.

Enkelte meget smalle og dybe Dyssekamre fra den før-
ste Tid betragtes som Enkeltgrave. De er ikke hyppige. De
øvrige er Fællesgrave. Kamrene er aflangt firkantede. Ved
Dyssetidens Slutning udvidedes dernæst Kammeret engang

imellem, ved at Sidestenene blev trukne tilbage i en Vinkel, saa Kamret blev mangelkantedt. Det skete før at skaffe Plads. Saadanne Kamre har ofte to Overliggere.

Fra omkring 2300 f. Kr. bygges de endnu større Jættestuer. Det er mægtige Gravkamre, 4—7 Meter lange og endnu længere, med talrige Bæresten og tilsvarende mange Overliggere. En smal Gang fører i Reglen fra sydlig eller østlig Retning, vinkelret ind i Kamrets Midte. I saa store Kamre var der Plads til mange Døde. Der kan findes i dem indtil omkring 100 Skeletter.

Yngre Dysser har været i Brug ogsaa i Jættestuetiden. Fra dem er afledet den svære jyske Gravkiste og til denne slutter sig igen Hellekisten, yngre Stenalders Slutningstiders Form for Storgrave. Deres Tid er maaske 1800—1500 f. Kr.

Jættestue, Gravkiste og Hellekiste er helt højdækkede. Paa Dyssen rager som nævnt Overliggeren frem, og hvor Jorden er sunket sammen eller fjernet, kan ogsaa Sidestenene staa fri.

Alle de nævnte Former for Storstensgrave findes paa sønderjydsk Omraade.

Materialet til Gravene fandtes paa Pladsen. Isen havde, da den smeltede bort, efterladt Bakker og Vænge tætstrøet med større og mindre Sten. De laa i Vejen, da der blev gjort ryddeligt til de første Kornagre.

Flinten, Raamaterialet til Vaaben og Brugsredskaber, havde Isen ligeledes sørget for at faa bragt til Veje ved at pløje den op fra Kalkundergrunden. Mange Østkystegne, saaledes den sydlige og østlige Del af Løjt Land, er rige paa prægtige store Klumper af Flint.

*

I Nærheden af, hvor Storstensgravene laa eller har ligget, har Befolkningen boet, som byggede dem. Med Gra-

vene som Vejviser kan vi se, at der ikke alene har været Bebyggelse nær Kysterne, men ogsaa inde i Landet, bag om det brede, uovervindelige østlige Skovbælte. En svag Bebyggelseslinje ses nordfor Haderslev Fjord fra Stub-

(5)

*Harreby,
Dysekammer under flad Mark*

bum over An-
slet til Knud.
Ogsaa i Aa-
strup har der
boet Folk i yngre
Stenalder. Noget
tættere har Bebyg-
gelsen været syd-
for Haderslev
Fjord, især i Øs-
by Sogn. Men
den tætteste Be-
byggelse fandtes
dog ude paa Ved-
sted Egnen. En
Række anselige

Monumenter vidner om Livet her i Oldtiden. I denne Egn laa, mener man, Nordslesvigs største Stenalderbygd. Fra Vedsted vil Linjer kunne følges vesten om det østlige Skovbælte over Jægerup, Sommersted, Oksenvad, Jels til Skrave, Lintrup og Hygum. I Harreby er der i de senere Aar blevet udgravet underjordiske Storstensgrave: Dysser under flad Mark.

En anden Linje peger maaske fra Vedsted i Retning af Toftlund Egnen og længere mod Vest: Lindet Skov (Røerne i Lindetskov). Herfra er der ikke langt til Gasse. I en af Gassehøjene skal der være en Stengrav.

Vedsted Egnen kan have haft Forbindelse med Gerner Fjord som et Udgangspunkt til Havet. En kort

Linje afmærkes fra Fjorden nordvest paa af ødelagte Stengrave: A g b a l l e ovenfor Genner Fjord, K a t h ø j vestfor Genner og K æ m p e k i s t e r n e oppe ved Vedsted Sogneskel.

Bærsmark. (1)
Yngre Dysser. Agerstenshøj.

Ved Genner Fjord kunde der faas Forbindelse over til en lille Boplads paa Sønderballe Hoved og, hvad der har haft langt større Interesse, med de gruppevis omkring Løjt Land til vestfor Skarrerev ved Aabenraa Fjord nær Kysten liggende Bebyggelser. Herfra igen Mulighed for andre Forbindelser ud over Fjorden og Havet.

Bag Inderranden af Aabenraa Fjord var der i sidste Halvdel af yngre Stenalder stærk Bebyggelse: en ødelagt Hellekiste og talrige smaa Stenkamre i Hjelm Skov (dengang Egeskov eller rimeligvis slet ingen Skov). Mod Syd er der fra lidt ældre Tid Dysser i Skoven ved Stubbæk Stenbro (findes endnu) og nordfor Lundsbjerg (ødelagt). Dernæst igen en stærk Gruppe i den høje

Egn omkring Aagsøen, hvoriblandt ogsaa Gravkister som dem i Hjelm Skov. Nær Aagsøen, fra Felsbækbugten, en kort Linje ind over Nørballe i Retning af Kværs. Ude ved Aabenraa Fjords Munding den smukke Langdysse i Varnæs Tykskov.

*Blommeskobbel.
Kammer i den nordlige Langdysse —
Dækstenen vejer ca. 21 Tons.*

Paa Sundeveds Kyst er der kun lidt. Hist og her findes Rester af forstyrrede Stenkamre. En smuk Gruppe af Rund- og Langdysser ligger i Skelde Skov. Omkring Nybøl Nor: af talrige Grave nu kun svage eller intet Spor tilbage. I Skovene ved Flensborg Fjord er ikke saa faa Storstensgrave bevaret. Som en Forpost langt inde i Landet, i Højde med Vedstedbygden, Stenkiste ved Klippelev. Vestfor Ris Kirke har der ogsaa ligget en Stengrav.

Paa Als var Bebyggelsen tæt. Et bredt Bælte af Storstensgrave strækker eller har strakt sig tværs over Øen i Oksbøl, Nordborg og Hagenbjerg Sogne. Hele den lange Nørreskov paa Als Østkyst er ligefrem fyldt

med Stenaldergrave. Den smukkeste Samling og vistnok den smukkeste i Danmark findes i Statsskoven i Blommeskobbel med tre Langdysser og tre Runddysser. I Statsskoven Oleskobbel er der to sammenbyggede Langdysser med aabne Kamre og fælles Randsten, ialt 96. Der ligger eller har ligget Stengrave overalt paa Øen, paa Vestkysten langs med Alsund, paa Kajnæs, i Egenen østfor og nordfor Sønderborg og hist og her inde i Landet. Alsingerne var i disse Landbrugets første Tider godt i Gang med at omskabe den vældige Naturpark, som Øen dengang var, til en Høve. Vor Tids intensive Landbrug har dog ingen Steder og heller ikke her været heldigt for Gravenes Bevarelse. De utallige, der engang fandtes paa Markerne, er næsten alle overpløjede og staa nu som svage Tomter.

Udtømmende kan en saa sammentrængt Oversigt som foranstaaende selvfølgelig ikke blive. Det vilde tilmed ikke være rigtigt at paastaa, at de endnu bevarede eller i gamle Papirer optegnede Kamre kan give et fuldstændigt Billede af, i hvor stor Udstrækning Storstensgravs-Folket naaede at underlægge sig vor Hjemstavn. Gravene byggedes, hvor Materialet, de store Sten, fandtes. Ogsaa ude paa Sandfladen pløjes Kystkulturens Økser frem af Mulde.

*

De store Skove — i dette Tidsrum var Egen det herskende Træ, til denne sluttede sig Elm og Lind — paa det fede Ler var uovervindelige for den Tids Mennesker. Hen over Vestereggen laa der ogsaa Skovbælter. I fugtigvarme Tidsrum bredte Skovene sig og trængte Mennesket til Side. Havet derimod var et Bindeled og har været det for Kystboerne helt ned til vor Tid. Dertil kom, at Datidens varme Klima indbød til Ophold ved Stranden. Smukt Sommer-

vejr, naar Havfladen laa med matte Krusninger, og andre Strande eller Øer, set fra Hjembygdens høje Skrænter, laa i lysende Sol med Bølgeblink foran og ganske nær, saaledes som vi endnu en stille Sommerdag kan se det fra

*Blommeskobbel.
Kammer i den sydlige Langdysse.*

Agerstenshøj, Myrpold eller andre Gravhøje nær Kysten, har fristet Ungdommen til at vove sig ud. Paa Løjt Sønderland blev de udhulede Egestammer da skubbet i Vandet, og der blev aflagt Besøg søndenfjords eller paa Bopladsen ved Bundsøen paa Als eller i Sandvig. Strøget nær Kysten er enkelte Steder, hvor Skovene tillod Bosættelse, prikket med Storstensgrave.

Udenfor Kysterne kan vi støde paa Spor af foregaaende Tidens Bosættelse, saaledes et Par Steder udenfor Løjt Land. Disse Bopladsler gik tabt ved de store Landsænkninger, da Skove og Skrænter og gamle Madsteder og mile-

vide Landstrækninger sank i Havet, og midt inde i Landet, langt borte fra de gamle Kyster, vore Fjorde og Sunde: Haderslev, Aabenraa og Flensborg Fjord og Alsund, blev til.

*

Løjt Land. (5)
Gravkisten Myrpold ved Skarrerev.

Hvor Skikken at bygge Storstensgrave er opstaaet, vides ikke. Den er kommen hertil udefra, nogle mener fra Sydspanien. Ved Antequera i Sydspanien findes en Storstensgrav, som er 25 Meter lang, 6 Meter vid og næsten 3 Meter høj og fuldstændig dækket af kun 5 Overliggere. Fra Spanien kan Skikken have bredt sig over Nordafrika til Asien og langs med Vesteuropas Kyster op til Norden.

Gravene ser ikke ens ud overalt. Vi kan lægge Mærke til: hos os i Danmark fik Skikken sit særlige Præg — i visse Henseender — og dette Særpræg trak ejendommeligt nok for lange Tider et Skel ved vor senere Folkegrænse. Paa sønderjydske Omraade har vi den regelmæssige danske Langdysse. I Holsten ser Typen anderledes ud. Den danske

Jættestue findes i Sydslesvig paa Sild: Tinghøj (Denghoog) og Middelmarskhøj og endnu en tredie, ødelagt Jættestue, paa Isted-Eggen en smuk Jættestue i Sydkanten af Isted

Dyssekammer „Stenkiste“, Kliplev.

Skov (Røverhulen), endog sydfor Slien, sydfor Mysunde, laa der en i 1842 udgravet dansk Jættestue.

*

Der var for Storstensgravs-Folket Fremskridt paa alle Omraader. Økser og Redskaber, der tidligere kun var blevet raat tilhuggede, tildannedes af dem med stor Dygtighed, og de blev slebne glatte og polerede. Dette begyndte længe før den første Storstensgrav blev bygget. Imponerende store og flotte Økseformer udvikledes. Men Formerne vekslede, ligesom Gravformerne. Ogsaa Pottemageriet

blomstrede og udviklede sig, i sin bedste Tid til en virkelig Kunst. Træskærearbejder fra den Tid er ikke bevaret, heller ikke nogle af de Klæder, som den lige fremstaaede Bondestand sikkert har begyndt at fremstille af Faarenes Uld.

(1)

Dyssekammer i Ertebjerg, Tandslet Sogn.

Det vigtigste Fremskridt var dog Landbruget. Af Husdyrene er vel Oksen kommen først, men snart møder vi hele Rækken: Faaret, Svinet, Geden og i Jættestuetid Hesten. Ved Agerbruget kan man have brugt en Plov uden Muldfjæl. Hakkebruget var vist forbi, da Landbruget naaede vore Egne. Ploven kunde trækkes paa Kryds og tværs og ridse og rode Jorden op. I den oprodede Jord blev der saaet 2-radet Hvede eller 6-radet Byg, som tilsyneladende har været de to første Kornsorter, der kom i Brug i vore Egne. Kornet blev knust i de smaa Stenrug, vi kender fra Museerne, og rimeligvis bagt til Brød.

Om Slægterne indenfor det sympatiske Storstensgravsfolk har sluttet sig sammen til Storbygder eller endnu større Samfund for bedre at kunne forsvare det nye: Jord, Hjem og Slægtsgraven, kan vi intet vide. Det ser i hvert Fald ikke ud til, at de har været stærke nok til at kunne staa sig i det Uvejr, der brød ind, da deres Kultur i Jætte-

stuetid stod i fuld Blomstring. I Slutningen af sidste Aarhundrede blev der lagt Mærke til Jordgrave ude paa Vesteregnet i Nørrejylland: »de jydske Enkeltgrave«. Storstensgravene var som nævnt Fællesgrave. Ogsaa i Holsten

(15)

*Asserballe Sogn,
Dysekammer østfor „Vertemine“.*

fandt man Enkeltgrave. Paa sønderjydsk Grund blev den første Enkeltgrav paavist i Foraaret 1894 som Bundgrav under en Bronzealderhøj ved Hjordkær.

Disse Enkeltgrave har anderledes formede Stridsøkser og andre Typer af Lerkar end Fællesgravene.

Den Opfattelse er nu raadende, at Enkeltgravs - Folket,

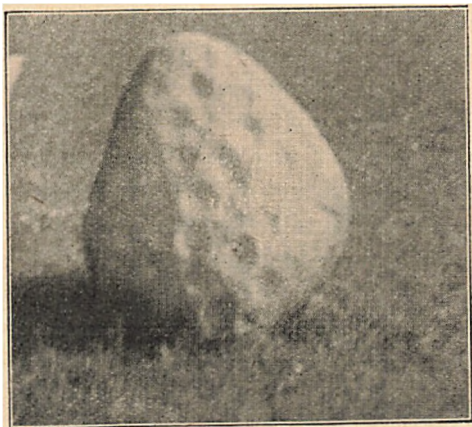
hvis Kulturtyper i nyere Tid ogsaa paavises i andre Egne af Norden, er kommet herind i Jættestuetid og har besat Vesteregnet, der for Nordslesvigs Vedkommende ingelunde var folketomt dengang, og at de ogsaa er trængt ind paa Storstensgravs-Folkets egentlige Omraade. Gravgoods af deres Type kan nemlig lejlighedsvis findes blandt det sidst tilførte i vore Jættestuer eller andre samtidige Stengrave. Fra vore Egne: et Drikkebæger af ældre Enkeltgravs-Type i Gravkisten Myrpold paa Løjt Land.

Ved yngre Stenalders Slutning var de to Folk saa smeltet sammen til eet. Deres Vaaben var ens, og de frembragte i Fællesskab yngre Stenalders smukkeste Arbejder

i Flint: Pilespidser med papirtynde Æg, parallelhuggede Spyd- og Dolkblade og flot formede Dolkgreb med Pyntelinjer indhugget i Grebets haarde Flint.

*

Storstensgravene er i tidligere Tid bleven ødelagt i Hundredvis. Mange er sikkert forsvundne uden nogensinde at være bleven optegnet. For nogle, som findes nævnt, kan end ikke Stedet, hvor de har ligget, paavises. Gravene var Stenbrud for Jordejere, som ik-

Skaalsten fra Øster-Løgum, nu i Aabenraa Museum.

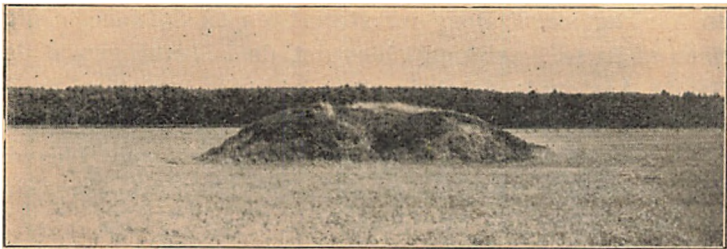
ke forstod bedre. Det første Angreb paa Gravene kan være sket i Middelalderen, da Nordslesvigs 37 Kvaderstens Kirker blev bygget, og andre Kirker fik Granitsokler. Siden har der været Brug for store Sten til Syld ved Opførelsen af Huse. Særlig galt blev det, da i Slutningen af det attende Aarhundrede Opførelsen af smaa og store Broer af Sten kom paa Mode i Nordslesvig, og enkelte Mænd paatog sig at levere de hertil nødvendige lange kløvede Sten. I vor Tid er Ødelæggelsen bleven fortsat. Først nu, i elvte Time, er den standset.*)

*) Alene paa Als kan der endnu paa vises ca. 600 Storstensgrave, hvor enten Kamrene eller Rester af Kamre er bevaret, eller hvor der paa de overpløjede Højtomber findes brændte Flintskærver, der har tjent som Bundlag i Kamrene.

Siden i Fjor er Storstensgravene som alle andre Oldtidsminder fredede ved Lov.

Yngre Stenalder naaede i Norden højere Udvikling end noget andet Steds i Europa. Gravene er paa en Maade Minder fra denne Storhedstid. Den Landmand, som er saa heldig at have en saadan Grav liggende paa sin Jord, kan se paa den — med Ærefrygt — som et Vidnesbyrd om sine første Standsfællers Dygtighed og Handlekraft og om, at de ikke sparede sig selv for Slid og Meje, naar det gjaldt om at give de Mænd og Kvinder, som Døden rev ud af Rækkerne og bort fra Arbejdet i Marken, et sikkert og monumentalt Hvilested. For den, der nu om Stunder, i alle Henseender mangefold bedre udrustet, dyrker disse længst glemte, men dengang stærke Slægters Jord, kan Gravene ogsaa bringe Bud fra det fjerne Tidsrum, da Egnens første Jæger og Fisker gjorde sig fri og uafhængig og ryddede Egnens første lille Ager, følte Glæden ved at se sit eget første saaede Brødkorn spire frem, mens Egnens første Tamko lod sit Brøl lyde og første Gang med sin Mælk bidrog til Familiens Opretholdelse.

For den, der nu er Bonde, er saadanne ældgamle Minder fra Jorddyrkningen og Kvægholdets første Tider paa vore Egne vel værd at eje og at frede om.

Jættestue i Stursbøl.

Jul i Front og Fangelejr.

Jul som Soldat paa Balkan.

Gaardejer M. Refslund Poulsen, Bovlund, skildrer her i Breve til sit Hjem sine Oplevelser i Julen 1916 og Julen 1917 bag Fronten i Vallakiet. Brevene fra den Tid gengiver jo allerbedst Stemningen, der beherskede Sind og Tanker hos dem derude fjernt fra Hjemmet, hvor det trods alt gjaldt om at holde Humøret oppe.

Julen 1916 var jeg Ordonnans ved et Ammunitionsdepot uden for Craiowa, Hovedbyen i Vallakiet. Vi stod under en »Oberfeuerwerker« Richter, der kun spekulerede paa længst muligt at trykke sig. Her holdt 60 Vaggoner med Ammunition og 10 tomme Vogne. Hver Aften blev jeg sendt til Kommandanturen med Beretning og Bestilling af 40 Krigsfanger, som næste Dag kom og flyttede Ammunition over i to tomme Vogne og tilbage igen, mærkeligt nok altid uden Uheld. Saadan gik det i 6 Uger. inden Svindelen blev opdaget og Depotet ophævet. Det var Herredage. Jeg citerer af Breve:

21. December 1916.

Det var æ' Awten fa'r bette Julawten, nej holdt, a lyw'er, det var ski æ' Awten fa'r endno. Altsaa i Aften. Men det er just ikke Bindstouwstemning over Aftnerne, skont vi sidder samlede i Køkkenet (i et rekvireret Privathus) rundt om Lampen og ryger og passiarer. Det er mest de to Tølpere, der skryder, Wattkowski med, hvordan han som Købmand, Gæstgiver og Kelner har snydt Folk, Gerzenkowski med, hvordan han som yngre og sundere har turet i Danzig og Berlin. Kun sjældent faar Gefrei-

ter Erich Lejlighed til at fortælle om sit Liv som Arbejder paa Landet i Østpreussens Godsejeregne. Paa ham vil jeg gerne høre. Jeg sidder og ryger og siger ingen Ting — trækker kun lidt fra, naar Erich fortæller. Forleden var jeg med Wattkowski i Byen hos en Slagter. Han forlangte forskellige Slags Pølser og Fedt, saa det blev 3 M. 60 Pg. Da han havde faaet det paa Armen, betalte han: 2 Krona (a 70 Pg.) 1 Ley (a 80 Pg.) og 60 Banny (= 48 Pg.). De protesterede højlydt, men han gik med Varerne, og de turde ikke gøre mere ved Sagen. Næste Gang, der kom fremmede, fortalte han om, hvordan han havde behandlet de »rumænske Hunde«.

23. December 1916.

I Gaar fik jeg Dit Brev og 2 »Hejmdal«er, som jeg havde ventet gruelig efter, da jeg i den forrige kun havde haft Kejserens Telegram til Hæren. Her kommer Rigskanslerens Tale, Noten og nogle Presseudtalelser. Det hele synes mig meget betydende og glædeligt. Det viser, at alting gaar, som det skal. Bedrøveligt er derimod, hvad »Berliner Tageblatt« og »Deutsche Tageszeitung« skriver. Denne mener, at der fra Rumænien hurtig kan skaffes Korn til at fede nogle Millioner Svin med. Der tror jeg, at Bladet vil blive meget skuffet.

I Gaar Aftes aftalte vi med Hesteskoddepotets 2 Mand, hvorledes vi i Fællesskab vilde fejre Juleaften med en Gaas og $\frac{1}{2}$ Liter Rødvin pr. Mand. I Dag faar Hesteskoddepotet Telegram om, at det skal bort, og vi faar nu lige Telegram, at vore Vogne skal bort. De mener fejlagtigt, at vi baade har en Løjtnant og en Oberfeuerwerker, men vi har kun Gefreiter Erich og har let kunnet hjælpe os med ham. Saadan har det nu været i 8 Dage, og det kunde godt uden Skadé have gaet længe saadan. Oberfeuerwerker Richter sagde til os, da han rejste, at vi skulde blive her, til der kom nærmere Ordre. Vi var næsten ved at tro, at de havde glemt os, men det er nok ikke Til-

fældet. Det er som en Slags Overdrev her — en meget spredt Bebyggelse, kun Antydning af Veje, saa vi gaar med Banelegemet ind til Stationen for derfra at tage Gaden. I Dag er Vejret mildt og lovende. Vor Hane galer, og vore Duer kurrer.

Juleaftensdag 1916.

Tak for Dit Brev. Pakker faar jeg ikke til Julen, men jeg mangler dem ikke. Nu har vi 2 Lønninger til Gode, men vi faar stadig ingen Penge, da Bataillonens ingen har, altsaa ikke kan faa sendt. Det er mærkeligt og ubehageligt — særlig hvis vi skal paa Rejse uden Penge. Tak for Højskolebladet. Jeg har læst dem og givet dem til Jensen (den anden Dansker ved Bataillonens).

Nu fik jeg Lejlighed til at tilføje et Par Ord. Jeg sidder nemlig og venter paa Paroleudgivelsen — i de skønneste Omgivelser. Jeg henter Parolen mellem 5 og 7 i Kommandanturen, som bor i en tidligere rumænsk Privatbank. Midten af Bygningen er en Hal, der gaar gennem alle Etager. Til alle Sider er der Ekspeditionsrum. Lyset kommer fra Glasloftet, naar der ikke som nu er elektrisk oplyst. Marmor, Messing, Mahogni, Mosaikgulv. Nu er de ved at pynte Juletræ for Kommandanturens Medhjælpere. — I Aar bliver det det eneste, jeg faar af Julen. Jeg tænker paa Eder i Aften.

1. Juledag 1916.

I Gaar var det jo Søndag, en almindelig Søndag for Rumænerne, hvis Kalender er 13 Dage bag os. Hestekodepotbestyrer Göttlich og jeg gik først ind i en rumænsk Kirke. Deres Kirker er næsten alle ens i Model. Meget smaa men fint prydede. Det var en ren Øjenlyst at se alt det Guld, kunstfærdigt Træskæreri og Oliemalerier. Der er kun nogle faa Siddepladser langs med Siderne, saa er der et prægtigt Alter og en Mængde Bedepulte. Det synes, som der ikke holdes samlet Gudstjeneste. Præsten, i hvid Silketalar, stod og messede, 4 Koner og 3

Mænd laa og bad ved Bedepultene. Derfra gik vi til den romersk-katolske Kirke, hvor der blev prædiket paa Tysk. Til Juleaftensmaden havde Götlich og Gerzenkowski købt 2 Høns (i Stedet for en Gaas) for 80 Banny. Yderligere købte vi 2 Liter Rødvind for 1 M. 20 Pg. Jeg gav mine sidste 50 Bannyer dertil. Saa spiste vi 6 i vor store Stue: Udmærket Hønsesuppe, Kød og Kartofler — Vin til. Et stort Generalstabskort over Ungarn var Borddug. Saa sad vi og sludrede og talte om, hvad I nu var ved. Erich sagde: Havde jeg nu været hjemme, saa havde jeg været undervejs kørende med alle Børnene fra »Forværket« (Ladegaarden) hen til Herskabets Juletræ for Arbejdebørnene. Han fortæller godt — ikke med bevidst Kunst, men saa selvoplevet og levende, at mangen Forfatter vilde have smidsket om Munden ved at høre det.

For en Uge siden fortalte han en hel Aften om, hvorledes det gik til, da hans Svigerfader hængte sig, i Gaar Aftes var det om, hvordan han og hans Far slagtede deres Svin i 1912. I Dag til Formiddag har vi faaet om, hvordan de har Høst- og Julegilder paa Forværket, hvor han repræsenterer Herskabet. Gennem det hele gaar der en Skildring af Egn, Gods og Herskab, som meget minder mig om Fritz Reuters Mecklenburg, endda dette er ved Marienburg. Herskabet er den gamle, affældige Major, der i sin Tid stak sin Oppasser ned, da han greb ham og Grevinden paa fersk Gerning. Saa blev de skilt, og den nye »Gnädige« er yngre end han. Han maa blive siddende i Vognen, medens »Gnädige« gaar ind for at inspicere Fedekvæget. Ja, hun snuser endog ned i Krybben for at mærke, at den ikke er sur fra, at Okserne ikke æder Masken op. Erichs Beskrivelse af, hvordan, han om Vinteren fodrer de 2 Hold Fedekvæg, hvert paa 50 Stk., er kostelig. De er lige ved at blive optrædende Personer. Han rejser sig for at vise, hvordan Okserne velbehagelig vrider sig, naar han strigler dem; de staar op, blot han slaar Striglen mod Borsten. Saa smider de sig straks, og han gengiver deres forædte Stønnen.

2. Juledag 1916.

I Gaar Eftermiddag gik Jensen og jeg en Tur gennem hele Byen ud til Park Bibescu og den Kirkegaard, jeg før har skrevet om, hvor jeg den Gang forgæves ventede paa, at den unge Kone skulde holde op med at græde, saa jeg kunde se, hvad hun græd over. Nu gik jeg derhen for at se Graven. Jeg havde troet, at hun græd over sit Barn, men jeg fik ud af Stenen, at det var hendes Anton, der den 23. August 1916 var død 30 Aar gammel. Saa gælder det ogsaa for Rumænerne, at den største Sorg i Verden her, er dog at miste den, som man har kær.

— — —

(Et Aar senere efter Ophold i Skyttegraven:)

22. December 1917.

Dagen i Dag har været en stor Dag, endda den begyndte daarligt. For da jeg i Morges vilde hente noget i min Tornyster, som jeg bruger som Hovedpude i Dækningen, da havde Rotterne, medens jeg sov, ædt min Sæbe, endda jeg mente den vel forvaret i en tom Konservesdaase. De havde altsaa faaet Laaget skudt af, det frække Tøj. Heldigvis havde jeg lige faaet et Stykke Toiletsæbe taget ud, men der gik dog 4 smaa Stykker Toiletsæbe og et godt Stykke Vaskesæbe.

Jeg skulde stille paa Kompagniskrivestuen, hvor Feldwebelen sagde, at jeg skulde afløse ham, der udvejer Levnedsmidler ved Bataillonsbagagen. Saa gik det i en Fart tilbage til Skyttegraven for at pakke, og Kl. 1½ dampede jeg af efter at have sagt Farvel til alle Kammerater i Korporalskabet og foræret dem 10 Cigarer til Jul (købt for 15 Ley). Surcia er en Landsby med en Længdegade, der tager en lille Time at passere, saa jeg dampede allerede, da jeg var kommet halvvejs. Der havde jeg det Svinheld at faa min Tornyster op at køre helt til Riciputti (en efter rumænske Forhold lille Landsby med 400 Huse og 3500 Indbyggere). Saa var Humøret ovenud.

Jeg følte mig lettet og befriet ved at komme op i fri Luft — ud af Gravene og Buskadset. Jeg fløjtede, sparkede til Stenene og spiste Busses Pebernødder. Saa sagde jeg til mig selv: Nu maa Du holde op. Men saa varierede jeg det gamle Ordsprog efter Nattens Erfaringer: Den, der gemmer i Potterne, gemmer til Rotterne, og de smaa Pebernødder forsvandt. Derefter kom en Cigar i Gang, og jeg nød Livet og var lykkelig — trods det, at jeg gik i det forbistrede Rumænien og havde en Kone, hvis Hud, efter Busses Sigende, bliver til Blæreskind, fordi jeg ikke er hjemme. Endda jeg hader Blæreskind paa Mennesker..

Du tror vist, at vor Hjemegn er flad — nej, da skulde Du se den Pandekage, som hedder Moldau. Kun i Vest ser man Randen: de høje Bjerge. Jorden er saa fed og dræningstrængende, saa der gror Tagrør som Ukrudt i Agermarken, endda Floderne gaar i deres dybe, smalle Kløfter. Det er som en Prærie, med Landsbyerne som Purl i det fjerne. Da jeg skridter godt ud, naar jeg den gammelkendte Landsby Rastoca Kl. 5, og derfra har jeg $\frac{1}{2}$ Time i Sydvest til Riciputti, hvor jeg nu sidder og skriver, mæt og træt. Her siger de, at det er en beskidt Post, som jeg ikke vil beholde længe. Sagen er, at Soldaterne klager meget over, at de faar for lidt at spise. Som Syndebuk derfor ryger min Forgænger. Men da der nu en Gang ikke leveres mere fra Divisionen, saa kan der jo ikke hekses mere frem. I Gaar stillede 8 Mand fra 3. Afdeling og klagede over, at Middagsrationen var saa lille, at de ikke kunde komme ud af det med deres Brød. Nu skal det altsaa prøves, om jeg kan hekse, hvilket jeg ikke tror, da min Forgænger sikkert har været ærlig.

Juleaften 1917.

I Dag har jeg haft travlt, som jeg vil faa det hver tredie Dag — nemlig naar der modtages og afgives Varer. I Formiddags var jeg i Focsani at modtage Varer, i Eftermiddag ved Fronten med dem, hvorfra vi først kom hjem Kl. 8. Da jeg

havde spist og skrevet dette, er jeg lige til Sengen — dødt-ræt. Tænk, at kunne sove, saalænge man lyster! Er det ikke en Lykke?

M. Refslund Poulsen.

I russisk Fangenskab.

Bygmester Math. P. Hoeg, Toftlund, skil-drer her en Juleaften 1915, som han til-bragte i russisk Fangenskab. Haabet om snart at vende tilbage til Friheden levede da endnu blandt Fangerne. (Skildringen er nedskrevet i Juledagene 1915, og Billedet er taget med et Fotografiapparat, som Fan-gerne selv havde lavet.)

Der hvilede noget underligt tungt og trykkende over Syge-salen fra de første Morgentimer Juleaftensdag. Juleglæden var skjult bag mørke og triste Tanker, i Halsen var der et eller an-det, der tvang én til ufrivilligt at gøre Synkebevægelser, og Øjnene fyldtes til Tider med Taarer.

Hen paa Morgenen kom en af Lægerne, for hvem jeg havde indbundet nogle Bøger, og gav mig 10—15 Kopeker. »En lille Juleforæring«, sagde han. Jeg glemte næsten at takke, før han atter var borte, og med 1½ Rubel i Haanden sad jeg og stirrede efter ham. »Juleforæring«, klang det endnu i mine Øren, ja, saa maa det altsaa være Jul. Der blev kort efter baaret et langt Bræt ind, hvorpaa der stod Poser med Kager, og hver enkelt Mand fik en Pakke og et hjerteligt Haandtryk. Det er dog Jul, sagde man rundt omkring, og Virkningen af denne Kendsgerning var meget forskellig. Mange blev oprømte og ivrigt diskuterende, medens andre laa ganske stille og smilede med et drømmende Blik i Øjet. Der saas Øjne med Taarer og Øjne, der var kolde og stumme, men i dem alle afspejledes Længslen og Savnet. De mest jordbundne spiste deres Gaver med voldsom Iver, og for en Stund glemte de deres Omgivelser.

Knitren af Poser fortalte, at alle maatte kikke efter, hvad der var i dem, og Indholdet var ens i dem alle: 20 Cigaretter, 20 Stykker Sukker, 2 Appelsiner og en Del Jordnødder. Bager Hansen kom hen til mig og satte sig ved min Seng. Det dirrede om Mundvigene, da han sagde: »Hvordan mon de har det hjemme?«. Jeg kunde ikke svare ham, og Samtalen gik i Staa. Længe sad vi tavse og tænkte hver paa vore Minder. »Jeg gaar ned til Dal og Jørgensen«, sagde Hansen og sjokkede afsted. Han kom tilbage noget efter. »De er ikke til at tale med, de sidder bare og ser frem for sig«, sagde han.

Saa blev Klokken endelig fire, og vi samledes alle, syge og raske, i en af de store Sygesale. Da Julelysene var tændt, spillede Musikken en Julesalme, og Regimentslægen bragte os »paa Lægers og egne Vegne« Ønsket om en saa god Jul, som Forholdene kunde tillade. Han ønskede de syge snarlig Helbredelse, og til os andre sagde han: »Bliv tro i Jeres Kald, hold Ryggen rank og lad Jer ikke kue under Fangenskabet, bevar Jeres Stolthed over den Nation, I tilhører«. Saa traadte den østrigske Læge Dr. Breitner frem med Biblen i Haanden. Han talte varmt og bevæget om det, der her var fælles for os alle, Minderne om vort Land og vore kære. Julens Evangelium skulde ikke lyde her, dertil var Sindelaget og Livssynet hos de tilstedeværende for forskelligt. Musikken spillede »Heil Dir im Siegerkranz«, og mange sang med, men da Musikken spillede Julesalmer, døde Sangen hen, Bevægelsen var for stor. En Østriger takkede Lægerne for deres store Gerning i Lejren, og han talte om de tre Kejserriger, Østrig, Rusland og Tyskland, som han haabede snart maatte forenes med et uløseligt Venskabsbaand. Saa spillede Musikken igen, hen mod Slutningen lød et hvinende Smæld, — en Violinstreng var bristet.

Med ejendommelige Følelser fulgtes Bager Hansen og jeg tilbage til vor Barak. Da vi sad ved Sengekanten, sagde Hansen: »Hvordan tror du, det gaar vor Familie derhjemme?«. Hans Stemme var ved at kvæles af Graad. »Hvorfor skal vi

behandles som Forbrydere«, fortsatte han. »Jeg klager ellers aldrig, men dette er uudholdeligt, jeg er syg«.

Vi havde ventet lidt Programændring med Hensyn til Aftensmaden, men blev skuffede. Den var, som den plejede at være, og ogsaa Lyset blev slukket til sædvanlig Tid. I Mørket hørtes mange Stemmer, men efterhaanden blev det til færre, og man kunde skelne de enkelte Stemmer. Saa blev alt roligt. For den Sags Skyld kunde jeg godt have sovet, men lang Tid laa jeg vaagen. I Tankerne oplevede jeg Juleaften i mit Hjem, lige fra den første, jeg huskede, til den sidste, hvor jeg var hjemme.

I Tankerne ser jeg dem sidde omkring det store Bord i Dagligstuen. Der er ikke mange. Min Bror og mine Svogre er ogsaa med i Krigen, saa der kan ikke være mange tilbage. Jeg føler pludselig Misundelse mod dem, der er med i Krigen. De kan da i hvert Fald faa Orlov. Men Billedet fra mit Hjem stiger frem igen. Jeg tænker paa min lille Dreng. Han kan nu sidde og se Julelysene, eller er han maaske for lille endnu? Jeg hører min Hustru sige: »Næste Jul, da er Far nok hjemme«, medens hun visker en Taare bort. Det er sælsomt og ejendommeligt, at Tankerne spænder Bro over den vældige Afstand mellem mig og mit Hjem, mellem to Verdensdele. Og da jeg i Tankerne har gennemlevet det altsammen, er jeg først vemodig, men efterhaanden lyser mit Sind op. Noget vinkende forude trøster mig. Engang vil jeg sikkert naa hjem igen, selv om meget Vand vil rinde ud i Havets uudgrundelige Dyb inden den Tid. Mange Aar vil gaa hen, inden de Saar læges, som Krigen frembragte, men i Aarens Løb vil der gro Græs over de faldnes Grave, mange er allerede tilgroede. Savnet af de faldne kære vil stilne, og for os, der faar Lov til at vende tilbage, vil Fremtidslykke og Hjemmets Velvære maaske være stor nok til at sprede Taagen over Fortidens Trængsler og Savn, men Mindet om Jul i Fangenskab vil aldrig forgaa.

Mathias P. Høeg.

Fra Fronten i Rumænien 1916.

Red. Chr. Refslund, Sønderborg, skildrer en Juleaften, som han oplevede den ved Fronten i Rumænien i 1916, hvor Julen blev ringet ind af russiske og rumænske Kanoner. Ingensinde følte vel Hjemlængslen stærkere i de mange danske Sønderjyderes Hjerter end de Juleaftener, der maatte opleves Tusinder af Mile borte fra Hjemmet.

Juleaftensdag hen under Aften maatte vi rømme den lille By, som de tyske Tropper havde indtaget Dagen i Forvejen, og hvor vi havde haabet at kunne tilbringe Julen i Ro. Vel var saa at sige hvert eneste Hus skudt sønder og sammen, og endnu brændte det mange Steder, men her var dog Læ for Kulden, og vi kunde gøre os det en Smule »hyggeligt« ved Hjælp af det Bohave, som hist og her fandtes. Men Russerne og Rumænerne, der havde bidt sig fast i nye Stillinger uden for Byen, vilde det anderledes. De overdængede Byen med Granater saa voldsomt, at vi hurtigt maatte flygte bort fra de sønderskudte Tomter. En Del af de tyske Soldater blev dog tilbage; de saa ikke Solen staa op næste Morgen.

Vi andre slog Lejr i en Dalbund nogle Kilometer uden for Byen. Stemningen var alt andet end munter. Nu kunde vi gaa i Gang med at grave os et Leje i den kolde Jord, og den Fred, vi havde haabet at opleve i Juledagene, i hvert Fald Juleaften, inde i den lille By, kunde vi skyde en hvid Pind efter. Nu og da kom en Granat susende, men de tyske Batterier tav for næste Morgen — Julemorgen — at tage des kraftigere fat.

Vi kastede os ærgerlige og trætte paa vort Leje. Ingen var i Julestemning. Ikke en Julesalme blev sunget; en lille Tale, den tyske Feltpræst havde holdt, og som lignede de sædvanlige Præstetaler ved Fronten, om at Vorherre var paa Ty-

skernes og kun paa deres Side, gjorde ikke Indtryk og evnede i alt Fald ikke at fremkalde den sære, milde, den kærlig-gode Stemning, som lykkeligvis i Fredstider behersker Sindene paa en saadan Aften.

Alligevel gik det vel nok de fleste af os saadan, at vi efterhaanden — ved i Tankerne at genopleve tidligere Aars Julefe-ster under gode og trygge Forhold et Sted der langt mod Nord — blev grebet af stærke Følelser, mest vel af Hjemlængsel, men ogsaa af dette, at trods Krig og Brand, trods Had og Ødelæg-gelseslyst omsluttedes dog vi, der laa paa hver sin Side af Fronten hernede i Rumænien og paa Verdenskrigens andre Fronter, af et Broderskab, der vel i Øjeblikket syntes svagt og kun lidet værd, men som en Dag dog maatte vise sin sejrende Kraft, en Dag maatte tvinge Kanonerne til Tavshed, saa Sol-daterne vendte hjem til Frihed og Fred.

Men hvad er det? I den Drømmetilstand, i hvilken jeg ligger her mellem Kammerater fra alle Tysklands Egne, men hvoriblandt der mig bekendt ikke er en eneste Landsmand, hører jeg Klokkeklang, ganske sagte. Klangen kommer ikke fra Kirken i Byen foran eller fra Kirken i Landsbyen bag os — Kirkerne ligger i Ruiner, Klokkerne vel ogsaa — endnu mindre kan der naturligvis være Tale om Kirkeklokken derhjemme, selv om Klokkens Klang drager Minder frem fra Barndomsda-gene. Nej, det er sagtens kun en lille Faarebjælde, eller maa-ske kun Indbildning det hele.

Ingen af Kammeraterne saa lidt som jeg selv ønsker at sige noget. Vi ligger alle og betragter Stjernehimlen, som i Aften er helt vidunderlig. Stjernerne leder som intet andet Tankerne hjemefter. Derhjemme lyser vel de samme Stjerner, og maa-ske mødes i dette Øjeblik mine Kæres og mine Tanker et Sted under Stjernehvælv, kan hænde her lige uden for min kolde »Seng«, maaske i Barndomshjemmet mellem Østersø og Vesterhav. Her eller der — mødes gør de i hvert Fald. Det føler jeg ganske bestemt.

Sært med disse Stjerner. De staar deroppe paa Nattehimlen saa klare og skælvende skønne, saa varme i deres Glans, saa hemmelighedsfulde i deres tavse Hvisken og Tisken. Som en spinkel Guldpil flyver der af og til Stjernes kud, de hvisker til mig: vær snar i Tanken, betænk dig ikke for længe, før du ønsker, og ønsk ikke for meget, kun een eneste Ting, der i sig selv indeholder alt: Fred.

— — —

Og som Soldaterne paa alle Krigens Fronter Julen 1916 og endnu mere den følgende Jul længtes efter Fred, beder vi denne Jul og fremefter om, at den Fred, som omsider kom, maa vare længe endnu. Og allerhedest haaber vi, at Sønner af vort Folk, det danske, aldrig oftere skal tvinges til at gaa i Krig mod andre, men at Freden i Steden maa raade, at Forholdet mellem Dansk og Tysk her i vort grænsedelte Sønderjylland stedse maa bedres, og at det gamle, stolte nordiske Ord: frit at tænke, tro og tale altid maa have Gyldighed i vort Land.

Chr. Refslund.

Jul i Aurillac.

Under Krigen havde Pastor N. A. Jensen, Jernved, senere Møgeltønder, nu Aabenraa, Orlov, og han tog sig af de sønderjydske Krigsfanger i Fangelejrene i Frankrig og Rusland. Han hjalp Fangerne paa en Maade, der bidrog til at gøre Tilværelsen i de lange Venteaar baade aandeligt og legemligt lettere for dem. I det følgende giver Pastor Jensen en Skildring af en Juleaften i Aurillac-Lejren.

En Skole taget til Fangelejr. Legepladsen er gærdet af høj Mur; her rører man sig og stiller til Tælling, og her laves Mad i et Skur. Det største Klasseværelse er Foredragssal, Kirke og Tørreløft for Fangevask.

Det er Jul 1915. Der er gaact Bud og Bøn til Overkommendanten i Clermont: Maa alle Fangerne, ude paa Arbejde hos Bønderne, komme hjem til Jul? Og faa Gaasesteg? Svar: Ja, i 3 Dage! Nej, men Kalvesteg kan tillades!

Stor Glæde! Ca. 150 Sønderjyder strømmer som Smaabække fra Bjergene sammen i Skolen. Kirken er omdannet til Spisesal, 90 kan faa Plads, Resten maa spise i Skuret ude paa Pladsen. Til daglig er der kun o. 20 uarbejdsdygtige hjemme.

Der synges, spises, samtales, især om forrige Jul, hvor de fleste laa i Skyttegrave. En enkelt er tavs, han har 3 Brødre derude og lige faact Bud, at den ene er falden. Tanker tumler saa tungt, de andres Glæde gør dem tungere.

Der dækkes op og ryddes ud. Juletræ føres ind og tændes. Franskmænd kender saa lidt til den Skik, at ikke blot alle Officerer kommer og er med, (de forstaar Dansk), men ogsaa Vagtsoldaterne i Gaarden kigger nysgerrigt ind og lytter til det sære nordiske Sprog, hvori der nu tales om »Hjemve«: Fangers Hjemve som Sæterjentens efter Søndag, Sjæles Hjemve efter den Gud, der har sendt saadant Bud, at vi maa tro og syng: Herre, min Gud, godt er dit Hjem!

Saa en Vandring om Træet til »Dejlig er Jorden« og med netop det Billede for Øje, hvor de forskelligste Mennesker, rige og fattige, Fyrster og Stoddere, vandrer til Paradis med Sang. Under dette glemmes ogsaa vore Forskelle: Tysksindede, dansk-sindede, franske Vogtere bli'r ét under fælles Maal. Jul kan smelte sammen, og Jul kan smelte fra, Slagger fra ædelt Metal, daarlig Snak fra Sang.

Siden drikkes Kaffe. Der lyttes til Fortællingen om Juleaften 1870, da Tyskerne laa om Paris, og først en fransk, derefter en preussisk Soldat vover sig op paa Volden og synger Julesalmer over mod hinanden og, skønt tydelig Skive for Fjenden, vender uskadt ned.

Men havde vi Hjemve mod Nord, havde man deroppe ogsaa »Hjemve« mod Syd; det viste sig, at vi formelig svømmede i

Gaver fra kendte og ukendte, Forældre og »Faddere«. Og ind imellem holdtes Smaataler af Officererne til os og af os til dem og til fraværende Venner i Paris og Danmark. Svensk og Dansk, Tysk og Fransk lød skiftevis, men det blev næsten som i hin Pinse: Mangfoldig, men ens i Grunden; Hjertets Sprog, kaldt til Live ved Julebudet; Guds Hjertetales til Syndere paa Jord, Fadertale til urofyldte Børn.

Saa maatte da Aftenen slutte med Børnenes »Fadervor« og endnu en Salme, før vi prøvede at glemme al Krigens Larm i Søvnens Arme.

Skønt de maatte ligge baade 2 og 3 i de fleste Senge, og Sønnen under saa smaa Forhold vel blev lidt nok, stillede de veltilpas alle 166 Julemorgen til vor Gudstjeneste, hvor dels de mange Gaver Aftenen før, dels Gaver til vort Alter (Billede og Stager), som flere af Fangerne ikke havde set før, lagde den Tekst nær til os: Al god Gave og al fuldkommen Gave kommer ned fra Lysenes Fader. Der blev baade sunget varmt og lyttet stille til Talen om den »fuldkomne Gave«, vi alle har Behov, om ikke blot Pladsen derhjemme skal være beredt for os, men ogsaa vi for den, saa Huset og Husets Børn passer sammen. Men glemte vi i den korte Time, at vi var i Fangelejr, huskedes vi straks efter paa det, idet Vagtskiftet kaldte alle ud til Tælling: Alle ret! Eins, zwei, drei, vier . . . Jo, de var der alle!

Atter hurtigt Skifte! Om Eftermiddagen omdannes »Kirken« til Teater; de hjemmeværende havde indøvet »Soldaterløjer« og vilde gerne glæde de mange, der var kommen hjem, med dette muntre Stykke. Hans Riis, Aabenraa, var Hovedmanden, og de skiltes fra Opgaven paa bedste Maade, skønt den snævre Plads forviste baade »Orkester« og Sufflør til en Vinduesfordybning!

*

Om en Dag har været vel anvendt, kendes bedst Dagen derpaa. Vi kunde atter samles fuldtalligt. Om Formiddagen

maatte de stille til Appel. Kl. 2 kunde vi holde Gudstjeneste og have den Glæde, at 100 knælede paa de graa Sengetæpper (i Mangel af Alterskranke) til Modtagelse af vor Frelzers bedste Gave. Maaske mangan en bar brogede Krigsminder derhen og vovede i stille Bekendelse at læsse dem af paa hans Skuldre, der just kom for at bære Verdens Synder.

Om Aftenen havde jeg 33 Bøger at uddele og havde i den Anledning fyldt min Hat med 166 rullede Numre, saa hver kunde faa den Spænding at trække, 33 tillige den Glæde at vinde. Og med denne Aften sluttede vor Julefest. —

Men oppe paa Sygehuset, et Bjergslot fra Gorn den gamle Tid, laa 7 Fanger, trykket af Sygdom og Ensomhed. Dem maatte jeg mellem Akterne nede i Lejren op og give et lille Genskin af Kammeraternes Samvær og Juleglæde. De var taknemlige for lidt, thi i Krig lærer man især 2 Ting: Nøjsomhed og Hjemlængsel.

N. A. Jensen.

De danske Vandrehjem i Nordslesvig.

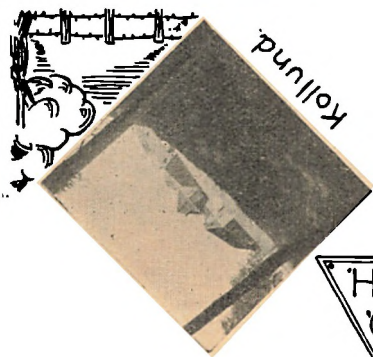
Allerede for 12 Aar siden rejstes det første Vandrehjem i Nordslesvig, og det rejstes af Tyskere. Der fulgte snart flere efter, og de blev flittigt benyttede, især af unge Vandrere fra Tyskland. Indtil nu er der rejst 12 tyske Vandrehjem i Nordslesvig, og i Fjor var Overnatningstallet steget til over 10,000.

Vandrehjemmene har deres nationale Betydning, hvad man selvfølgelig ogsaa var fuldt klar over fra tysk Side. De Unge, der kommer herop, lærer Landsdel og Forhold at kende, stifter Bekendtskab med Landsmænd, og der knyttes Forbindelser over Grænsen, der i høj Grad har bidraget til at vække og vedligeholde Interessen for det tyske Mindretal i vide Kredse i Tyskland.

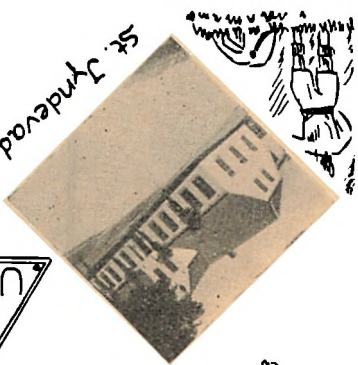
Længe var vi Danske bagefter paa dette Omraade. Men det er heldigvis blevet anderledes. I de senere Aar, hvor man forøvrigt ogsaa har kunnet iagttage en meget stærk Vækst i Vandrernes Antal, er der rejst en Række smukke danske Vandrehjem, 15 i Antal foreløbigt, rundt omkring i Nordslesvig. Og ogsaa de er meget stærkt besøgte, saa Overnatningstallet forlængst har overfløjet de tyske »Vandreherbergers«. Og Tallet paa de Besøgende er meget stærkt stigende fra Aar til Aar, saa det kan forudses, at der med Tiden maa Udvidelser til.

Mange af de nye danske Vandrehjem i Nordslesvig er meget smukt indrettede og ligger i de allersmukkeste Naturomgivelser, det gælder særlig Det unge Grænseværns store og smukke Vandrehjem i Kollund og Vandrehjemmet i Aabenraa. Og Gæsterne er allevegne fra, ikke blot fra de forskellige Egne i Danmark, men fra Norge, Sverige, Island, Finland, England, Frankrig, Tyskland, Amerika; og at de har været glade for Op-

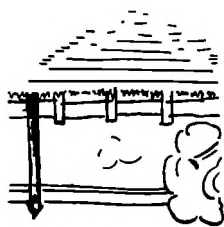

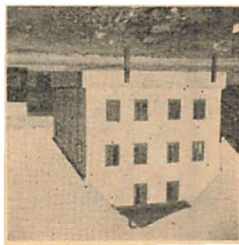
Kollund

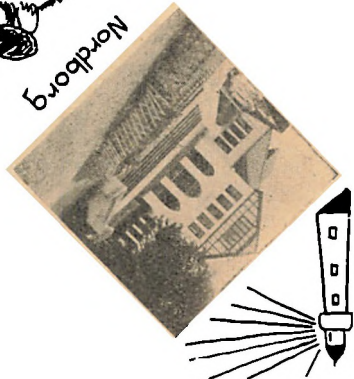
St. Jydevad

Sønderborg

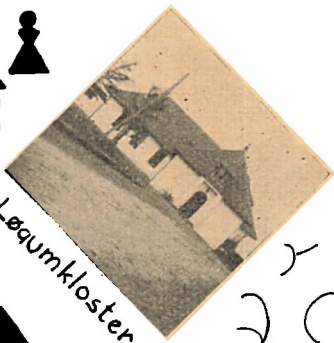
Vollerup

Nordborg

Rømhøj

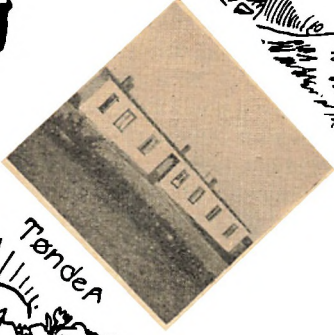
Løgumkloster

Brede

Rudbøl

Tønder

holdet og den venlige Modtagelse, derom vidner de mange be-
gejstrede Udtalelser, som Gæsterne har nedskrevet i Vandrehjem-
menes Gæstebøger.

I Rødding indrettedes Vandrehjemmet i en allerede be-
staaende Bygning, Teknisk Skole. I 1937 var Overnatningstal-
let 213.

I Christiansfeld indrettedes Vandrehjemmet i Brø-
dremenighedens Enkehus i 1937. Overnatningstal: 876.

Vandrehjemmet i Haderslev indrettedes, ogsaa i 1937,
i Hertug Hans Skolen. Det ejes af de danske Ungdomsorganisa-
tioner og Kommunen. Overnatningstallet: 1020.

Vandrehjemmet i Toflund er indrettet i en ældre Byg-
ning, der ejes af LRS Madvig. Overnatningstal: 40.

Aabenraa Vandrehjem, der ejes af Turistforeningen,
indviedes 1937. Overnatningstal (for den sidste Maaned af Sæ-
sonen) 228.

I Nordborg blev Vandrehjemmet indrettet i Forsam-
lingshuset Nørherredhus i 1937. Overnatningstal: 79.

I Vollerup paa Als indrettedes i 1937 Vandrehjemmet
»Abildgaarden« i en Bygning tilhørende Als Husholdningsskole,
Forstanderinde Frk. Johanne Hansen. Overnatningstal: 557.

Sønderborg Vandrehjem, der ejes af Kommunen, ind-
viedes 1937. Overnatningstal: 3058.

Vandrehjemmet i St. Jyndevad, der ejes af Det unge
Grænseværn, oprettedes først i 1938.

»Grænsehjemmet« i Kollund, der ogsaa ejes af Det unge
Grænseværn, indviedes i 1936. Overnatningstal: 8504.

Paa Rømø indrettedes Vandrehjemmet »Atalanta«, der ejes
af Købm. S. N. Pedersen, i 1937. Overnatningstal: 252.

I Løgumkloster er Vandrehjemmet indrettet i Forsam-
lingshuset. Overnatningstal: 283.

Ligeledes er i Bredde Vandrehjemmet indrettet i Forsam-
lingshuset. Overnatningstal: 26.

I Rudbøl blev Vandrehjemmet i 1936 indrettet i en ældre
Bygning, der tilhører Det unge Grænseværn. Overnatnings-
stal: 709.

I Tønder er Vandrehjemmet indrettet i en tidl. Officers-
barak, der ejes af Kommunen og er overladt Dansk Samfund.
Overnatningstal: 1554.

De 14 danske Vandrehjem havde i Sommeren 1937 et samlet Overnatningstal paa 17,399. Der er ikke Tvivl om, at dette Tal vil vokse stærkt for hvert Aar, der gaar. Det er i høj Grad glædeligt. De mange Tusinde Unge, der besøger Grænse­lands­delen, vil tage med sig blivende Indtryk, ogsaa af Grænsekam­pen og dens Vilkaar.

De regte Tempo.

Dæ groj Blomme langs mi Vej,
som aller æ fek plojt,
forde æ skulde så rask astej
å bår æ Hoj så højt.

Dæ skeend en Sol så varm å klæe,
en Maan så blank å stoc.
De bløw æ helle slet it va'e,
for æ gek med æ Nejs ved æ Joe.

Æ tænke nok, te de vild gawn,
å en vild stå sæ ved
å læ'e å gå ledt mee jawn
å knap så gallt bus' te;

å sætt sæ Maal, å så gå te,
å endda gi sæ Tid
engang imell å glæd sæ ved,
hvad køent en kom fåbi;

å gå med fast å rolle Skredt,
hvo før en biløjs ræend,
å så imell se op æ ledt
å tæn k ledt å Vejs-Æend.

K. M. Gubi.

DE GAMLE, SOM FALDT —

H. V. Clausen.

Hans Victor Clausen blev født den 14. Januar 1861 i Odense. Blev Student i 1878 og tog i 1895 Magisterkonferens i Historie. Knyttedes i 1887 til Frederiksborg Gymnasium og virkede ved denne Skole, indtil han i 1926 tog sin Afsked. Den 10. August 1901 blev han gift med Cathrine Nielsen, (død den 3. Februar 1929), Datter af Landdagsmand Julius Nielsen. H. V. Clausen døde den 7. Oktober 1937.

Der kunde skrives om H. V. Clausen som Historiker, som Topograf, som Kunstelsker m. m. Hans egentlige Arbejdsfelt var gennem mange Aar Sønderjylland. Han er en af de faa, der kendte Sønderjylland fra Kongeaa til Dannevirke, og som gentagne Gange har vandret gennem dette Land. Han kendte Vej og Sti, og dette hans rent topografiske Kendskab nedfældede sig i en Rejsehaandbog »Sønderjylland«, der blev en uundværlig Rejsefælle for den, der vilde kende Landet. Bogen udkom i 1890 og oplevede 6. Oplag i 1932. »Sønderjylland« er ogsaa en Slags historisk Topografi, idet alle minderige Steder faar en særlig Omtale.

Den historiske Topografi affødte en Specialitet, der omfattede Jordspørgsmaalet, idet H. V. Clausens Kendskab

ikke blot omfattede Landet, men ogsaa Menneskene. Hans Personalkendskab var i tidligere Tid rent ud forbløffende. I »Sønderjydske Aarbøger« 1894 gav han en udmærket Fremstilling over Ejendomsforholdene i den Del af Sønderjylland, der i 1920 blev genforenet med Danmark. Denne Afhandling »Nordslesvig 1863—93« er læseværdig den Dag i Dag, da den giver et udmærket Overblik over Stillingen og raaber et kraftigt »Vagt i Gevær« over for den kommende Fare.

Da Kampen om Jorden ved Aarhundredets Slutning for Alvor satte ind, undfangede han Idéen om en hemmelig Kreditforening, den saakaldte »Oktoberforening« af 1898. Den fik en overordentlig Betydning i Jordkampen, idet Foreningens Formaal var at træde hjælpende til, saa at unge Mænd med en lille Kapital kunde overtage de Ejendomme, der netop paa det Tidspunkt blev udbudt til Salg i stort Omfang. Det Arbejde, H. V. Clausen udførte her, var meget omfattende, og han skyede ingen personlige Anstrengelser for, at Værket kunde lykkes.

Hele dette Arbejde undgik ikke Myndighedernes Opmærksomhed, og i 1910, da H. V. Clausen var hernede for at forberede en ny Udgave af Traps »Slesvig«, blev han ramt af Udvisningsordren. Da Verdenskrigen var sin Afslutning nær, skrev H. V. Clausen en Del Artikler i »Nationaltidende«, der blev samlet i en lille Pjece under Titlen »Før Afgørelsen«. I disse Artikler kortlægger H. V. Clausen den Grænse, som i det store og hele blev den endelige Grænse mellem Danmark og Tyskland. I Grænsestridens Dage kom denne Grænse til at hedde »Clausen-Linien«. Under Fredsforhandlingerne var han sagkyndig Raadgiver for den danske Gesandt i Paris.

H. V. Clausen har ydet betydelige Bidrag til dansk Historie og Topografi. Her skal nævnes hans Bog »Fra Holbæk Amt«, den lille smukke Bog »Det danske Land-

skab« og hans store, omfattende Afhandling »Middelalderens Kunst« i »Verdenskulturen«.

Saaledes omtrent ser det hele ud paa Papiret, men det er ikke den hele H. V. Clausen. Han var noget langt mere end dette. Det er ikke saa let at skildre H. V. Clausen, da han var en meget forsigtig Mand med et noget indesluttet og tilknappet Væsen. Han ejede ikke det brede Lune, og han gav sig ikke hen, men hans stille Smil og dybe Blik gav undertiden mere, end han i Grunden vilde give. Han elskede det djærve uden dog selv at kunne præstere det. Samtaler med ham maa nærmest opfattes som Spørgetimer, og han kunde høre efter som faa. Det var næsten, som om han registrerede.

H. V. Clausen var en sjælden trofast Mand og Ven. Han var god at gæste, naar der var noget, der laa en stærkt paa Sinde. Hans varme Hjertelag fornægtede sig aldrig, hvad enten det saa drejede sig om Personer eller Sager. Dybt forankret i hans Sind hvilede en evig Angst for ikke at faa det udrettet, som det var blevet hans Lød at udrette. Hans Glæde var at spadsere gennem Landskabet i ungt og godt Følge. Hvor ofte har jeg ikke set ham med unge Skandinaver her i Landsdelen og hørt ham fortælle om, hvad Betydning dette og hint har haft for den danske Sags Trivsel og Fremgang. Da kunde han blive veltalende, hvad han ellers ikke var.

I Udlændighedsaarene var H. V. Clausen vor trofaste Ven og gode Kampfælle. Da Grænsen var draget, delte hans Sind sig imellem det nordiske og det sønderjydske. Hans Tanker vankede altid et Sted mellem Nordkap og Flensborg Fjord. Hans store Yndlingstanke var ikke et Skandinavien i gammel Forstand, men et skandinavisk Kulturfællesskab, der kunde bære langt mere og naa langt videre ud end et politisk Fællesskab. Det er paa hans Initiativ, at det store Værk »Nordisk Kultur« udkommer.

Naar dette Værk er afsluttet, vil et stort fælles-nordisk Virke have set Lyset.

Vi, der kendte H. V. Clausen og havde Lejlighed til at følge hans Færd, kan sige Tak for hans Indsats. Han var en af dem, der i trange Tider var med til at bryde Vej for Genforeningens Lykke.

Jakob Petersen.

Redaktør Nis Petersen.

Helligtrekongersdag 1938 døde Redaktør Nis Petersen i Haderslev i sin Alders ni og halvfjerd-sindstyvende Aar. Noget over Halvdelen af sit Liv havde han været ansat ved »Modersmaalet-Dannevirke« i Haderslev. Det blev saaledes hans Lød i gode og onde Dage ved sin Pen at notere og vurdere Landsdelens mærkelige Omskiftelser og Skæbne fra Dag til Dag baade under tysk og dansk Herredømme. Naar engang en Historiker skal sysle med dette indholdsrige Tidsafsnit, vil han i Nis Petersens Dagbladsrubrik finde et rigt og tilforladeligt Kildestof.

Nis Petersen var født i Lerte i Sommersted Sogn den 1. Februar 1859. Da han kom til Skelsaar og Alder, var det hans Hensigt at gaa Lærervejen. Han fik ogsaa Lejlighed til at undervise en Del Aar uden at have den foreskrevne

Uddannelse. Da Adgangen til den offentlige Skole senere vanskeliggjordes for ham, tog han paa Askov Højskole, hvor han bl. a. traf sammen med H. D. Kloppenborg Skrumsager. Efter at være vendt tilbage var han en kort Tid Huslærer hos Familien Autzen i Djernæs. Dansk Privatundervisning havde imidlertid onde Kaar, og Petersen kom derfor i Forbindelse med den danske Presse.

I 1889 fik han Plads ved »Flensborg Avis«. Ved dette Blad arbejdede han i otte Aar. Det var en streng, men god Skole i en brydsom Tid. Jessen sad jævnlig i Fængsel, og Medarbejderne var ogsaa idelig udsatte for Forfølgelser. Petersen maatte saaledes to Gange i Fængsel i kortere Tid. Han lærte altsaa til Bunds den sønderjydske Journalists trange og haarde Kaar at kende. Men samtidig prægedes han under sit Ophold i Flensborg i høj Grad af Jessens Skrivemaade og Tankegang.

I 1897 flyttede Nis Petersen til Haderslev, hvor han blev Redaktør af Axel Sabroes Blad »Modersmaalet«. Her har han udført sin Manddomsgerning. Til at begynde med var det smaa Forhold. Petersen maatte ofte selv skrive den ledende Artikel, samle Nyhedsstoffet, behandle Egnsnyt, læse Korrektur, føre Tilsyn med Annoncerne og holde Orden i Regnskab; han var myreflottig. Ved Aarhundredskiftet var han med til at frelse »Dannevirke« fra Forlis. De to Blade blev forenede, og nu stod Arbejdet i Fremgangens Tegn. Redaktionen udvidedes, og Petersen, der kendte Befolkningen og Egnen bedre end de fleste, overtog Bearbejdelsen af det lokale Stof, samtidig med at han som Medlem af Direktionen for det Selskab, som ejede Bladene, deltog i den økonomiske Ledelse.

Ved sin pligtopfyldende Gerning, som her ikke kan skildres i Enkeltheder, opnaaede han i Aarenes Løb megen Popularitet. Naar han de mange Aar hver Eftermid-

dag gik sin vante Spadseretur gennem Byens Gader, var han paa Hat med alle. Han nød almindelig Agtelse og blev derfor med Rette paa sine ældre Dage dekoreret med Ridderkorset. Om Mandagen, naar Landboerne fra Omegnen fyldte det gamle Kontor, deltog han paa sin sindige Maade i den uundgaaelige Drøftelse af Dagens politiske Spørgsmaal. I bevægede Tider gav velskrevne Artikler Udtryk for hans Opfattelse af vore nationale Anliggender. Han var trofast i al sin Gerning, men stillede ogsaa store Krav til andre Mennesker. Om hans Holdning i politiske Situationer kan siges, at han aldrig gik paa Akkord med Uretten.

Da Verdenskrigen brød ud, blev han som Medlem af Redaktionen arresteret. Han var med i Transporten og Forvisningen til den lille Ø »Dänholm«. Under denne alt andet end behagelige Oplevelse fornægtede hans Sindsro sig aldrig. Derimod faldt det ham senere i Krigens Tid svært at indordne sig under det tyske Militærs Censurbestemmelser.

Med Genforeningen skabtes nye Forhold for den gamle sønderjydske Presse, og der kom Brydninger af forskellig Art, som medførte Petersens Fratræden fra det daglige Arbejde. Han overtog Redaktionen af »Modersmaalet«s Søndagsblad, og indtil Foraaret 1937 ledede og redigerede han Bladets fyldige Kirkeside. Det var en Opgave, som var ham til megen Glæde.

Han laa længe syg; men hans Interesse overfor Dagens Begivenheder var usvækket. Indtil det sidste fulgte den gamle Stridsmand med i, hvad der skete. Et Hjer-teonde blev Aarsag til hans Bortgang. Sovende gled han ind i Døden. Han begravedes i Stilhed paa Gammel Haderslev Kirkegaard.

N. S.

Paul Verrier.

Den 11. August døde Franskmanden Professor Paul Verrier i sit Hjem i Paris, 78 Aar gammel. Danmarks og Sønderjyllands Ven blev han kaldt og med Rette.

Næppe nogen Udlænding har gennem et langt Liv vist vort Land og vor sønderjydske Hjemstavn et Venskab saa smukt og stærkt i Ord og Handling som Professor Verrier, og dette er der, først og fremmest blandt Sønderjyder, Grund til at mindes med Tak. Fra sit første Besøg i Danmark og Sønderjylland for nu over 40 Aar siden vandt Sønderjyderne hans Hjerte. Han, der som 10—11 Aars Dreng oplevede Frankrigs Nederlag i 1870—71 og Tabet af Alsace-Lorraine, forstod den Kamp for Danskhed og Ret, der i hin Tid førtes hernede. Han følte med den sønderjydske Befolkning og vandt personlige Venner saavel i København som her, først kun faa, af hvilke kunde nævnes Rigsdagsmand H. P. Hanssen, Nikolai Andersen, M. Andresen og Kapt. Fischer, alle kendte, nu afdøde Aabenraaborgere, og hvortil kunde føjes Navne som Red. J. Jessen, »Flensborg Avis«, og Red. J. Moldt, »Dybbøl-Posten«.

Ved hans senere Besøg i vor Landsdel udvidedes hans Vennekreds; hans Venskab for Sønderjylland fæstnedes med Aarene og kom for Alvor til at staa sin Prøve, da han under Krigen i sit Hjemland tog sig af de sønderjydske Krigsfanger, der begunstigedes ved at samles i den særlige sønderjydske Lejr i Aurillac. Sit Livs Højde-

punkt i Forholdet til vort Land naaede han, da han den 31. Marts 1919 under Jubel og Begejstring vendte hjem til Danmark i Spidsen for den første Transport af sine Krigsfanger, og da han senere oplevede Afstemningen og Genforeningen. Ingen herhjemme vil have følt Oprejsningens og Genforeningens Glæde dybere og stærkere end han.

Paul Verrier blev født den 13. Februar 1860 i La Ferté Macé i Normandiet. Han var en udpræget sproglig Begavelse og optog især Studiet af germanske Sprog med Engelsk som Hovedfag. Han søgte Uddannelse bl. a. i Tyskland, hvor han besøgte Universitetet i Heidelberg. Her lærte han sin første Hustru at kende og fik i dette Ægteskab en stor Børneflokk.

Gennem sit Studium af det engelske Sprog erkendte han Nødvendigheden af ogsaa at lære Oldnordisk og de nordiske Sprog, især Dansk, og det var sproglige og litterære Interesser, som i 1897 første Gang førte ham til Danmark. I København kom han straks i Forbindelse med sønderjydske interesserede Kredse og Sønderjydske Foreninger og rejste saa til Sønderjylland, hvor han besøgte en Række af de mest fremtrædende Mænd indenfor det nationale Arbejde. Senere kom han oftere hertil, og disse Besøg, der naturligvis altid gik meget stille af, blev baade til Glæde og Opmuntring. Det var ikke almindeligt hos en Fremmed at møde en saa levende Optagethed af det sønderjydske Spørgsmaal, og Paul Verrier ønskede ved Selvsyn at lære Befolkningens Kaar at kende. Det Forhold, at han var Franskmand, gjorde selvsagt ikke Glæden over hans Besøg og hans personlige Interesse for Sønderjylland mindre.

Da Køllerpolitikken satte ind, gav han i en Artikelrække i det franske Dagblad *La Volonté* en Skildring af den Uret og Vilkaarlighed, Sønderjyderne var prisgivet

under preussisk Styre og paakaldte derigennem fransk Offentligheds Interesse for det sønderjydske Spørgsmaal.

Efter i en Aarrække at have virket som Lektor ved forskellige højere Skoler opnaaede han i 1905 Tilladelse til som Privatdocent at holde Forelæsninger over nordiske Sprog og Litteratur ved Universitetet i Paris, og 4 Aar senere oprettedes et Professorat med Paul Verrier som Professor. Her virkede han indtil 1930, da han, 70 Aar gammel, trak sig tilbage fra sin Universitetsgerning.

Om Sønderjylland foreligger fra Verriers Haand hans »Fem Digte«, der udkom i 1902, og hvori han i smukke lyriske Vers giver Udtryk for Beundring over sønderjydske Sejghed i Kampen og samtidig opmuntrer til Udholdenhed. I 1917 udgav han paa Fransk *Le Slesvig*, et lille Skrift, der var en Bearbejdelse af Foredrag, han i 1913 havde holdt i Paris. Det udsendtes i 1918 paa Dansk (Slesvig, Aschehougs Forlag). I 1920 udgav han *La Question du Slesvig*, en Pjece om det slesvigske Spørgsmaal, hvorom han Vinteren 1918—19 havde holdt Forelæsning ved Universitetet i Paris. Det foreligger ikke paa Dansk. Endelig bør nævnes et Foredrag »Hvad Frankrig kan lære af Danmark«, som han under et Ophold her i Landet i 1916 holdt i Studenterforeningen. Det udkom som Pjece i 1920 (Danmark, Hagerups Forlag).

Efter sin Ankomst til Danmark Foraaret 1919 blev han her til efter Genforeningen. I Afstemningstiden var han knyttet til den Internationale Kommission som dens franske Medlem M. C l a u d e l s Raadgiver.

Professor Verriers store og uselviske Arbejde for de sønderjydske Krigsfanger er saa velkendt, at der ikke er Grund til at fortælle nærmere derom her. Interesserede skal kun henvises til en Skildring, han selv i »Aurillac-Bogen 1937« har givet af første Afsnit deraf.

Den sønderjydske Nationalitetskamp og Krigsfangearbejdet var for ham ikke blot et »Spørgsmaal«, han maatte have det personlige med, og det prægede hans Arbejde. Dette hænger utvivlsomt sammen med den Grundighed og Vedholdenhed, han lagde for Dagen ikke alene i sit sproglige Studium — han beherskede vort Modersmaal i alle dets Nuancer med en Finhed og Forstaaelse, som kun sjældent mødes hos Udlændinge — men ogsaa i hans Venskab for Sønderjylland og hans Indsats for Krigsfangerne.

Paul Verrier var jævn og ligefrem af Væsen og ejede et lyrisk Sind; Paatagethed og Overdrivelser laa ham fjernt. Hjertelighed, Hjælpsomhed og Trofasthed har været hans Særkende i Forholdet til vort Land. Sin Interesse for Sønderjylland bevarede han usvækket til sin Grav, og særlig i sine sidste Leveaar opholdt han sig ofte hernede sammen med sin danskfødte Hustru af andet Ægteskab.

Navnlig gennem sit Krigsfangearbejde vandt han sig et Navn i sønderjydske Bevidsthed, som aldrig glemmes. Efter Hjemkomsten med Krigsfangerne i 1919 udnævntes han til Kommandør af Dannebrog samtidig med, at den danske Regering tillagde ham en livsvarig Hædersgave, og i 1932 lod Aurillac-Foreningen, hvis Æresmedlem han var, ophænge et Maleri af ham paa »Folkehjem« i Aabenraa, hvor det hænger Side om Side med en Række førende Sønderjyder, som her er givet en Hædersplads. Danske Sønderjyder vil med Tak huske det Sind og Hjertelag, han ejede for vor Landsdel. Maatte vort Land altid ude i den store Verden have Venner med Vilje og Varme som Professor Verrier.

H. M.

Tre Brødre fra Vestslesvig.

Niels Lund - Marius Lund - Karl Lund

Slægten Lund har i mange Led haft hjemme i Emmerlev og Ballum Sogne. Af Anders Pedersen Lunds fem Sønner, som fødtes i den gamle Slægtsgaard i Rejsby-Ballum, er i Løbet af tre Aar de tre gaaet bort. Niels Lund, Vester Gammelby, i 1935, Karl Lund, Rejsby, i 1937, og nu i 1938 Marius Lund.

Niels Lund var den ældste. Han blev født 11. Jan. 1872. Inden Konfirmationen tilbragte han nogle Aar i Skibe-land og fik senere en grundig og alsidig Uddannelse i Landbruget hos dygtige Landmænd og paa Fagskoler i Kongeriget. 1895 overtog han en Gaard i Vester Gammelby i Emmerlev Sogn, og snart blev han kendt som dygtig og driftig Landmand. Samtidig lagde det offentlige Beslag paa Arbejdskraften. Både før og efter Genforeningen var Niels Lund Medlem af Skolekommissionen. Han var Kirkeældste og senere Medlem af Menighedsraadet og Medlem af Tilsynsraadet for Tønder Landmandsbank. Han var Tillidsmand i de store nationale Foreninger og var særlig virksom for at faa bygget Forsamlingshuset i Emmerlev.

Niels Lund var gift to Gange, første Gang med Margrethe Nicolaisen fra Husum-Ballum, der døde 1914, og anden Gang med Marie Bohmfeldt fra Haderslev. En snigende Sygdom nedbrød forholdsvis hurtigt den tilsyneladende saa stærke og kraftigt udseende Mand. Han døde 16. Marts 1935, kun 63 Aar gammel.

*

Marius Lund kom ni Aar gammel i Huset hos Pastor Jakobsen i Aalborg-Eggen (tidligere i Randerup) og — efter tre Aars Ophold der — i Gregersens private Realskole i Odense, hvor han femten Aar gammel blev konfirmeret af Pastor Koch ved St. Knuds Kirke. Under sin senere Opvækst var han tre Gange paa Landbrugsskole (Dalum og Malling) og en Vinter hos Jens Nørregaard paa Testrup Højskole. Den praktiske Side af en Landmands Gerning lærte han dels hjemme, dels i forskellige Pladser paa sin Hjemegn, bl. a. hos Kresten Jensen i Ballum. I 1898 stiftede han og Marie Beyer fra Ausgaard eget Hjem i Sdr. Sejerslev. Hjemmet blev i bedste Forstand et Hjem, for dem selv som for deres ni Børn.

Marius Lund var blandt de virksomste i det nationale Sognearbejde, saaledes ved Oprettelsen af »Selskabelig Forening« og ved Opførelsen af Emmerlev Forsamlingshus i 1910. Under Krigen blev han indkaldt og oplevede nogle Maaneder i de russiske Skyttegrave. Men han blev syg, og efter mere end et Aars Lazaretophold endelig hjemsendt.

Marius Lund fik i Overgangstiden og efter Genforeningen overdraget en lang Række Tillidshverv. Efter Sonnik Linnets Død i 1920 blev han Amtsforsstander og senere vor første Sognefoged og Lægdsmand. Posten som Sognefoged frasagde han sig dog, da han kort efter blev indvalgt i Aamtsraadet, en Post, som han beklædte i femten Aar. Lægdsmand var han til sin Død. Som Aamtsraadsmedlem virkede han stærkt for Sejersbæk-Lavningens Afvanding, og han var senere Statens Tilsynsmand. Til sin Død var han Repræsentant for Vest- og Sønderjydsk Kreditforening og Formand for Mejeriet »Højtoft«.

Det blev efterhaanden mange og meget forskellige Mennesker, som Marius Lund kom til at omgaa. Han kendte mange, og han kendte dem godt. Han var Menneskekender ud over det almindelige. Han kunde bedømme Folk og Forhold med en

Sikkerhed, der sjælden ramte ved Siden af. Men at kende Mennesker paa den Maade, er det samme som at forstaa dem. Derfor kunde han yde og møde Modstand, uden at der hos ham sad en personlig Brod tilbage. Alle, der kendte blot lidt til ham, respekterede ham for hans Retlinethed og praktiske Dygtighed. De, der kendte ham nøjere, satte Pris paa ham. Men de, der kendte ham godt, kom til at holde af ham.

»Ingen er uundværlig«, sagde Marius Lund engang, da en af Sønderjyllands gode Mænd var gaaet bort. Nej, for saa vidt: Pladser kan udfyldes, og Hverv overtages af andre. Men et godt Menneskes Minde vil leve længe iblandt os.

*

Den yngste af Brødrene, Karl Lund, fødtes den 7. August 1877. Ligesom de andre Brødre tilbragte han nogle Ungdomsaar i et kongerigsk Hjem og tog derefter Realeksamen i Odense. Men saa gik han over til Landbruget, og efter Uddannelse hos driftige Landmænd og et Ophold paa Malling Landbrugsskole overtog han i Aaret 1908 Fædrengaarden i Rejsby-Ballum. Karl Lund havde god Forstaaelse af Ungdomstidens rette Anvendelse og aabnede derfor gæstfrit Hjemmet for de Unge og tog virksomt Del i Ungdomsarbejdet. Med Tak mindes Karl Lund for god Støtte, da Ballumhus blev bygget 1911, saavel som for Arbejdet indenfor Husets Vægge. Da Karl Lund i høj Grad besad sine Fællers Tillid og Agtelse, er det forstaaeligt, at han fik overdraget en Del Tillidshverv. Han var saaledes i flere Aar Medlem af Sogneraadet og til sin Død Medlem af Menighedsraadet.

1911 blev Karl Lund gift med Kirsten Jensen fra Husum-Ballum,

Karl Lund døde den 12. August 1937, kun 60 Aar gammel. Hans stille, bramfri Færd og Virke, hans retsindige Tænkemaade samt Redebonhed til at hjælpe og støtte med Raad og Daad sikrer ham et varigt Minde.

*

Tre dygtige, brave, danske og kristeligt sindede Mænd er med Brødrene Niels, Karl og Marius Lund gaaet bort med kort Tids Mellenrum. De har ved deres Færd og deres Virke sat sig

et smukt og godt Minde, og i mange slesvigske Hjem rundt om i vor Hjemstavn lever deres Efterkommere, som trofast værner Fædres Arv.

E. L. L.

J. R. H. Stavnsbjerg.

Jørgen Rudolf Hanssen Stavnsbjerg er født den 29. Juni 1887 paa Gaarden »Stavnsbjerg« i Hejls Sogn, hvor hans Far og Mor levede i Udlændighedsaarene. I Begyndelsen af 90'erne flyttede hans Forældre som Optanter til Nørremølle, men allerede som 9-Aars Dreng kom Jørgen Rudolf i Huset hos Præsten i Alsted ved Sorø. Han blev Student fra Sorø Akademi og tog Ingeniøreksamen fra Polyteknisk Læreanstalt i 1910. Efter at have aftjent Værnepligten ved Fæstningsartilleriet i København blev han ansat ved Ingeniørfirmaet Nyboe & Nissen. I 1912 blev han Bestyrer for Firmaets Afdeling i Petrograd. Da

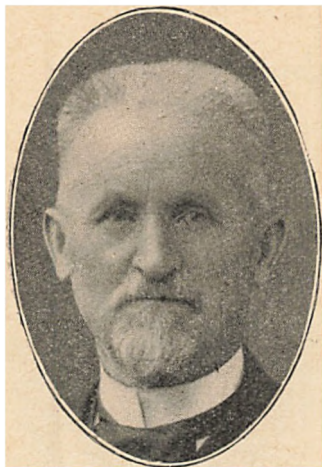

Krigen brød ud, kom han tilbage og gjorde en stor Del af Verdenskrigen Tjeneste som Officer. Firmaet Nybroe & Nissen blev haardt ramt af Landmandsbank-Katastrofen, og i 1927 maatte Firmaet rekonstrueres. Jørgen Rudolf blev det nydannede Selskabs Direktør. Samme Aar giftede han sig med Bodil Hagedorn. Han døde den 2. December 1937 af en ondartet Blindtarmsbetændelse.

Jørgen Rudolf var ikke Sønderjyde i dette Ords Forstand, men han ydede i Reglen mere end en Sønderjyde. Som den fine og anerkendte Sportsmand, han var, var han vel vidende om, at Handling i høj Grad opvejer baade det, der tænkes paa, og det, der tales om. Han havde en aaben Haand for vor Folkesag, hvilket Sprogforeningen har god Grund til at mindes med Taknemlighed. Han havde de Dyder, som vi Danske sætter højest af alle: Frisind, Retsind og Offervilje.

Jakob Petersen.

Jørgen Bonefeld, Sottrup.

Jørgen Bonefeld fødtes den 22. Februar 1855 i Ø. Sottrup og døde samme Sted den 15. Oktober 1936. Han hørte til dem, der opterede for Danmark, og som derfor maatte rømme Landet. Under Opholdet i Danmark kom han paa Vinding Højskole og under stærk Paavirkning af Forstander Rosendal. Det er ikke for meget sagt, at Opholdet paa Vinding Højskole prægede ham for Livet. Efter at have aftjent Værnepligten i Odense, overtog han i 1877 Fædrengaarden og giftede sig med Cathrine Paulsen. Som Optant maatte han føre et meget stille Liv, men i Begyndelsen af 90-erne erhvervede Jørgen Bonefeld som saa mange andre Borgerret i Landet.

Under Køllerperioden tog Jørgen Bonefeld Initiativet til Rejsningen af Sottrup Forsamlingshus, der var det femte i Rækken her i Landsdelen. I Løbet af nogle Aar viste det sig, at Forsamlingshuset var for lille, og det blev saa erstattet af »Forsamlingsgaarden Sundeved«.

Da Frimenigheden paa Sundeved var blevet saa stor, at den kunde faa egen Kirke med egen Præst, var det for Jørgen Bonefeld, som om noget af Ungdomsidealerne gik i Opfyldelse. Genforeningen var for ham og hans Hjem en eneste ublandet Glæde, men ogsaa han og hans Hustru skulde have en Draabe Malurt i Glæden, det var, da Frimenigheden maatte opløses.

Jørgen Bonefeld var en af de gammeldags Grundtvigianere, for hvem et vaagent Folkeliv hørte sammen med et stærkt Menighedsliv. Han hørte til de Stille i Landet, men hans Færd skabte Respekt om ham. Han og hans Hustru var altid rede til at sætte Kræfterne ind, naar det gjaldt Sagen, og de havde begge to den Glæde at se et stærkt dansk Ungdomsliv vokse op paa Sundeved, et Liv, som de havde været med til at hjælpe frem. Et Par Aar, før Døden indhentede ham, blev han Dannebrogsmænd, en velfortjent Anerkendelse af hans Arbejde.

Jakob Petersen.

Grev Adolph L. Brockenhuus-Schack, Gram.

Med dyb Anerkendelse af, hvad Grev Brockenhuus-Schack har betydet for Danskhedens Bevarelse i Sønderjylland, bragte Pressen Budskab om Grev B.-S.s Død, Søndagen den 7. August paa Gram Slot. Uagtet Greven opnaaede den høje Alder af op imod 84 Aar, havde Alderen dog ikke sløvet hans ualmindelige Energi og Arbejdskraft. Indtil Sygdommen slog ham ned, drev han endnu, ved en Bestyrers Hjælp, sin store Gaard Nybølgaard, hvor han omtrent hver Dag kørte hen og førte Tilsyn. Ligeledes stod Teglværket og Elektricitetsværket under hans personlige Ledelse.

Men hvad der i særlig Grad har gjort Grevens Navn bekendt, var hans stærke Nationalfølelse, der i høj Grad vandt Sønderjydernes Anerkendelse og Agtelse. Undertegnede, der var hans Jævnaldrende, har fra Ungdommen kendt hans Virksomhed paa Gram.

Det første, jeg erindrer, er vel nok, at Grev B.-S. og hans første Hustru, Grevinde Agnes B.-S., fdt. Basse Fønss, i Juli 1879 som nygifte kom til Gram og tog Ophold paa Slottet en kort Tid. Den første Aften, de var der, samledes en stor Skare af Sognets Beboere paa Slotspladsen for at hilse paa de nygifte. Der blev holdt Taler, og da det begyndte at mørknes, bragtes der Greveparret et Fakkeltog, og Mængden samledes paa Møllepladsen, hvor Faklerne kastedes i Hob lige overfor Slottet. Men Festen blev fortsat med at synge Fædrelandssange. Stemningen kom i den lune og lyse Sommeraften paa Højde-

punktet, det unge Grevepar, der kom derovre fra vort rette, gamle Fædreland, stod ved et aabent Vindue og saa over' paa Mængden; Genforeningshaabet, der levede i alles Hjerter, havde vel ogsaa sin Del, og baaret af den nationale Begejstring sprang Rasmus Hansen fra Kastrup op paa den ikke fuldt udbrændte Fakkelhob og udbragte et Leve for vort Fædreland, gamle Danmark. Dette blev modtaget med Jubel af Forsamlingen. Men vi blev, som sædvanlig, overvaaget af Politiet, og Rasmus Hansen blev hurtigt revet ned af Gendarmen fra den ikke helt bekvemme Talerstol.

En af de største Mærkedage for Grev Brockenhuus-Schack og for alle Godsets Beboere, var dog, da Kong Christian X paa sin uforglemmelige Genforeningstur til Sønderjylland ogsaa gæstede Gram Slot. Da samledes der Hundreder af Mennesker om Slottet og overværede, at Greven under Splitflaget, som hans Slægt i Aarhundreder havde haft kongelig Tilladelse til at bruge, modtog Danmarks Konge. Den Dag var der Glæde baa- de hos store og smaa.

Efter Genforeningen opholdt Grev B.-S. sig stadig hvert Aar længere og længere Tid paa Gram Slot, men fast Ophold der tog han først 1927.

Den indrepolitiske Udvikling i de senere Aar, som for de store Jordejere var af indgribende Betydning, følte Groven meget smerteligt. Han har en Gang udtalt: »Jeg sælger bort af mine Grundværdier, hvad jeg kan, for de tager dem alligevel.« Fra Samfundets Side kan det vel herimod nok indvendes, at det er den rigtige Udvikling, men for en Mand som Grev Brockenhuus Schack, i hans Stilling og hans Alder, forstaar man vel, at han maatte have svært ved at finde sig tilrette med de nye Forhold. Det var vistnok ogsaa dette, der bestemte Greven til at lade Slottet med Park og Omgivelser frede, da han tvivlede paa Muligheden af vedvarende at bevare det i Slægtens Eje.

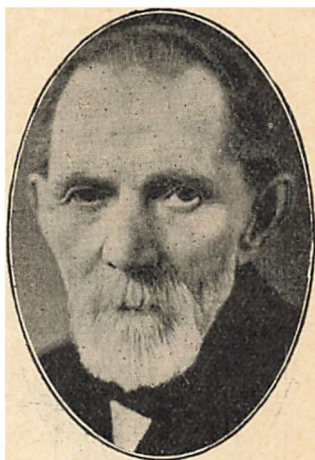
Grev Brockenhuus-Schacks Kærlighed til sit Fædreland og ikke mindst til Sønderjylland gav sig Udslag i mange Maader, ikke mindst ved Genforeningslegatet, han stiftede for unge Sønderjyder. Grams Beboere kan ogsaa takke Greven for, at Byen har holdt sig gennem Tyskertiden som en ren dansk By. Nu har han fundet sit sidste Hvilested i den Slotspark, han selv fik fredet, og paa saa smuk en Plet, som der kunde findes. Hans Kiste staar i en muret Hvælving, og der er ladt Plads ved hans Side til hans efterladte anden Hustru, Grevinde Christine Brockenhuus-Schack, der var en Datter af fhv. Pastor Mathiesen, Brørup, den Kvinde, der har gjort sit til at gøre hans sidste Aar lykkelige.

Ære være hans Minde.

Ludvig Petersen.

Gaardejer Peder Hansen Moos, Nybøl.

Han døde den 20. Oktober 1937. Han var Sundvedbo, født i Ullerup den 28. Maj 1852 paa en gammel Slægtsgaard. Han har levet 12 Aar i den gode, gamle, danske Tid, 56 Aar under Fremmedherredømmet, 17 Aar efter Genforeningen. Han var med i det aandelige Arbejde for at bevare sig selv og Danskheden; Dannebrog hængte han paa Væggen indendørs. De gamle Slægter i hans Fødeby var solide Folk, der vidste, hvad det betød at kunne »nære sig«, klare sig, han adskilte sig fra dem ved, at han fik stærke aandelige Interesser, han kom paa Askov Højskole og senere til Norge; derved udvidedes hans aandelige Horisont. Det var det kirkelige sammen med det nationale, der prægede ham. Medfødt var det for ham, at man

skal staa fast; Sandhed og Ret skal sejre. Han var mere en blid Natur end en stejl; hans Karakter kunde tegnes med faa, lige Linjer; derfor kunde han let finde sit Ståndpunkt og fastholde det. Da én ytrede, at man nu burde sælge Frimighedskirken, sagde han: En Kirke kan man ikke sælge!

Han blev Gaardmand i Nybøl og skabte her et ægte dansk og kirkeligt Hjem. Før de fik Kirke bygget, holdt Frimenighedspræsterne Gudstjenester med Altergang i hans Stuer.

Han var ikke blandt Førerne, men en udmærket, trøfast Menig. Det var et stort Øjeblik, da han begyndte Afstemningsdagen den 10. Febr. 1920 med at hejse Dannebrog, omgiven af Familien.

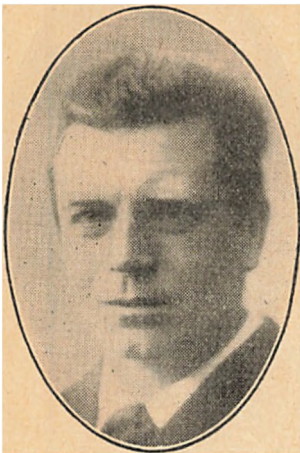
Den nye Tid hilste han med Glæde; den Modgang. Livet bragte, bar han med Tavshed.

Efter ham lever hans Hustru Magdalene Moos og en stor Børneflokk.

Vi tør ogsaa nok sige om ham: Han var en Isrealit — dvs. ægte Søn af sit Folk — uden Svig.

P. H. M.

Lektor Andreas Otterstrøm.

Hvem skulde tro, at det vilde være muligt i en Købstad at samle de Unge fra Brostenene til Legestue om Landsbyens gamle Folkedanse og Sanglege — paa en Tid, hvor ellers gammel Folkekultur var i Oplosning og Landets Dialekter var ved at smuldre overfor Rigemaal og Avisprog. Og dog er det gaaet saadan, ikke blot paa Landet selv, men ogsaa i de sønderjydske Købstæder, at Folkedans baade med og uden gamle Bondedragter er blevet et væsentligt Led i dansk Ungdoms folkelige Arbejde, og det ikke alene som Opvisningsnumre, men som noget, man fik de mange enkelte Unge til at leve

med i med Friskhed og Fart — og det baade nord- og sydfor den nye Grænse.

Skulde man nævne nogen enkelt, som havde særlig Fortjeneste deraf, maatte det blive Lektor Andreas Otterstrøm i Sønderborg.

Hans Sans for Folkedans blev vakt allerede, da han ved Aarhundredskiftet var Student paa Regensen. En Sommerdag i 1899 saa han den svenske Studenterforening Philochoros fra Uppsala give Opvisning paa Dagmarteatret. Deres livsglade Iver smittede blandt de danske Regensstudenter. Og Otterstrøm blev den drivende i Laget. 1901 oprettede man »Foreningen til Folkedansens Fremme« (F. F. F.). Denne udgav efterhaanden bl. a. »Danske Folkedanse«, og man opnaaede Støtte fra Folkemuseet til at samle og lævare gamle Folkedragter. Opvisninger, Legestuer og Lederkursus bragte lidt efter lidt Sagen vidt omkring.

I nogle Aar, da Otterstrøm var Assistent ved Biologisk Station og senere Fiskerifoged paa Bornholm, fik han Folkedansarbejdet paa Afstand.

Men da han Novbr. 1913 havde faaet rejst Fiskerihøjskolen i Snoghøj, begyndte han og hans Hustru, Fru Eli f. Helweg, atter paa Lederkursus, navnlig fra 1919.

Otterstrøm, der baade hjemmefra og fra sin Skoletid havde gammel Kærlighed til Sønderjylland, opgav 1924 Højskolen og blev Adjunkt ved Aabenraa Statsskole, hvorfra han 1928 blev forflyttet til Sønderborg Statsskole, hvor han 1934 blev udnævnt til Lektor.

Efter at han var flyttet til Sønderjylland, stod han vedblivende for F. F. F.s Nytaars-Lederkursus baade i Snoghøj og andre Steder. Meget frugtbart blev det i 1935 indledede Samarbejde med de danske Gymnastikforeninger om et aarligt Lederkursus i Fuglsolejren. Ja, han drømte endogsaa om at komme til at undervise i Folkedans i Radioen.

Han underviste teknisk godt. Hans hjertevindende Væsen og uselvisk rene og noble Sind skabte en god Aand, hvor han færdedes. Hans sagtmødige Holdning med hans elskværdige, lille skæve Smil kunde afvæbne Modstand, og saaledes blev der arbejdet med Alvor og Respekt selv i Folkedansens glade Slaaen sig løs. Hans milde, fromme Væsen gjorde det naturligt at faa de store Flokke af Unge ved Pinse-Dansefesterne med til at begynde Dagen med Kirkegang.

Det blev navnlig her i Grænselandet paa begge Sider af Grænsen, at han — især efter at han var kommen til Sønderborg — lige til sin Død kom til at gøre den væsentligste Indsats i Arbejdet.

Man har fremhævet, at medens hans første Folkedragt var en Ridefogeds (forsaavidt symbolsk, som han skulde sætte andre i Arbejde), var det ikke mindre symbolsk, at hans sidste Folkedragt var en Alsingerdragt. Nu var han Sønderjyde.

C. Ludvigsen.

Seminarieforstander E. Albeck, Tønder.

Vi var flere, der i 1920 kunde have ønsket Landets dygtigste Skolemand udnævnt til Forstander i Tønder, og ikke en Præst. Tiden viste, at man ikke kunde have sendt en bedre Mand hened som Leder.

Emil Albeck blev født i København den 12. December 1870 som Søn af Varemægler Emil Albeck. Han besøgte Borgerdydskolen, hvis Rektor Johannes Helms var Elevernes lysende Forbillede paa, hvad det er at være dansk: at kunne synge med Digteren Johannes Helms:

Mig fryder din Ros, din Ære,
mig knuger din Sorg, dit Savn.
Hver Glans, hver Plet vil jeg bære,
som falder paa Danmarks Navn.

Og Digterrektoren vakte i Emil Albecks modtagelige Sind en brændende Kærlighed til Sorgens og Savnets Genstand: det tabte Sønderjylland.

Som Præst i Grænsesognet Seem ved Ribe (1898—1905) blev Albeck grebet og for stedse betaget af »Grænsens Sang«. Han kom som Foredragsholder til Sognene i det nordligste Sønderjylland, og det gjorde det dybeste Indtryk paa ham, naar de danske Nordslesvigere midt i Kølertiden gav Udtryk for dyb Alvor og urokkelig Sejrsforvisning i Verset:

Lad dem glemme os kun paa vor ensomme Vagt.
lad dem vie til Døden os ind!
Ved den gryende Dag skal de se, hvilken Magt
der er lagt i det trofaste Sind.

Da Ministeriet derfor 1920 opfordrede Albeck til at overtage Ledelsen af det danske Statsseminarium i Tønder, følte han det som et virkeligt Kald, en alvorlig og vanskelig Opgave, men ogsaa som en dyb Lykke at faa Lov til at stille sine Kræfter i Genforeningens Tjeneste.

Fra 1905 til 1920 havde Albeck været Præst ved Mariendalskirken paa Frederiksberg. Han elskede København, og han havde her i et af de nye Sogne, Dansk Kirkefond oprettede, samlet en meget stor Menighed om sin Prædikestol. Han var en ualmindelig veltalende Mand, en dygtig Præst; han var en elsket Præst, og han vedblev til sin Død at føle sig som Præst og at være præget af dette Kald. Men han var tillige Skolemand. Som ung Kandidat og senere som Sognepræst paa Frederiksberg havde han været Religionslærer ved N. Zahles Seminarium, og som Sognepræst i Seem havde han undervist i Religion paa Ribe Seminarium; desuden havde han som Medlem af Frederiksberg Skolekommission med stor Interesse og Grundighed sat sig ind i Folkeskolens Anliggender og havde drevet ret omfattende pædagogiske Studier.

Langt mere end disse ydre Kvalifikationer fik Albecks hele rige Personlighed Betydning for hans Arbejde i Tøn-

der. Han var en Mand af Format, som alle maatte se op til og møde med den dybeste Respekt. »Som Præst er man elsket, som Forstander respekteret«, sagde han engang rammende. Han var en meget flittig Mand, grundig i de mindste Enkeltheder; han krævede meget af sine Medarbejdere og Elever, men alt, det større og det lille, var underlagt de store Linier: Gud, Danmark, Grøn-selandet, Tønder Seminariums Vel.

Et af de gode Ord, han gav sine Elever med ud i deres Gerning, lød: »Altid brændende!« Albecks Aand var en brændende Ild, der alt for tidligt fortærede hans Legeme. Efteraar 1936 maatte han tage Sygeorlov; 1937 blev han pensioneret og fik ved denne Lejlighed den Paaskønnelse, at han blev Kommandør af Danebrog. Den 12. December 1937, paa sin Fødselsdag, døde han efter et langt, tungt Sygeleje.

Da han tog Afsked med sine Medarbejdere i Tønder, udtalte han bl. a.: »Jeg forlanger ikke Medlidenhed med min Person; men jeg lægger det hen til enhver af Dem at lægge al Evne og Kraft ind i, at Udviklingen kan fortsætte ogsaa under min Fraværelse, den Udvikling, intet levende kan undvære. Dette Seminarium, Grænseseminarieret, maa stadig forblive et levende Sted, et Grosted.« — Tønder Seminarium, Nordens ældste, har haft mange dygtige Ledere, men at Tiden fra 1920 til 1936 maaske har været Seminariets rigeste Grotid, hvor det smukkeste menneskelige og kristelige fremelskedes med en Omhu som næppe nogen Sinde før, skyldes Seminarieforstander Albecks rige Personlighed og dygtige Ledelse.

Cl. Eskildsen.

Professorinde D. Schmiegelow.

Slægtens Rod er stærk. Skønt Dagmar Schmiegelow blev født i Sydengland i 1863, blev hun fuldgod dansk Kvinde. Hendes Fader, Konsul L. C. Ohlsen, var Alsinger og følte sig stærkt knyttet til sin Hjemegn. Som Storkøbmand havde han Raad til ogsaa at eje den smukke Landejendom Fægteborg ved Nordborg Sø. Her kom den lille Pige med over og fik tidligt Indtryk, der bandt hende med Baand, som blev stærkere, mens Aarene gik. Hun fik en levende Kærlighed til Land og Folk, og den kom til at om-

fatte hele vor sønderjydske Hjemstavn. I en ung Alder blev hun gift med Dr. med. E. Schmiegelow, og fik derefter sit Hjem i København.

Fru Schmiegelow var et rigt begavet Menneske. Hun havde faaet sine Evner og Anlæg vel udviklet fra en tidlig Alder. I Arbejde, paa Rejser, i Omgang med mange betydelige Mennesker vedblev hun at samle ind, saa længe Livet varede. Hun havde et levende Sind, en klar Opfattelse og en frisk Evne til at modtage. Hendes stærke Sans for Humor gjorde, at hun let blev Midtpunktet i en Kreds.

Trang til at hjælpe var Fru Schmiegelow medfødt. Den blev udviklet i et langt Livs Virke.

Da Verdenskrigen udbrød, skælvede ogsaa hendes Sind ved det, der rante de sønderjydske Hjem. Sammen med andre var hun tidligt betænkt paa at hjælpe, hvor Hjælp kunde ydes. Danske Kvinders Indsats i de Aar er et Stykke Historie, der ikke kan tegnes her, men Professorinde Schmiegelow har sin fremtrædende Plads heri.

Efter Krigens Afslutning blev Virket omfattende for dem, hvis Sind var levende med i Begivenhederne. Fru Schmiegelows aabne Hjem blev Midtpunkt for mange.

Efter at Grænsen var draget gennem vor sønderjydske Hjemstavn, fik hun Sæde i Sønderjydske Fonds Repræsentantskab og i Danske Kvinders slesvigske Forening, hvis Formand hun blev. Det blev i Aarene derefter de danske Hjem i Sydslesvig, der fik hendes fleste Tanker, saa det paa Dødslejet endnu var Land og Folk hernede, hun dvælede ved. Hvert Aar kom hun herved, skønt svag og skrøbelig, hun vilde opmuntre og hjælpe, leve med og fornyes ved friske Indtryk.

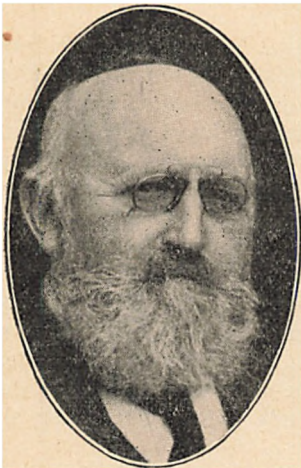
Den 4. Februar 1938 sov Dagmar Schmiegelow ind efter et længere Sygeleje. Paa den 18. Aarsdag for Afstemningen i Nordslesvig samledes man sidste Gang til hendes Ære i Københavns Domkirke.

Hendes Kiste stod dækket med Danebrog.

Sænden Aa vil hendes Minde leve, og hun vil nævnes: en god Danekvinde. Fra mange Hjem vil Takken flette sig ind i Mindet — og dette ikke mindst fra By og Land sydfor Grænsen.

J. N. Jensen.

Peter Lassen, Strukstrup.

Den 31. Maj 1938 foregik i den sydangelske Landsby Strukstrup en af disse særprægede Begravelser, som man nærmest kender i Grønse-landets sydlige Egne; baade i Hjemmet og Kirken lød begge Sprog, og Mænd af forskelligt nationalt Sindelag gav Udtryk for de Følelser, der rørte sig hos den store Sørgeskare.

Det var Peter Lassen, der skulde stedes til Hvile i sin Hjemstavn's Jord.

Ved Kisten, der henstod i Haven ved den gamle Slægtsgaard, udtalte Stedets tyske Sognepræst: Vi her i vor By og Nabolaget ærede og agtede den Bortgængne, selv om han var af en anden Me-

ning end vi. En god Ven af Lassen, en nordslesvigsk Præst, fremhævede, at Slesvigs Land med den Afdøde havde mistet en særpræget Skikkelse, der havde hentet den Kraft, Fred og Ro, som karakteriserede ham, fra Retten og Sandheden.

Og Pastor H. F. Petersen, gennem en lang Aarrække Præst for de dansk-slesvigske Menigheds kredse paa Landet, sagde om den Afdøde: Peter Lassen vilde aldrig være andet end Angel-Bonde; men hans Personlighed gjorde ham til Høvding. Den Hedengangne er for os et Forbillede paa at sætte Ploven i Jorden og støt gøre sit Arbejde uden at stole paa egne og Menneskers synlige Forudsætninger og Beregninger, ene og alene stolende paa Gud. P. Lassen gik uovervunden i sin Grav som et af de stærke Mennesker, hver Generation kun faar eet af.

Saadan lød Ordene ved Peter Lassens Baare.

*

Detlef Peter Lassen var født den 18. Februar 1866 i Strukstrup som ældste Søn af den over hele Danmark kendte Gaardejer Henrik Lassen (død i 1934). Som ganske ungt Menneske kom han en Vinter paa H. M. Toftes Landbrugsskole »Aagaard« i Oversø Sogn; senere gennemgik han tillige et Kursus paa Dalum. Derefter tog Lassen kraftigt fat i Fødegaardens Drift; i 1909 overtog han Ejendommen i Forpagtning, og i 1925 blev han Ejer af den.

Peter Lassen nød som Landmand stor Anseelse paa sin Fødeegn. Han valgtes for en lang Aarrække (1905—20) til Formand for Kvægavlsforeningen i Strukstrup Sogn, var næsten lige saa længe Sekretær i Hesteavlsforeningen for Sydangel og Formand i Tilsynsraadet for den stedlige Landbo-Brugsforening, virkede i en Aarrække som Formand i Tilsynsraadet for Spare- og Lånekassen for Strukstrup Sogn og i adskillige Aar som dens Forretningsfører. Men ved Verdenskrigens Begyndelse blev baade Henrik Lassen og Sønnen Peter arresteret og delte Lod med Hundreder af fremtrædende danske Sønder-

jder. Først ved Krigens Slutning, da Grænsespørgsmaalet kom paa Dagsordenen, traadte Peter Lassen i livligere Forbindelse med danske Kredse i Flensborg og længere nordpaa. Han saa en betydningsfuld national Opgave i at forhindre den paatænkte Grænse, der senere blev til Virkelighed; han understregede kraftigt Afstammingsens og Historiens Ret. Og samtidig begyndte man saa at vise den danske Familie i Strukstrup særlig Opmærksomhed fra tysk Side. Peter Lassen fjernedes fra de stedlige faglige Tillidsposter; flere Foreninger udelukkede ham endog som Medlem. Familien plejede dog, som tidligere, stadig Omgang med Stedets Tysksindede.

Men samtidig med, at Tyskerne tog fat paa at sætte Peter Lassen udenfor, gav Landsmænd ham mere og mere Del i det danske Arbejde. Fra 1922 virkede han som Formand for Den slesvigske Forening for Gottorp Amt, og i 1925 blev han Leder af »Sydslesvigske Aktionsudvalg«, der udgav de i Fjor forbudte »Südschleswigsche Flugschriften«. I 1925—33 havde Lassen Sæde i Kredsdagen for Slesvig Amt. For nogle Aar siden udsendte han sine »Angelbominder«.

Peter Lassen holdt af at fordybe sig i sin Hjemstavns Historie, ligesom han havde nøje Kendskab til hele det danske Fædreland. I de senere Aar, da et Hjerteonde havde lagt Baand paa ham med Hensyn til Arbejdet hjemme paa Gaarden, færdedes Lassen meget paa Foredragsrejser nordpaa. Under et Ophold i Lyksborg den 27. Maj ramtes han af et Slagtilfælde, der straks havde Døden til Følge.

*

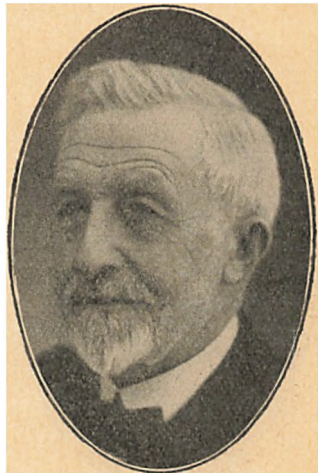
P. Lassen, den rodfaste, hjemstavnsprægede Bondeskikkelse, var seig og stædig i sine Meninger, ja urokkelig ogsaa i Spørgsmaal, hvor kun de faa kunde følge ham. Han havde større Betydning igennem sin Personlighed — Legemliggørelsen af en ubrudt Forbindelse med vor omstridte Landsdels gamle danske Fortid — end gennem de forskellige Led i sin natio-

nale Indsats. — Men han betød Styrke for det Folk, han tilhørte. Ikke mindst indenfor den sydslesvigske Danskhed har man følt hans Død som et smerteligt Tab.

L. P. Chr.

P. P. Paulsen, Flensborg.

Blandt de mange Nordslesvigere, der før Krigen flyttede til Flensborg, var der en Del pensionerede Lærere. En af dem var Lærer Peter Petersen Paulsen og Hustru Martha (fra Skelskør), der i 1911 bosatte sig i Flensborg. Paulsen var Alsinger, født i Tandselle. Han søgte Tønder Seminarium (1871—74) og virkede derefter som Lærer i Østerby ved Daler, i Nordborg, Toftlund og Fjelstrup; sidstnævnte Sted (fra 1885) kom hans Manddomsgerning til at falde. Ogsaa Paulsen fik at føle, hvor vanskeligt det kunde blive for en dansksindet Mand at klare sig som statsansat Embedsmand under preussisk Styre.

P. P. Paulsen og Hustru stod endnu i en god Alder, da de i 1911 bosatte sig i Flensborg. De levede sig hurtigt sammen med den derværende danske Befolkning, idet de særlig fandt Udløsning for deres Virkestrang paa kirkeligt Omraade. Paulsen indvalgtes i Bestyrelsen for »Kirkeligt Samfund for Flensborg og Omegn«, der søgte at supplere de officielle danske Gudstjenester, som trods dansk Protest (med over 700 Underskrifter) var skaaret ned til Halvdelen. Efter Krigen, da Mindretalsretten var blevet anerkendt rundt omkring i Europas Lande og tillod en friere Udfoldelse, var Paulsen, sammen med andre danske Flensborgere, ivrigt optaget af Genoprettelsen af den danske Menighed i Flensborg, og baade han og hans Hustru tog deres Tørn i selve Arbejdet. Paulsen blev Medlem af Menighedsraadet (i en Aarrække tillige Kasserer) og virkede som Organist i »Ansgar«, indtil Menigheden fik Adgang til den

gamle danske Kirke paa Storegade. Og her røgtede han med Omhu og Kærlighed sit Embede som Kordegn indtil midt i Januar 1938, kort før sin 85-Aars Fødselsdag.

Den 8. Juni sov P. P. Paulsen stille hen. Blandt Landsmænd i Flensborg By vil man bevare ham et venligt Minde.

L. P. Chr.

Hotelejer Sommer, Flensborg.

Den 1. April 1938 døde tidligere Hotelejer Lauritz Sommer i Flensborg, 77 Aar gammel.

Mange Danske kendte »Sommers Hotel« ved Skibsbroen, lige over for Dampskibspavillonen, der i lange Tider var det eneste danske Hotel i Byen. Her havde L. Sommer sin Livsgerning. Han havde i 1883 taget den betydelige Virksomhed, hvor ogsaa flensborgske Skibskaptajner og andre Flensborgere med Forkærlighed færdedes, i Arv efter Faderen, der i Aarene før 1864 først havde bygget den smukt beliggende Restaurant »Bellevue«, men senere gik over til Hoteldrift.

Tidligere havde »Sommers Hotel« en god Beliggenhed, lige ved de mange Fjorddamperes Anløbsbro og faa Minutter fra Hovedbanegaarden; nu er denne flyttet ud i Byens sydlige Udkant, og den før i Tiden stærkt benyttede Dampskibsroute Faaborg—Sønderborg—Flensborg er for længe siden nedlagt. Mangt og meget er i de senere Aar blevet forandret i Flensborg. Nu er ogsaa »Sommers Hotel« nedlagt. Kommunen har købt Ejendommen og stillet den til Raadighed som Stabslokale for den tyske Arbejdstjeneste.

Mange Landsmænd, baade i Sønderjylland og nordpaa, vil huske Hotellet og dets danske Indehaver gennem mere end en Menneskealder. Ikke mindst vil man mindes L. Sommer og hans dygtige Hustru — der døde for en halv Snes Aar siden — fra den bevægede Afstemningstid; i hine Dage var begge ivrigt

med i Arbejdet for Danskheden, thi de holdt under skiftende Kaar Dannebrog i Ære, som deres Fædre havde gjort det. — Borgerforeningen, der i over Hundrede Aar har været Samlingssted for danske Flensborgere, hædrede for nogle Aar siden Lauritz Sommer med en Udnævnelse til Æresmedlem.

L. P. Chr.

Sønderjydsksk Tysk.

Som Børn morede vi os med at sige: »Ich kann ebenso gut Tysk schnasken wie jedermann in vor By, aber bloss nicht so lange vedblywwen!« De Eksempler paa sønderjydsksk Tysk, man kan optegne i ubegrænset Tal, ligger ikke ret langt fra denne konstruerede Sætning. Her skal gives et lille Udpluk af en stor Samling.

Skatteligningen i Tønder foregik i gamle Dage paa følgende Maade: Skatteseekretæren: »X gibt ein Einkommen von 1500 Mk. an«. — Friedrichs: »Æ ved it, æ ved it, æ ved it —«. — Rüscher: »Ich meinte sonst, er sass so gut dabei.« — Löck: »Lass ihm stehn!«

Seminariets Tegnælærer i Haderslev sagde til sine Elever: »Zeichnen Sie den Strich dabis!« — Eleverne morede sig med at spørge: »Wo bis?« og Svaret faldt prompte: »Da bis!« — Samme Mand viste Forstanderen rundt i Skolehaven og sagde ved denne Lejlighed: »Das Beet, wo nichts in ist, da ist Spinat in, Herr Direktor.«

En Købmandskone kommer ind i Butikken og siger til Manden: »Kann Peter nicht schnell einen Liter Milch holen?« — »Vi har inne Tid, das muss warten«. — »Ich fehle es aber so hart!« — »Na, dann nimm dein Rad, Peter, und schmutz mal schnell hin!«

Drengen er med Moderen paa Besøg. Han staar og trækker Moderen i Kjolen, indtil hun omsider opdager, at han skal ud: »Das ist darum, dass du stehst und rückst in mich!«

Der kom uventet Besøg paa Landet, men Spejllæg og Skinke kan Huset jo altid præstere, og Konen siger: »Das ist schön

und haben einen Schinken zu und schneiden ab von, wenn da kommt einer«.

En Telefonbesked til Købmanden: »Wenn der Lehrjunge unkommt, dann gib ihm ein Mousselinkleid mit zum 'Aufpassen«.

Hørt paa Gaden: »Du bist ein Schöner einer!« — »Da hast du es ja gut mit!« — »Da freue ich mich zu!« — »Das ist aber eine gute Grossmutter, du hast!« — »Was soll das doch zu!« — »Da lachte er mich grade auf in den Kopf!«

I »Torndernsches Intelligenzblatt«, Aargang 1870, findes i flere efter hinanden følgende Numre følgende Annonce: »Die von mir bewohnte Gelegenheit ist zu Ostern Flützzeit in Miethe zu haben. H. C. Köpcke«.

Et Par Udpluk af »Nordschleswigsche Zeitung«s sidste Aargange: »Holm var sehr traurig darüber. Die gegebene Unterschrift sei ihm unter falschen Voraussetzungen abgenarrt worden«. — »Petersen behält selbst die Brandtompte«. — »Sie hatten die grosse Sorge, dass der jüngste Sohn verstarb«. — »Der Weg nach dem Armhaus«. — »Wir sind allein darum gewesen, diesen Zusammenhang in den Wahlkampf hineinzubringen«.

Hørt paa Gaden i Sønderborg: »Guten Tag, og Tak for sidst!« — »Ingen Aarsag!« — »Ich gratuliere!« — »Ach, da ist nicht viel bei das!«

Scene fra Haderslev: Svigermoder staar oppe ved Vinduet og raaber ned: »Ferdinand, willst du aufkommen, oder soll ich niederkommen!«

Vi slutter passende dette lille Udpluk, der kan suppleres i det uendelige, med en lille Samtale paa Tønder Gade. Et tysk Barn spørger et sudetertysk Barn, der er her oppe paa Rekreation, om de taler Tysk hjemme. Svaret lød: »Ja, die sprechen Deutsch, aber nicht so ein Deutsch wie Iher; denn das ist kein Deutsch!«

Peter Adlers Vandringer i Sønderjylland.

I 1827 fik Ribe Latinskole en ny Lærer, den indfødte Københavner Peter Adler, der — meget mod sin Vilje — forblev i den gamle Domkirkeby nær Vesterhavet Resten af sit Liv. Peter Adler døde 1851 i en Alder af 55 Aar. I de 24 Aar, han var Adjunkt i Ribe, indlagde han sig et fortjent Navn som Historiker, idet han bl. a. skrev en Række omfangsrige og værdifulde Afhandlinger om Ribe Bys Historie.

Peter Adler var en meget nationalsindet Mand, der aldrig lod en Lejlighed til at minde Skoledisciplene om deres Pligter som danske gaa tabt. En Sommersøndag i 1840'erne var Disciplene taget paa Udflugt med Madkurve til Sem Skov uden for Ribe. Allerbedst som de sad og gouterede sig, stod pludselig Peter Adler imellem dem. Han holdt nu en patriotisk Tale til de unge Mennesker, men blev herunder saa bevæget, at han maatte bryde af og sætte sig ned. Efter en Pause tog han saa fat igen. Disciplene var lige saa bevægede. Til den store Folkefest paa Højskamling i 1845 kørte Adler sammen med 8 Skoledisciple i en Vogn fra Ribe til Skamling. For Vognen var spændt en stor og en lille Hest. Paa Udturen overnattede Selskabet i Stepping Kro i Halmen. Drengene tilbragte Natten med at gaa paa Jagt efter Musene og med at forstyrre hinanden i at sove. Paa Skamling hørte de bl. a. Prof. Paulsen, C. Ploug, Goldschmidt, L. Skau »og vor gode Ven fra Rødding Peter Ravn«. Paa Hjemrejsen faldt alle i Søvn af Strabadserne. Kusken sad paa Stjærten bag ved Hestene og sov. Passagererne laa sammenkrøbne i en Bunke i Bunden af Vognen og slumrede, medens det umage Hesteforspand klogeligt var drejet fra Vejen ind i en Kløvermark, hvor et godt Foder indtoges. Turen til Skamling var for Deltagerne Livet igennem et lysende Minde.

Pinsedag 1846 sattes der i Gram Stævne mellem Rødding Højskoles Elever og Ribe Latinskoles øverste Klasse, til hvilken

nogle unge havde sluttet sig. Pinsedag var i hin Tid en almindelig Festdag i hele Gramegnen. Folkene fra Rødding og Ribe mødtes i Slotshaven. Nede ved Teltet i Byen var flere Slesvig-Holstenere (deriblandt Haderslev Skoles Primanere). De danske Kokarder stak Sl.-H. i Øjnene. Snart lød fra Teltet »Schleswig-Holstein meerumschlungen«. Ripenserne stemte i med »Danmark, dejligst Vang og Vænge«. Snart var alt Raab og Spektakel. Et stort Slagsmaal kom hurtigt til Udfoldelse i Teltet. Ribedisciplene retirerede langsomt, men udenfor Teltet vendte Lykken sig for dem; thi der fandt de Kastevaaben i Form af Stole, Brænde o. s. v. En af Disciplene, den tykke Clemmensen, der senere fik Henne Mølle, tog en Barnevogn ved Stjærten, efter først at have hældt Barnet af, svang den i Luften, og enhver, der blev ramt af Vognen, stod ikke straks op igen. Slaget blev tilsidst vundet for Ribe. Sangkoret søgte at formilde de vrede Sejrherre ved at intonere »Danmark, dejligst Vang og Vænge«, men det hjalp ikke. Ripenserne rev Strengene over paa Harpe og Guitar og lod de slagne løbe De fleste af Ribekæmperne gik hjem. Nogle var dog saa heldige at komme op at køre et Stykke af Vejen. Dygtig forslaaede og trætte var de i de første Dage efter Kampen. Paa Skolen i Ribe fik Disciplene en Straffeprædiken af Rektor, men bagefter gik Peter Adler og et Par andre af Lærerne udenfor og gav Drengene Haandslag og opmuntrende Ord. Faa Dage efter fik de ved en passende Lejlighed et Hurra af Byens Borgere.

Af de anførte Træk vil man faa et lille Indtryk af Adjunkt Adlers nationale Sindelag. Om hans mere personlige Væremaaede oplyser en Række Breve, han skrev fra Ribe til sin Ven, Historikeren P. V. Jacobsen i København. Heri hører man bl. a. om flere Udflugter, som Adler, der var en passioneret Fodgænger, foretog til Sønderjylland og Holsten. I Pinseferien 1829 gik han saaledes »en drabelig Spadseretur, som har gjort mig berømt her i Byen, om jeg ikke var det før«. Skildringen af

Turen er i Adlers Brev til Jacobsen af 1. 7. 1829 særdeles levende: »Om Løverdagen marscheret fra Ribe til Haderslev, 6½ tydske Mil, Søndagen beset Haderslev, om Eftermiddagen kjørt til Kristiansfeld med en Probenreuter, der beset Hernhutterkommersens, om Aftenen taget til Aller, der overnattet, om Morgen beset den særdeles skønne Egn der (item om Natten hørt den første jydsk Nattergal), Kl. 8 gaaet tilbage til Kristiansfeld, atter set mig om der, været i Kirke og Kl. 12½ vandret over Stepping til Jels (3 stærke Mil), kom der Kl. 6, fortrinlig Kro, meget snurrig Aftenkommers med 2 Flensborger-Kjøbmænd og en Husumer Studehandler, overnattet og derfra Tirsdag Morgen gaaet over Rødding til Hygom, 2 stærke Mil, tog ind hos Præsten [F. T. Bertelsen], hvor jeg kom Kl. 9½ Formiddag, fandt godt Bekjendtskab der, blandt andet en Rus, Høgsbro [Carl Emil Høgsbro 1809—1847], som talte meget om Studenterforeningen; om Eftermiddagen fik de mig til at vende tilbage til Rødding, ¾ Mil, til Hrn. Hardsvøgt Hagedorn, ein fideles Haus, hvor der banketteredes, pokuleredes, dansedes, til næsten 12, vandrede saa atter til Hygom, passiarede der 1 Times Tid, gik saa til Sengs, stod op Kl. 4½ og vandrede Kl. 6 til Ribe (2 nederdrægtigt sandede Mil, navnlig den sidste), hvor jeg kom lidt over 9, netop tilpas for et examinere 2 Præstebørn, der skulde i Skolen Nu lever jeg hædret og beundret i Ribe«.

Med vore moderne Befordringsmidler kunde vi jo ikke tænke os at vandre tværs gennem Sønderjylland — fra Ribe til Kristiansfeld —, derfor er det saa meget morsommere at læse om de Oplevelser, der kunde gøres paa saadan en Rejse i hine Tider, da man maatte benytte Apostlenes Heste. Peter Adler, der ikke gik af Vejen for et godt Glas, har sikkert ikke været vanskelig at overtale til at gaa tilbage til Herredsfoged Hagedorn i Rødding, der i Aarene 1829—36 ejede den Gaard, der senere blev indrettet til Højskole. Han skildres som noget ud-

svævende og letsindig, en Karakteristik, der ikke modsiges af Peter Adlers Bemærkninger om sit Besøg hos den gæstfrie Herredsfoged.

I et Brev af 14. 9. 1834 til P. V. Jacobsen giver Adler følgende prægtige Fremstilling af en Ferierejse sydpaa »Jeg kjørte med en Svoger af mig og nogle flere op til Flensborg, hvorfra jeg, efter 2 Dages Ophold i denne meget smukt beliggende og meget interessante Handelsstad, der nu ganske trækker den vestindiske Handel fra min stakkels Fødeby [København], begyndte min Fodvandring sydpaa i Selskab ikke med en Hattemagersvend, men med en Cand. chir. Hansen herfra Byen. Vi gik over Slesvig, hvorfra jeg er beordret at hilse Dig fra vor gamle Ven Løjtnant eller Kaptejn Kjerulf, som i en meget lusliddt, skævtknappet Kjole tumlede Rekruter og siden spadserede omkring med mig under bestandige Sarkasmer over sine snævre, polerede Kammerater og over mange andre Ting. Derfra tog jeg over Lovisenlund, hvor vi spadserede om i den yderst prægtige Lysthave i vore sorte Rejsekitler uden Vest og Halstørklæde, men dog bleve behandlede som Gentlemen, der var Prindsesse Karoline og Adskilligt Glücksborgsk der paa samme Tid; videre over Ekernførde til Kiel, hvor jeg var i fem Dage Studenterne ser meget opbyggelige ud, og dem, jeg omgikkes, gebærdede sig overmaade manerligt. Paa en Tur, jeg gjorde med 6 Studenter af Hansens Bekjendtskab til Knoop og flere Steder, drev Torden og Regn os ind i et Værtshus paa Knoop, hvor ogsaa en Del andre var tyede ind, i alt en 20—30 Personer, blandt hvilke Professor Hornemann (Botaniker) og Søn fra København. Vi anstillede der »eine gemeinschaftlige Kneipe«, drak, sang og konserverede ret »fidel«, til Torden og Regn ophørte omtrent Kl. 2 om Natten, da de øvrige Selskaber kjørte, og vi Studiosi traskede hjem, hvorved en Husumer Jurist ret tilfreds erklærede: »Heute haben wir doch einmal recht pomadiglich [b: flegmatisk, ligegyldig] gekneipt«. Det gaar overhovedet lystigt til i Kiel, der var en og anden offentlig Ly-

stighed hver Dag i den Tid, jeg var der. Musik og Dands paa Landkrug, do. im Dorfgarten, Wassermusik, Bal im Schlossgarten, do. paa Düsternbrook, hvor der daglig musiceredes for Badegæster og Spadserende. Den stærke Hede i den Tid forhindrede mig dels i at gjøre saa lange og mange Ekskursioner, som jeg havde bestemt, og gjorde dernæst i Forbindelse med min Rejsefælles lasede Fødder, at jeg efter megen Kamp og Modstand opgav den intenderede Tilbagemars igjennem Angeln og Sundevit over Arnis, Kappeln, Glücksbørg, Gravenstein etc., og tog med Diligencen, eller rettere Dilisjangsen, lige til Flensborg, hvorfra vi gik og kørte, som det faldt sig, tilbage til Byen. Turen var i det Hele brav nok, dog havde jeg ventet mig mere Glæde af den. Man gaar nok saa godt alene, endskjønt det unægtelig, især naar man gaar i helt fremmede Egne, er godt at være to«

Vi har nu hørt om to af Peter Adlers Rejser til Hertugdømmerne. Den ene gik tværs over Landet, den anden gik paa langs og forholdsvis langt mod Syd. Adlers Sarkasme og Vid fornægter sig heller ikke i Beretningen om Rejsen til Kiel. Med en Hentydning til Holbergs »Gert Westfaler« er vi straks midt i Handlingen, og i faa Linjer har vi hele Rejsestemningen. Adjunkten og Kirurgen har nok ført mangan en vittig og morsom Tale. I Kiel var de saa heldige at træffe paa den selskabelig anlagte Professor J. W. Hornemann, og det gemyttlige Selskab paa Værtshuset i Knoop har, som vi kan forstaa, moret den humoristisk prægede Peter Adler meget, ikke mindst den Husmerjurists fortrinlige Bemærkning. — Adler har ikke haft Forstaaelsen af Betydningen af at holde fast ved de danske Navneformer i Stednavnene, siden han flere Gange bruger tyske Stavemaader til danske Stednavne, men i 1830'erne havde man vist ikke synderlig Opmærksomhed henvendt paa Faren ved »Germaniseringen« af danske Stednavne i Sønderjylland, siden en saa dansksindet Mand og Historiker som den Ribeadjunkt

uden videre anvender tyske Navneformer til Angel. Sundevad o. s. fr.

Igennem gode Breve faar man tit levende Indtryk af de Personligheder, der har skrevet dem. Dette gælder i hvert Fald i udpræget Grad for Peter Adlers Vedkommende. Hans Breve til P. V. Jacobsen (udgivet i Bogform 1937) er fulde af Aand og Vid, kloge Bemærkninger, Anekdoter, Utilfredshed med Tilværelsen og hvad andet nu en intelligent Mand kan finde paa at skrive om til en Ven. Hertil kommer saa det Samtidsbillede, saadanne Breve kan give. Blot af de to Brevecitater vedrørende Sønderjylland og Holsten faar man paa en fornøjelig og underholdende Maade noget at vide om Rejsefærd og Folk i Aarene omkring 1830, og der er unægtelig en stor Forskel paa Tiden for Hundrede Aar siden og den, vi har nu.

Da Peter Adler er en fortjent Mand i Sydvestjyllands Historie og har efterladt sig nogle af de bedste Breve i vor Brevlitteratur, er det ikke uden Føje, man her har frendraget noget om, hvad der kan fortælles om hans nationale Sindelag og om hans Rejser i Landet mellem Kongeaen og Elben.

T

August F. Schmidt.

OKSEVEJEN.

Som en Legende, Historiens Oldtid
øengang har digtet og skrevet i Sand,
skyder utydeligt frem dine Furer
gennem vort Minde og gennem vort Land.

Der, hvor af Sagnets forvildende Taage
Klarhedens Dugning og Morgen gror,
finder den seende Mand i Lyngen
alt dine tusindaargamle Spor.

Hærvej og Kvægvej og Vej for den Pilgrim,
Længselen drev mod den hellige Stad,
slynger du dig tilbage i Tiden
som et bristet Rim af et Hedningekvad.

Alle, som vil det, kan i din Stilhed
lytte til Trampet af Studeklov,
til Stridsmænds Raab og en mumlende Skare
paa Vej til Tinge at skabe Lov.

Men ingen kan se dette Syn, dette store,
da første Gang en farende Flok
fik Ro at hvile sig ved dine Grøfter
og se, at dit Land var en Stamme nok.

Og ingen, som ser dine brudte Rester
af tunge Spor, groet til med Straa,
kan vide, hvor længe Folket omkring dig
skal frit og fremtidssikkert bestaa.

Dit Spor rinder ud i en ny Tids Ager,
det flade Land skal kuples af Hegn,
dit tusindaars Øde befolkes af Skarer,
som ikke forstaar dine svindende Tegn.

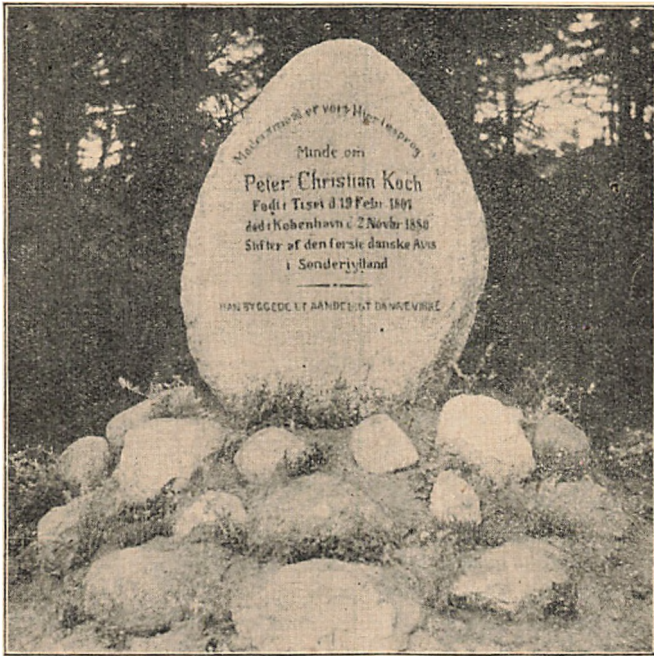
Men ud af det nye, som sletter din Mening,
fører et Spor mod en ny Tids Taage:
Legendens og Fremtidens Haab i Forening
vil signe enhver, som vil virke og vaage.

Marcus Lausen.

Peter Christian Koch.

Den 15. Juni 1938, paa Bladet »Dannevirke«s 100-Aars Dag, afsløredes i en lille, smuk Plantage ved Tiset i Gram Sogn en Mindesten for Stifteren, Udgiveren og Redaktøren af det første dansk-nationale Blad i Sønderjylland, Smedesønnen der fra Byen, Urtekræmmer og »Peberhandler« i Gammel Haderslev, Peter Christian Koch.

Det er gaaet saa vemodigt, at Graven, der rummede de jordiske Levninger af den Mand, hvis Indsats i den nationale Kamp, og hvis Betydning for Danskhedens Opvaagnen ikke let kan overvurderes, forlængst er sløjfet. Paa Solbjerg Kirke-

Mindestenen i Tiset.

gaard paa Frederiksberg fandt han sit sidste Hvilested i 1880, men Graven holdtes ikke i Hævd og hjemfaldt til videre Brug. I Danmarks Hovedstad, hvor P. Chr. Koch tilbragte sine sidste 25 Aar, leder man da forgæves om et Minde for denne den sønderjydske Danskheds djærve og energiske Forkæmper, der var saa »frugtbar paa Idéer og raadsnild« (Flor). I det kongelige Bibliotek er opbevaret Breve fra ham. Det er alt.

Allerede for Aar tilbage tog Fru Ingeborg Jessen, Gdr. J. Jessens Hustru — der i 1936 paa Valdemarsdagen fik rejst en Mindesten for en anden af Tiset Bys gode og bekendte Sønner, cand. theol. Hans Tjelleesen Schmidt, der som Frivillig i 1864 gav sit Liv for Fædrelandet (se Sprogf. Alm. 1938) — Initiativet til at faa rejst et synligt Minde om P. Chr. Koch i hans Fødeby. Der vistes Interesse for Sagen. Flere af Landets Dag-

blade gav Bidrag, ogsaa Sprogforeningen skød til, P. Chr. Kochs gamle Blad betalte Resten af de direkte Udgifter. En Sten blev fundet i et Dige ved den Tomt, hvorpaa P. Chr. Kochs Fødested, den gamle Bysmedie, engang har ligget. Den udgraves og slættes i Vinteren 1937—38 ud i Plantagen, og her staar den nu med de Ord indhugget, som læses paa Billedet. Ogsaa de skyldes Fru Jessen.

Et nationalt Folkemøde var paatænkt afholdt i Forbindelse med Stenens Afsløring, men Mødeforbud i Anledning af Sommerens Kvægsot hindrede dette. Dog, Stenen blev afsløret paa den Dag, til hvilken er knyttet Mindet om de tre store Begivenheder i Danmarks Historie: Dannebrog, »Dannevirke« og Genforeningen. Til Stede var Repræsentanter for Kochs Slægt samt Beboere i Tiset og enkelte andre. Landstingsmand Jens Høyer bød velkommen, hvorefter »Dannevirke«s nuværende Redaktør, N. J. Nielsen, i store Træk opridsede P. Chr. Kochs Liv og Gerning. Om Koch, N. Chr. Nissen og Fr. Fischer kan godt anvendes Ordene fra Bibelen: Brændte ikke vore Hjerter, glødede ikke vore Tunger. De var brændende i Troen paa vor nationale Sags Ret og Retfærdighed, nidkære i Gerningen, derfor naaede de i Løbet af i Virkeligheden forbausende kort Tid saa imponerende Resultater. Ære være P. Chr. Kochs Minde! Maatte Danmark altid have saadanne Sønner!

Sprogforeningens Formand, Bibliotekar Jakob Petersen, karakteriserede derefter P. Chr. Koch som vort Sprogs ædle og trofaste Ridder.

— Det var mere end en Bedrift, da Peter Chr. Koch for 100 Aar siden traadte frem for Offentligheden som Redaktør af et lille beskedent Blad med det ældgamle Navn »Dannevirke«. Det var nemlig en Omvæltning af det, der hidtil havde været almindelig Tankegang. Det lille beskedne Blad blev Spiren til Omdannelse og Fornyelse af et Folk, der var ved at forgaa i materiel Sløvhed.

N. J. N.

Af Thomas Olesen Løkken.

I en af de lange Dale i Østjylland bor de to Hestehandlere, Jacob Terkelsen og Peder Hansen. Som andre store Folk har de deres Kendingsnavne. For Jacob Terkelsens Vedkommende er det slet og ret Jacob. Milevidt ud over Egnen falder det aldrig nogen ind at tænke paa andre end Jacob Terkelsen fra Vindom Østergaard, naar én siger, han har truffet Jacob paa Kroen, eller i Byen, og de har talt om Udsigterne for det store Foraarsmarked, og hvad Tyskerne i Aar vil give for Heste. Peder Hansens Kendingsnavn er Per Garde. Han har været Garder i de unge Aar, og da han kom hjem, hæftede man den Oplevelse paa ham, og det kunde han godt lide. Per Garde er en høj og statelig Mand. I Aarenes Løb har de mange Lidkøb lagt Sul paa Siderne. Han har vænnet sig til at leve flot og spise godt, ogsaa naar han er hjemme paa Gaarden Vestergaard i Rindom.

Vindom og Rindom Sogne ligger nemlig i samme Dalbø, kun skilt med en smal Stribe Bæk. Men Skellet er mærkbart nok endda, selv om man kan springe over det, naar man tager Rend til. Vindom Sogn ligger højt, med

lette Jorder, med smaa Granplantager paa Skraaninger, Ploven aldrig har rørt. Længst ned efter Fjorden til har Jacob sin Gaard, veldrevet, med Orden ude og inde. Orden skal der til, siger Jacob, naar der tales om den Sag. Og saadan er Jacob. En Mand, man kan stole paa. Han har Kunder langt ude i Vesteregnen, som i Aarevis har givet ham Tillægsplagene til Salgs videre hen. Jacob kan selv bestemme Prisen. Den Slags Tillid avler Respekt, og Respekt staar der om Jacob. Naar den lille duknakkede Mand med de klare Øjne lister gennem Markedsvrimlen, da bliver der pludselig Plads, idet man kender ham. Enhver Hesteejer ved, at bedre Mand til at bedømme en Hest findes ikke mellem Randers og Kolding.

Per Garde bor i Rindom Vestergaard. Hele Rindom er lavtliggende, med store Engdrag og fede Kærjorder, der nu, da de er drænede, giver Afgrøder, saa Laderne er ved at sprænges. Her skulde en Bonde let kunne klare sig uden at fare Land og Rige rundt og købe Heste op for at tjene lidt ekstra. Men Per Garde har vænnet sig til at leve dyrt, at give store Lidkøb, at bruge Penge. Storbønderne flokkes om ham, sælger ham deres Heste, drikker Lidkøb baade før og efter Handelen, men passer paa; de ved, Per Garde tager Fortjenesten selv, hvis han kan. Han faar ikke Heste at rende med, uden Prisen er sat.

Nu er det igen sidst paa Vinteren, og de to Hestehandlere er taget til Vesteregnen for at finde de magre halvvoxsne Plage, som Egnen mellem Fjordene kan fede op og paa den Maade lave pænt i Stand til Tyskerne. Jacob og Per Garde mødes paa en Kro. Snakken gaar ved Aftensbordet. Har du købt dig til? spørger Per Garde.

Aa — saadan da, svarer Jacob. Ja, lige en enlig Plag kan jeg bruge endnu, saa er jeg klar til at tage hjem. Det

er jo ogsaa paa den Aarsens Tid, man skal i Gang med Sædejorden.

Per Garde griner. Ja, ellers flyver den vel hen i For-aarsstormen?

Jo, saamænd, vi maa være der tidligt. Du kan vel ikke gaa paa din Jord endnu, uden du skal laane Støvler af Fjordfiskerne?

Jeg troede ellers, det var rygtedes over til Vindom, jeg har drænet Kærene.

Jacob ler og løfter Glasset for at hilse paa sin store Kollega. Naa, I er kommet over det. Ja, den Kunst at drive en Gaard er ogsaa mere spændende end at handle med Heste. Det sidste skal der ikke megen Forstand til.

Skaal, Jacob! Naa, synes du ikke det? Nej, du er saa Pokkers klog paa Heste, efter hvad man hører. Jeg har lige en, der passer til dig. Køb den, saa kan du tage hjem til dine Marker imorgen med Toget. Men du er vel saa vanskelig at gøre til Maade, at heller ikke min Hest staar dig efter Sind.

Saadan ærter de hinanden frem og tilbage, mens de spiser færdig og ryger en Cigar til Kaffen. Da det er sket, gaar de ud for at se Hesten. Det er et stort og kraftigt Dyr. Staldkarlen trækker den ud. Det er halvmørkt, Solen er allerede gaaet ned. Jacob tager hurtigt Syn over den unge, stærke Plag. Den har Krop og Bygning, saa den lige passer ham. Skal han gaa rundt og kigge baa-de For og Agter paa et Dyr, som hans Nabo i den ædle Hestehandel præsenterer ham — og især nu, de har hyg-get sig sammen ved Aftensbordet? Jacob spørger om Pri-sen, klemmer Per Garde femogtyve Kroner og slaar til. Og nu drikker de et stiltfærdigt Lidkøb, saadan som Ja-cob ønsker det. Efter den første Omgang gaar Jacob, han vil tidligt til Ro. Per Garde fortsætter Lidkøbet

med nogle andre, der heldigt er kommet til. Paa en Kro af de gode gamle har man altid det Held, naar man er i Trang for at give.

Saa til Lykke med den, Jacob

Jacob tager med Toget næste Morgen. Den ældste Søn har været med paa Opkøbet. Nu skal han ride otte unge Heste den lange Vej til Østerdalen. Hestene bindes

sammen ved stærke Grimer, Hoved ved Hale, en lang Række, som Sønnen kommanderer ved at ride den forreste. To Dage tager det, før han kommer til Vindom Østergaard sent paa Aftenen. Jacob er tidlig oppe næste Dag, Sønnen skal have sin Morgensøvn, saa langt et Ridt er meget trættende. Om Aftenen, da Jacob hjælper Sønnen Hestene i Stald, synes han, der er noget underligt ved den Hest, han har købt af Per Garde. Han spekulerer længe over det, inden han falder i Søvn, men kan alligevel ikke finde ud af, hvad det er. Det er ikke noget bestemt. Det er, som Hesten famler med Benene, naar den gaar. Men en Hest med det Bentøj? Ikke til at forstaa.

Næste Morgen tidlig er Jacob straks ude i Stalden og trækker Hesten frem. Det første Morgenlys er paa Vej ind over Kattegat. Solen har valgt det samme Tidspunkt til at staa op som Jacob. En Mistanke slog nemlig ned i Jacobs Sind, da han kantede sig af Sengen. Nu skal den opklares.

En Hestehandler, der køber Hest, passer altid at faa Hesten stillet op saadan, at Lyset falder i dens Øjne. Da kan enhver Hestehandler se, om Gardinerne er i Orden. Hvis det sker, er der næsten aldrig noget i Vejen med Synet. Jacob undersøger Hesten meget nøje, svinger en Haand hurtigt foran dens Ansigt, trækker den rundt foran Stalden, staar et Øjeblik og maaber, som er Forstanden gaaet i Baglaas. Hesten er blind.

Et Øjeblik spekulerer han paa, hvordan Per Garde har faaet fat paa den Hest. Hvem har taget Per saa grundigt ved Næsen? Men den Sag skjuler sig vel i et Mørke, som aldrig skal opklares, og Jacob har saa vidt ogsaa nok i den Lussing, han selv har faaet. Det er forøvrigt den Slags Ting, man ikke kan spørge om uden at gøre sig umulig som Hestehandler. Og her opløser Jacob, at han

pludselig er inde paa et af Hestehandelens vanskelige Felter. Det er ikke honnet at sælge en blind Hest uden at sige det. Men det er en forfærdelig Fadæse at købe en blind Hest uden at se det. Og at spørge om den Slags Ting, som enhver kan se, hvis han aabner Øjnene, er ligesaa flovt. En Mand, der giver sig ud for at kende Heste, kan ikke. Man spørger ikke efter, om en Hest har alle sine fire Ben, — altsaa, man spørger heller ikke efter, om den kan se.

Hvad nu? Jacob trækker den brune Hest ind i Stalden og binder den. Og nu gaar der en halv Time med en Spadseretur frem og tilbage ad Midtergangen, medens Hestene rejser sig, pruster og skraber med Hovene. Her skal tænkes grundigt. Han kan trække Per Garde for Retten. Hvad hjælper det, da han ikke har taget Forbehold ved Købet? Jacob har end ikke spurgt, om Hesten er redelig, der er ikke megen Udsigt til, at han faar Erstatning. Ved en Retssag kommer det offentlig frem, at Hesten er blind. Derved vil det komme frem, Jacob er blevet taget ved Næsen. Det sidste kan han ikke være tjent med. Han kan ikke sælge Hesten som redelig, men det Tab kan bæres.

Da en halv Time er gaaet, har Jacob lagt sin Plan. Han flytter Hesten hen i den allerinderste Baas i Stalden. Da det er sket, er det Davretid. Jacob søger ind til Bordet, hvor han altid spiser sammen med Folkene, og nu siger han: Jeg har set paa de ny Heste. Jeg tror, den brune Hest, der er sat inderst, har noget Kværk. Jeg har sat den i Stalden længst fra Døren, saa den ikke skal staa i Træk. Det er forresten heller ikke værd, den kommer ud til Vandtruget foreløbig, den kan jo smitte de andre. Vi vil give den noget ekstra Foder, baade Klid og andet godt.

Jacob tænker sig lidt om og føjer til: Jeg skal forresten selv se den efter og fodre den foreløbig. I behøver ikke at synke jer med det, naar I ordner Hestene. Jeg tager mig af den. Da Sønnen senere staar op, siger Jacob til ham: Det bliver mellem os to, hvor vi har faaet den brune Hest. Jeg har en Plan med den Hest, den kan du senere blive klog paa.

Saadan gik det til, at Jacob havde Fred og Ro til at snakke med sin brune Hest. Naar Folkene var i Marken med deres Arbejde, trak Jacob Hesten ind i Staldgangen, op i Baasen, frem og tilbage, den samme Tur, Gang efter Gang. Da et Par Dage var gaaet, trak han den ud i Gaarden for at røre den, som han forklarede inde ved Bordet. Da igen nogle Dage var gaaet, trak han den til Vandtruget. Det hele blev gjort, for at Hesten kunde blive kendt med de Steder, den skulde gaa. Jacob vidste, naar Hesten havde lært Stald og Gaardsplads og Vandtrug at kende, var bleven fortrolig dermed, da kunde den færdes ligesaa sikkert i Gaarden som de andre Heste. Og saa var det ikke et Menneske muligt at se, Hesten var blind.

Da Jacob var kommet saa vidt, sagde han til Folkene: Nu tror jeg, den brune Hest, vi har faaet oppe i Vesteregnet, er blevet rask igen. Det var ikke noget slemt Tilfælde af Kværk. I kan vande og fodre den sammen med de andre Heste. Jeg har bestemt mig til, at Hesten skal staa og samle Huld, pyntes op, som vi siger det, saa der kan blive en Tyskerhest af den. Jeg beholder den selv, til den er i den rigtige Føderstand, men vi lader den staa i samme Baas, til den er færdig.

Tiden gik. Jacob var god mod Per Gardes Hest, som han i al Stilhed kaldte den brune. Hesten trivedes godt. Den kastede Kjolen, som det hedder i Hestesproget, naar

en Plag mister det laadne Haarlag og bliver glathaaret, fordi den bliver fed. Den saa nu helt anderledes ud, end da Jacob fik den. Den, som ikke kendte den nøje, vilde benægte, det var den samme Hest. Og nu kom den Tid, da de store Fastemarkeder begyndte i de østjydske Byer. Jacob trak til Marked med sit Opkøb, og den brune Hest gik med i Flokken. Jacob var saa gammel Hestehandler, at han paa Markedet havde sin bestemte Plads. Der havde han sine Heste bundet bagefter hinanden, gaaende rundt i en Kreds. Inde i Kredsen stod han selv med sin lange Pisk i den Tid, Handelen stod paa.

Markedsdagen led mod Slutningen. Den brune Hest gik endnu usolgt i Flokken. Der havde været Bud nok paa den, men Jacob havde behændigt klaret Skærene og solgt en anden Hest i Stedet. Nu kom Per Garde forbi, gyngende mægtig paa sine svære Ben, oprømt og rød i Ansigtet af de Lidkøb, der allerede var faldet. Gennem Larmen lød hans kraftige Stemme. Goddag, Jacob! Hvordan gaar Handelen?

Jacob svirper som i Tanker den brune Hest ganske let paa Lysken og siger beskedent: Jo, det gaar — ja, det gaar forresten helt godt endda. Men udsolgt faar jeg vist ikke den Gang, for nu er Markedet forbi, saavidt man kan skønne. Folk tager hjem, og de, der gaar og snuser efter en Hest nu, har ingen Penge. Og igen kæler han med Pisken for den brune, der bevæger de kraftige Lemmer som i Dans og stamper i den frosne Jord.

Naa, har du Heste endnu, spørger Per Garde overlegent. Jeg har helt udsolgt, ikke én Hest tilbage af hele Flokken. Kan forresten sælge en mere. Jeg har en Liebhaber til en god Hest med lidt Facon i. Har du saadan en, da kan jeg skille dig af med den.

Jacob mønstrer i Hast sit Kobbelt, hvor solgte og usolgte Heste staar mellem hverandre. Her har du Flok-

ken. Nogle af dem er jo solgt. Hvad for en synes du om?

Per Garde lader sit Kenderblik fare Flokken rundt. Den brune Hest dér midt i Køblet, hvad vil du have for den?

Jacob nævner Prisen. Vi kan jo mønstre den. Skal vi trække den op i Købmandsgaarden?

Ja, lad os det, og lad det gaa i en Fart, jeg har lidt smaatravlt. Jeg har lovet Lidkøb til en, som købte to Heste.

Jacob smiler venligt og ser op paa sin store bredskuldrede Kollega. Ja, saa skal der vel dobbelt Lidkøb til, kan jeg tænke.

Ikke helt ved Siden af, Kollega. Du slipper lettere over Lidkøbene, jeg ved det nok. Hver har sin Maade.

Ja, det har man jo, baade naar man handler og vandler og ellers i alt. hvad man foretager sig, siger Jacob filosofisk.

Nu er de ved Købmandsgaarden. Hesten bliver mønstret. Per Garde har travlt. Der falder et Par rappe Bud og et Par ligesaa hurtige Tilbud. Det varer ikke længe, inden de kommer til Handel. Efter gammel jydsk Skik bekræfter man den ved at give Haandslag, idet man klasker Hænderne mod hinanden med et Smæld.

Der sker det, at Per Garde er forsigtig. Det er han nemlig vant til, naar Folk køber Heste hos ham selv. Per Garde ser fast paa Jacob og siger højt, saa de omstaaende hører det: Du garanterer mig Hesten redelig til Handel og Brug, som en Hest skal være.

Jacob ser med de klare blaa Øjne paa sin store Kollega og siger roligt: Jeg har købt Hesten af en redelig Mand. Jeg har kendt ham i fem og tyve Aar og handlet med ham før, og han har altid været redelig.

Per Garde slaar ud med sin fede Haand: Det er godt,

saa er den Sag i Orden. Naar du kender din Sælger, som er redelig, er jeg tilfreds.

— — —

Det er næste Dags Morgen. Per Garde har anden Skik hjemme i sin Gaard i Rindom end Jacob i Vindom. Per Garde ligger længe om Morgenen. Lidkøbet i Aftes trak ud. Han vil sove til Middag, det ved hver en, at saadan en Formiddag skal der være Ro i Gaarden. Pers bedste Støtte ved Gaard og Handel er nu hans ældste Søn. Den unge Mand er opdraget sammen med Hesten helt fra Barndommen, han er allerede ved at gaa sin Far paa, naar en Hest skal bedømmes. Han har den Sans at kunne kende en Hest, de har handlet med, selv om der er gaaet flere Aar.

Nu ser den unge Mand, at der er noget kendt hos den brune Hest, de har faaet af Jacob i Østergaard. Det er et Sted, de ellers aldrig kommer, Vejene fører ikke derover, og de er jo ogsaa Konkurrenter. I sit stille Sind har han tit let af og spekuleret over, hvor Jacob gjorde af den blinde Hest, som Faderen pudsede ham med i den Krode i Vesteregnet. Hesten forsvandt, som sank den i Jorden. Ingen saa den, skønt han har spurgt Naboer derovre fra. Han har talt med sin Far derom, og de blev enige om, at Jacob havde lempet den væk paa en helt fremmed Egn og taget Tabet for ikke at blive til Grin.

Sønnen ser paa den brune Hest. Hvor kender han den fra? Saa godt den ser ud. Velnæret og med prægtige Lemmer. Hvad mon Faderen har givet for den? Sønnen kalder paa Hesten, raaber til den, og nu bevæger den sig, flytter Benene, og i de Bevægelser kan Sønnen pludselig kende Hesten. Han springer op, løsner Bidslet og trækker den hurtigt ud i Lyset, fører Hænderne forbi Øjnene, ser den ind i de døde Pupiller. Den er blind! Det er deres egen brune Hest. Jacob i al Hemmelighed har fodret

paa og gjort ukendelig, saa Faderen har købt den tilbage.

Den unge Mand styrter ind. Han aabner Døren til Sovekammeret og kalder højt: Far! Far! Hvad er det, du har gjort?

Per Garde vaagner med Besvær, kører Hænderne rundt i Ansigtet, gaber og stønner og faar endelig Øjnene op. Hvad jeg har gjort? Hvorfor kommer du her og raaber. Du ved, jeg vil sove i Fred, naar jeg har været til Marked.

Det ved jeg nok, men den her Gang er det helt galt. Du har købt den brune, blinde Hest tilbage.

Per Garde maaber uforstaaende og gentager: Den brune, blinde Hest?

Ja, den Hest, du solgte til Jacob paa den Tur oppe i Vestereggen — i Bredballe Kro. Jeg husker det ganske tydeligt. Det var i Mørkningen, og Jacob saa sig ikke for.

Per Garde glør et Øjeblik paa sin kloge Søn, stirrer, som skal de store Øjne fare ud af det fede Ansigt. Men kun et Sekund maaber han saadan. Da gaar det hele op for ham, og han stikker i at grine, ler, saa Sengen ryster under ham, tærsker Næverne i Dynen med et Brøl af Latter, som et Mandfolk ler, der oplever en knagende god Historie. Da han har samlet Vejr, raaber han til sin Søn: Er du sikker paa, vi har faaet den brune igen, saa er Jacob alligevel større Hestehandler, end jeg nogensinde har tænkt. Jeg tror, du skal søge Plads hos ham et Aars Tid. Du maa hellere ringe med det samme.

— — —

Jacob har tjent godt ved sin Hestehandel med den brune, blinde Hest. Foderpengene er kommet ind, og Æren er reddet, det fordobler Fortjenesten. Jacob har ingenting at skjule i den Sag. Hesten er solgt med den Forpligtelse, at den er købt af en redelig Mand, dermed har han bundet den stortalende Per Garde. Alligevel

tier han med Historien, det er ikke ham, der bringer den ud. Per Garde raser og bander, første Gang én spørger ham, om den er sand. Han bander ogsaa anden Gang, men da det sker tredie Gang, ved han, at Handelen fra først til sidst er kendt over hele Østerdalen. Da ler Per Garde rigtig hjerteligt, med et Brøl stort nok til at glæde en hel Forsamling. En god Historie fortæller sig selv, og det skal den her ogsaa have Lov til, siger han rundhaand-

Per Gardes Ord kommer Jacob for Øre. Jacob blinker tilforladeligt med sine blaa, kloge Øjne. Nej se, siger han det, bemærker Jacob. Før det ved man da, at den, der griner med, slipper for halv Pris. Og da Per griner saa højt, slipper han vel helt gratis?

Det samme mener Østerdalfolkene. Naar Historien fortælles, føjes der hver Gang til: Men det var alligevel Jacob, der først blev snydt!

Indhold.

	Side
Morten Kamphøveuer: Min Kammerat fra Skolen og Kriigen	1
Jens Frost: Da vore Storstensgrave blev til	13
Jul i Front og Fangelejr:	
M. Refslund Poulsen: Jul som Soldat paa Balkan	29
Math. P. Høeg: I russisk Fangenskab	35
Chr. Refslund: Fra Fronten i Rumænien 1916	38
N. A. Jensen: Jul i Aurillac	40
De danske Vandrehjem i Nordslesvig	44
K. M. Gubi: De regte Tempo. Digt	49
De Gamle, som faldt:	
H. V. Clausen. Af Jakob Petersen	50
Redaktør Nis Petersen. Af N. S.	53
Paul Verrier. Af H. M.	56
Tre Brødre fra Vestslesvig, Niels, Marius og Karl Lund. Af E. L. L.	60
J. R. H. Stavnsbjerg. Af Jakob Petersen	63
Jørgen Bonefeld. Af Jakob Petersen	64
Grev Adolph Brockenhuus-Schack. Af Ludvig Pe- tersen	65
Peder Moos. Af P. H. M.	67
Lektor Andreas Otterstrøm. Af C. Ludvigsen	68
Seminariestander E. Albeck. Af Cl. Eskildsen	70
Dagmar Schmiegelow. Af J. N. Jensen	73
Peter Lassen, Strukstrup. Af L. P. Chr.	74
P. P. Paulsen. Af L. P. Chr.	77
Hotelejer Sommer. Af L. P. Chr	78
SønderjydsK Tysk	79
Aug. F. Schmidt: Peter Adlers Vandringer i Sønder- jylland	81
Marcus Lauesen: Oksevejen. Digt	87
N. J. N.: Peter Christian Koch	88
Thomas Olesen Løkken: Den blinde Hest	91

Nationale Foreninger og Institutioner.

Sprogforeningen.

Formand: Bibliotekar Jakob Petersen.

Ledelse: Højskoleforstander Arnfred, Askov, Gdr. Hans Jørgen Hansen, Lysabildskov. Folketingsmand J. P. Nielsen, Dynt. Amtsskolekonsulent Svendsen, Tønder.

Sprogforeningens Tilsynsraad 1936—39.

Valgt i Efteraaret 1936.

Aabenraa Amt: Købmand Hans Jessen, Nr. Høstrup, Amtmand Refslund-Thomsen, Aabenraa, Gdr. Carsten Gregersen, Frøslev, Overlærer Hansen, Graasten. Aalborg Amt: Gdr. Th. B. Thomsen, Ulsted. Aarhus Amt: Proprietær Hjorth, Tvillumgaard, Pastor Grøn, Hvirring. Frederiksborg Amt: Gdr. O. Munk, Ramløse. Haderslev Amt: Gdr. Hans Lund, København, fhv. Mejeribestyrer Fredslund, Branderup, Gdr. Jørgen From, Fjellstrup. Hjørring Amt: fhv. Højskoleforstander O. Stevns, Sindal. Holbæk Amt: Lærer Johs Kirchhoff, Holbæk. København: Pressesekretær Rud, København. Maribo Amt: Højskoleforst. Gregersen, Nr. Ørsløv. Odense Amt: Biskop Rud, Odense, Lærer Jacobsen, Rolund. Randers Amt: Gdr. Aage Galmstrup, Hejlskov. Ribe Amt: Højskoleforst. Arnfred, Askov. Sorø Amt: Højskoleforst. Nørgaard, Antvorskov. Svendborg Amt: Pastor Clausen, Brahetrolleborg. Sønderborg Amt: Amtsskolekonsulent Nielsen, Sønderborg, Folketingsmand J. P. Nielsen, Dynt, Gdr. Hans Jørg. Hansen, Lysabildskov, Gdr. Claus Christensen, Lavensby. Tønder Amt: Gartner Jepsen, Bylderup, Gdr. Anders Lund, Byvang. Amtsskolekonsulent Svendsen, Tønder, Købmand Chr. Thygesen Petersen, Døstrup. Vejle Amt: Lærer Petersen, Hornstrup, Forpagter Lunden, Dyrehavegaard. Viborg Amt: Højskolelærer Meibom, Jebjerg.

Skoleforeningen.

Bestyrelsen: Gdr. H. Jepsen Christensen, Høgsbro, Formand, Gdr. Mathias Jepsen, Jejsing, Næstformand, Gdr. Elers Boesen, Astrup, Kasserer.

Tilsynsraadet: Rentier Hans Clausen, Hagenbjerg, Gdr. Hans Blad, Mindebjerg, Gdr. Hans Alexandersen, Vester Sottrup, Gdr. Jørgen Brag, Undelev, Gdr. Hans Iversen, Svejrup, Portør Asmus Keller, Rødekro, Gdr. P. Jensen, Stenderupgaard, Overlærer Skovmand,

Løgumkloster, Gdr. Olav Fink, Brendstrup, Gdr. Peter J. Nissen, Strandelhjørn, Gdr. Hans Chr. Martensen, Løgumgaard, Gdr. P. Gad, Hejsel, Amtmand Grev Schack Schackenborg, Amtslæge Lausten Thomsen, Tønder, Fru Ingeborg Appel, Askov.

Ansøgning om Understøttelse til Vinterskolen indsendes inden 15. August, til Sommerskolen inden 15. Februar. Æresmedlemmer: Hans Smiedemand, Stolbrolykke, og Johan Andresen, Ullerup.

Grænseforeningen.

Frmd.: Rektor H. P. Hansen, København.

Kontor: Peder Skramsgade 5¹ København K.

Næstfrmd.: Dr. med Harsløf, København, og Gaardejer, Insp. N. J. Gotthardsen, Tønder.

Kontorets Leder: Generalmajor Birke.

Storkøbenhavn: Borgmester, Direktør Vilh. Fischer, Dr. med. Harsløf, Skibsreder Kraemer. Overretssagfører Manthey-Wagner og Oberst Rønning. Københavns Amt: Arkitekt Hans Schmidt, Roskilde. Frederiksborg Amt: Dr. phil. la Cour, Birkerød. Holbæk Amt: Pastor Fensmark, Følleslev. Sorø Amt: Skotøjshandler Olsen, Slagelse. Præstø Amt: Sygehusinspektør Møller, Næstved. Bornholms Amt: Højskoleforst. Thomsen, Almindingen. Maribo Amt: Postmester Ryge, Nykøbing F. Odense Amt: Pastor Pontoppidan Thyssen, Odense. Assens Amt: Gaardejer Hans Kongsted, Strandby. Svendborg Amt: Amtsskolekonsulent Jepsen, Ringe. Hjørring Amt: Lektor Konradsen, Hjørring. Thisted Amt: Kommuelærer Dahlsgaard, Nykøbing M. Aalborg Amt: Kriminaldommer Juhl, Aalborg. Viborg Amt: Forstander Rasmussen, Levring. Randers Amt: Adjunkt Bek, Randers. Aarhus Amt: Højskoleforst. Christensen Maarsø, Ask. Gl. Skanderborg Amt: Rektor Clausen, Horsens. Ringkøbing Amt: Redaktør Lilholt, Lemvig. Vejle Amt: Møllejer Petersen, Fredericia. Ribe Amt: Grosserer Michaelsen, Lunderskov. Haderslev V. Amt: Gaardejer H. Jensen, Tornumgaard. Haderslev Ø. Amt: Pastor Smith, Øsby. Aabenraa Amt: Skoleinspektør Thau, Aabenraa. Sønderborg Amt: Domæneforpagter Lorentzen, Rønhave. Tønder Amt: Gaardejer, Inspektør Gotthardsen, Tønder.

De saaledes valgte Hovedbestyrelsesmedlemmer har derefter valgt følgende 15 Medlemmer:

Professor Fabricius, København, Gaardejer Jacob Friis, Fjelstrup, Statsrevisor A. M. Hansen, Roskilde, Gaardbestyrer Arne Hansen, Rislev, Skoleinspektør Bernhard Hansen, Sønderborg, Rektor H. P. Hansen, København, Landssretssagfører Ingerslev-Hansen, København, Borgmester Jørgensen, Gentofte, Førstelærer K. A. Kristensen, Karise, Landbrugskandidat Puggaard, Jernved,

Folketingsmand H. Rasmussen, Rønne, Folketingsmand Svensson, Haderslev, Cand. jur. Thygesen, København, Statsrevisor Vanggaard, Hjørring, og Dr. med. Vermehren, København.

Revisorer: Kaptajn, Fuldmægtig Busch og Revisor Petersen.

Det unge Grænseværn.

Grænseraadet, der leder Det unge Grænseværns Arbejde i Grænseområdet, består af følgende Medlemmer:

Lærer P. Marcussen, Tønder, Formand, Mejeribestyrer Lorentzen, Bredebro, Næstformand, Bankprok. Müller-Kristiansen, Sønderborg, Kasserer, Lærerinde Frk. Inger Enemark, Tønder, Direktør M. Hammerich, Tønder, Gaardejer Johs. Juhl, Branderup, Mejeriejer S. Petersen, Arnaa, Landmand Chr. Nielsen, Vollerup, Gaardejer Ernst Christensen, Asserballe, Lærer Jensen, Bolderslev, Journalist Chr. Petersen, Haderslev, og for Sydslesvig: Niels Kjems, Harreslev.

Det danske Kontor.

(Nationalt Sekretariat.)

Kontor: Østergade 9, I., Tønder.

Kontortid: 10—1 og 3—6, Lørdag 10—

Telefon: 220.

Bestyrelse: Amtslæge Dr. med. H. Lausten-Thomsen, Tønder, Formand.

Bankbogholder H. Munch-Knudsen, Tønder, Regnskabsfører.

Bankdirektør A. Andresen, Tønder.

Inspektør N. J. Gotthardsen, Tønder.

Overpostpakmester Chr. Johannsen, Tønder.

Amtslandinspektør J. L. Mosbech, Tønder.

Amtsfuldmægtig M. Jensen, Tønder.

Ungdomsforeningerne.

Aabenraa Amt Hovedkreds: Form. Pastor Gadeberg, Stubbæk, Kasserer: Bankkasserer Kræmier, Graasten. (15 For., 1547 Medl.)

Haderslev Østeramts Hovedkreds: Form.: Lærer J. Chr. Christensen, Sillerup pr. Fjelstrup, Kasserer: Landmand Chr. Kongsted, Sdr. Vilstrup pr. Sdr. Vilstrup. 15 For., (1178 Medl.).

Røddingegnens Ungdomskreds (en Hovedkreds af »De danske Ungdomsforeninger). Form.: Lærer Ejnar Kaas, Tornum pr. Lintrup, Kasserer: Gdr. J. Fredsted, Krogstrup pr. Skodborg. (9 For., 1373 Medl.).

Sønderborg Amts Hovedkreds: Form.: Husmand Chr. Nielsen, Vollerup, Als, Kasserer: Lærer R. Clausen, Snogbæk pr. Vester Sottrup. (13 For., 2630 Medl.).

Tønder Amts Hovedkreds: Form. og Kasserer: Overlærer H. Skovmand, Løgumkloster. (10 For., 1106 Medl.).

Sønderjysk Idrætsforening.

Kontoret er hos Forretningsføreren, Ny Allégade 18, Haderslev.

Foreningen er indmeldt i Sammenslutningen »De danske Skytte-, Gymnastik-, og Idrætsforeninger«, Kontor Frederiksholms Kanal 29, København K. Den er inddelt i 5 Hovedkredse. De »sydslesvigske Ungdomsforeninger« er tilsluttet Foreningen under Aabenraa Amts Hovedkreds.

Foreningens Kreds- og Medlemstal 1937: 150 Kredse, 4325 Gymnaster, 2645 Boldspillere, 347 Idrætsovere, 982 Folkedansere, 1983 Børnegymnaster, 350 Skytter og 9652 passive Medlemmer.

Bestyrelsen: Formand: Gaardejer Jolis. Juhl, Branderup, Sekretær og Forretningsfører: Gymnastiklærer N. J. Iversen, Haderslev, Formand for Gymnastikudvalget: Landmand Peter Fink, Fuglsiggaard, Øster Lindet, Formand for Skydeudvalget: Repræsentant B. Michaelsen, Jomfrusti 11, Haderslev, Formand for kvindelig Idræt: Frk. Anna Jørgensen, Kværs, Tørsbøl, Formand for Idrætsudvalget: Lærer C. J. Laursen, Nr. Sejerslev, Højer.

Bestyrelsen bestaar desuden af de 5 Hovedkredsformænd: Haderslev Vesteramt: Gaardejer Hans Buhrkall, Rangstrup, Agerskov, Haderslev Østeramt: Seminarielærer F. Braae Hansen, Haderslev, Aabenraa Amt: Førstelærer V. Jørgensen, Genner, Sønderborg Amt: Lektor Adler Lund, Sønderborg, Tønder Amt: Mejeribestyrer H. Lorentzen, Bredebro, der desuden er Næstformand.

Historisk Samfund for Sønderjylland.

Bestyrelsen: Amtslæge H. Lausten Thomsen, Tønder, Formand, Adjunkt, Dr. phil. K. Bock, Haderslev, Sekretær, Amtslæge Dr. Michelsen, Aabenraa, Kasserer. Sparekassedirektør Nis Nissen, Nordborg, Seminarielærer Cl. Eskildsen, Tønder, Højskoleforstander Hans Lund, Rødding, Arkivar Frode Gribsvad, Aabenraa, Pastor H. F. Petersen, Flensborg, Museumsdirektør Dr. Mackeprang, København, og Frimenighedspræst Thade Petersen, Haderslev (Æresmedlem).

Formand, Sekretær og Kasserer danner Forretningsudvalg.

Redaktionsudvalget for »Sønderjyske Aarbøger« bestaar af Dr. K. Bock, H. Lausten Thomsen og Hans Lund.

Biblioteker.

Det sønderjydske Landsbibliotek, Aabenraa, Bibliotekar: Jakob Petersen. Udlaan fra Kl. 10—12 og Kl. 14—19. Læsesalen Kl. 10—21 (1. Maj — 31. Aug. lukkes Kl. 19). Børneafdelingen aaben Kl. 15—18 (lukket 15. Maj — 15. August).

Centralbiblioteket i Haderslev. Bibliotekar T. Glahn. Udlaan: Kl. 10—19 (Onsdag 10—12 og Lørdag 10—21). Læsesal 10—21 (1. Maj — 31. Aug. lukkes Kl. 19).

Centralbiblioteket i Sønderborg. Bibliotekar N. Moesgaard. Udlaan: Kl. 10—19. Læsesalen Kl. 10—21 (1. Maj — 31. Aug. lukkes Kl. 19). Børneafdelingen aaben Kl. 15—18.

Biblioteket i Tønder. Bibliotekar T. Sylvester Petersen. Udlaan: Kl. 10—13 og 15—20. Læsesal Kl. 10—21. Biblioteket lukket 14 Dage i Juli Maaned.

Sønderjydsk Landsarkiv, Aabenraa.

Landsarkivar: Fr. Gribsvad.

Arkivar: Joh. Hvidtfeldt.

Aaben: Kl. 9—12 og 1—4.

Erhvervs-Institutioner og Organisationer.

Med særligt Henblik paa Sønderjylland.

Statens Jordlovsudvalg.

Kontor: Christiansborg, København.

Formand: Folketingsmand Niels Frederiksen. Medlemmer i Sønderjylland: Folketingsmand Chr. E. Christensen, Asserballe, og Gdr. Jens Hørlück, Skodborg.

Landbrugsraadet.

Kontor: Axelborg, København.

Præsidium: Landstingsmand H. Hauch, Stedfortræder: Folketingsmand N. P. Andreasen, Forsinge, Generalsekretær: A. Høgsbro Holm.

Det landøkon. Driftsbureau.

Kontor: Gl. Kongevej 127, København.

Bureauets Leder: Professor O. H. Larsen.

De samv. danske Landboforeninger.

Kontor: Axelborg, København V.

I Formandskabet: Gdr. J. Tvedegaard og Landstingsmand H. Hauch. I Bestyrelsen følgende Medlemmer fra Sønderjylland: Gdr. Jørgen Gram, Gabøl, Gdr. Hans Schmidt, Kollund, og Gdr. Kr. Iversen, Avnbøl. Sekretær: Otto Himmelstrup.

Foreningen af jydsk Landboforeninger.

Kontor: Bispetervet, Aarhus.

Formand: Landstingsmand Hauch. I Bestyrelsen: Gdr. Jørgen Gram, Gabøl, og Gdr. Hans Schmidt, Kollund. Sekretær: J. K. Haugaard.

Planteavlsudvalgets Formand: Forst. Karsten Iversen, Askov pr. Vejen.

Mejeriudvalgets Formand: Gdr. Kr. Iversen, Avnbøl. Sekretær: Statskonsulent Johs. Jensen, Aabenraa.

Fælleslandboforeningen for Nordslesvig.

Formand: Gdr. Hans Schmidt, Kollund pr. Smedeby.

Sekretær og Kasserer: Konsulent Chr. Nielsen, V. Sottrup.

Bestyrelsen bestaar af de enkelte Landboforeningers Formænd.

1. Den nordslesvigske Landboforening.

Formand: Gdr. N. Ludvigsen, Københoved pr. Skodborg.
Konsulent: M. N. Bruhn, Rødding, og C. H. Lausten,
Rødding, (Regnsk.). 650 Medl.

2. Haderslev Amts Landboforening.

Frmd.: Gdr. J. Schultz, Højrup pr. Stepping.
Kons.: F. P. Nielsen og C. Hansen, Haderslev, og K.
Knudsen, Hoptrup. (Regnsk.). Kons. i Husholdning: Fru
Ulla Petersen, Aabenraa. 1400 Medl.

3. Nr. Rangstrup Herreds Landboforening.

Frmd.: Gdr. Johs. Juhl, Branderup.
Kons. Landbrkand. Fr. Heick, Toftlund. 350 Medl.

4. Vedsted Sogns Landboforening.

Formd.: Gdr. J. Midtgaard, Over Jersdal.
Kons.: K. Knudsen, Hoptrup. 150 Medl.

5. Aabenraa Amts Landboforening.

Frmd.: Gdr. P. Chr. Hanssen, Nygaard pr. Bolderslev.
Kons.: Johs. Petersen, Aabenraa, og Fr. Frederiksen,
Aabenraa. (Regnsk.). 535 Medl.

6. Vis Herreds Landboforening.

Frmd.: Gdr. H. Schmidt, Kollund pr. Kollund.
Kons.: M. Nissen, Graasten. 180 Medl.

7. Den sundevedske Landboforening.

Frmd.: Forst. H. Hansen, Graasten Landbrugsskole.
Kons.: Chr. Nielsen, V. Sottrup, og P. Petersen. Rage-
bøl. (Regnsk.). 300 Medl.

8. Als Nørreherreds Landboforening.

Frmd.: Gdr. C. Clausen, Havnbjerg pr. Nordborg.
Kons.: Chr. Nielsen, V. Sottrup, og H. Frederiksen,
Nordborg. (Regnsk.). 150 Medl.

9. Den alsiske Landboforening.

Frmd.: Gdr. H. Blad, Mindebjerg pr. Hørup.
Kons.: Chr. Nielsen, V. Sottrup, og E. M. Hansen,
Tandslet. (Regnsk.). 240 Medl.

10. Det blandede Distrikts Landboforening.

Frmd.: Gdr. H. Beyer, Aasgaard pr. Ballum.
Kons.: L. Nørgaard, Bredebro, og M. Thomsen, Brede-
bro. (Regnsk.). 500 Medl.

11. Slogs Herreds Landboforening.

Frmd.: Forp. H. Linnet, St. Tønde pr. Jejsing.
Kons.: Georg Nissen, Bylderup Bov. 205 Medl.

12. Landboforeningen for Løgumkloster og Omegn.

Frmdd.: Gdr. Nis Edvardsen, Løgumkloster.

Kons.: Georg Nissen, Bylderup Bov. 205 Medl.

13. Landboforeningen for Skærbæk og Omegn.

Frmdd.: M. P. Thyssen, Aaved pr. Frifelt.

Kons.: L. Nørgaard, Bredebro. 260 Medl.

Fællesforeningen for de tyske Landboforeninger.

Landwirtschaftlicher Hauptverein f. Nordschleswig.

Frmdd.: Gdr. Chr. Diederichsen, Bodskov pr. Sdr. Vilstrup.

Kons.: Landbrkand. [Diplomlandwirt] P. Rasmussen, Aabenraa. 8 lok. Foreninger med 1240 Medl.

Landbrugernes Sammenslutning.

Kontor: Rønge pr. Ulstrup.

Forretningsudvalget: Gdr. Knud Bach, Rønge, Frmdd., Husmand Søren Lund, Spanager, Næstformand, Erhvervsudvalgets Formand: Proprietær E. Brødsgaard, Jordrupgaard.

L. S. i Sønderjylland.

Haderslev Amt: Statshusmand Alb Wormsdorff, Rougstrup, Fmd., Gdr. Johs. Goddixsen, Mellerup, Næstformand, Gdr. Hans Petersen, Gramby, Kasserer, Gdr. Jørg. Work Oksenvad, Husmd. Jep Lorensen, Skrydstrup.

Aabenraa Amt: Gdr. P. Agertoft, Varnæs, Fmd., Gdr. P. Lassen, Barsmark, Næstfmd., Husmd. H. Frost, Tumbøl, Kasserer, Gdr. P. Hejsel, Kassøgaard, Lmd. Hans Musmann, Kragelund Mark.

Sønderborg Amt: Gdr. Chr. Schmidt, Dybbøl-Østen, Fmd., Husmd. Jørgen Jørgensen, Schbelev, Næstfm., Husmd. Jørg. Jørgensen, Stevning.

Tønder Amt: Gdr. Jens Lassen, Rejsby, Fmd., Gdr. Joh. Lassen, Hajstrup, Næstfmd., Gdr. P. Markussen, Mjolden, Kasserer, Statshusmand A. Lund, Spandet, Husmd. Heinrich Danke, Rens.

Kvægavlsforeninger.

Sønderjydsk Fællesledelse af Kvægavl.

Korthorn (Sdj. Flled.):

Frmdd.: Gdr. Mads Gram, Københoved.

Kons.: Landbrkand. Jørg. Frank, Tønder, og J. Philip- sen, Vojens.

25 Kvægavls- og Tyreholdsforeninger med 450 Medl.
og 28 Tyre og 66 Kontrollfor. med 1840 Medl. og 26,720 Køer.

Korthorn (Vestsl. Filled.):

Frmd.: Gdr. Math. Jepsen, Rørkær.
10 Opdrætterfor.

Rødt dansk Malkekævg:

Frmd.: Gdr. Chr. Clausen, Stødagergaard, pr. Sønderborg.

Kons.: Landbrkand. Th. Thomsen, Dybbølsten pr. Sønderborg.

11 Opdrætterfor. med 142 Medl., 29 Kvægavlsfor. med 649 Medl. og 43 Tyre samt 37 Kontrollfor. m. 1026 Medl. og 14,239 Køer.

Hollandsk Malkekævg:

Frmd.: Gdr. H. S. Jensen, Tornumgaard pr. Lintrup.

Kons.: Landbrkand. J. Philipsen, Vojens.
51 Medl., 1472 Køer.

Nordslesvigsk Kreaturforsikring.

Frmd.: Gdr. Chr. Hansen, Rødding.

Skr.: N. Thomsen, Jels.

624 Medl.

De danske Mejeriforeningers Fællesorganisation.

Kontor: St. Torv 7, Aarhus.

Frmd.: Propr. S. Overgaard, Højbygaard. I Bestyrelsen: Gdr. Aage Schmidt, Faarkrog.

Smørnoteringen.

Københavns Smørnotering fastsættes hver Torsdag Kl. 1¼ af et af Grosserer Societetet nedsat 5 Mands Udvalg, Dir. O. E. Andersen, Frmd., Grosserer H. Noack, Dir. M. E. Dal, Dir. F. Andersen, og Dir. Mungsfeldt, sammen med De danske Mejeriforeningers Smørnoteringsudvalg: Frmd. Gdr. N. St. Sørensen, Kærbølling, Gdr. R. Nielsen, Slæbækgaard, Propr. N. Nielsen, Duemosegaard, Mejeribest. C. Jørgensen, Tuse Næs. Desuden deltager en Direktør for en af Smørekspportforeningerne.

De samv. jydskc Mejeriforeninger.

Frmd.: Gdr. H. Jensen, Grynderupgaard pr. Rørbæk. I Bestyrelsen: Gdr. Kr. Iversen, Avnbøl.

Sønderjydsk Mejeriforening.

Frmd.: Gdr. Aage Schmidt, Faarkrog. Sekr.: Statskons. Johs. Jensen, Aabenraa, Omfatter 130 Mejerier.

Andels-Mejerier i Nordslesvig.

I Haderslev Amt	48
I Aabenraa Amt	29
I Sønderborg Amt	26
I Tønder Amt	25

128

Smøreksporforeninger.

Sønderjydsk Smøreksporfor., Vojens.

Fung.-Frm.: Gdr. P. Rostgaard Andersen, København.
Dir.: Sophus Thomsen, Haderslev. (37 Mejerier).

Sdj. Landm. Andels Smøreksporfor., Sønderborg.

Frm.: Gdr. Kr. Iversen, Avnbøl. Dir.: S. Røyggaard Petersen, Sønderborg. (45 Mejerier).

Haderslev Smøreksporfor., Haderslev.

Frm.: Gdr. Chr. Skytt, Maugstrup pr. Simmersted.
Dir.: Konsul J. H. Dahl, Haderslev. (17 Mejerier).

Dansk Mejeristforening.

Kontor: Johannevej 11, Odense.

Frm.: Mejeribestyrer C. Jørgensen, Tuse Næs pr. Holbæk. I Bestyrelsen: Mejeribest. P. Bernsen, Gramgaard.

Aabenraa Amtskr.: Frmd.: Mejeribest. H. P. Hansen, Felsted.

Haderslev Amtskr.: Frmd.: Mejeribest. H. Mathiesen, Stydning.

Sønderborg Amtskr.: Frmd.: Mejeribest. T. F. Hansen, Dybbøl.

Tønder Amtskr.: Frmd.: Mejeribest. H. Lorenzen, Bredebro.

De samv. jydsk Hesteavlforeninger.

Kontor: Bispeterpet, Aarhus.

Frm.: Gdr. P. Vadgaard, Stenild pr. Hobro.

I Best.: Gdr. N. Skrumsager, Visby Hedegaard.

Vestsl. Hesteforsikring.

Frm.: C. Cosmos, Visby.

Skr.: P. Nielsen, Visby.

551 Medl.

De samv. danske Andels-Svineslagterier.

Kontor: Axelborg, København V.

(Omfatter 62 Andelsslagterier).

Frm.: Gdr. M. Byriel, Lyngby pr. Sporup.

I Best. Gdr. Østergaard, Gabøl. Sekr.: C. Trautmann.

a

Danske Andelsslagteriers Svinenotering.

Udv. for Landsnoteringen: Dir. Hohwy, Odense, Dir. J. Mehlsen, Slagelse, Dir. Madsen, Horsens, Dir. E. Høeberg, Skanderborg, Gdr. J. Petersen, Vrangstrup (Fmd.), Propr. M. C. Korsgaard, Tøttrupgaard.

Andels Slagterier i Nordslesvig.

Aabenraa: Dir. Johansen
Graasten: » Skensved
Sønderborg: » Whitt
Rødding: » Rübner Petersen
Vojens: » Mossing Jensen.

Privat-Slagterier:

Haderslev: Dir. Koopmann
Bylderup: » Thomsen.
Skærbæk: » Nielsen.

Avlscentre for Svin.

Yorkshire:

Grd. C. Petersen, Skodborg
» H. B. Jepsen, Tinglev.

Landsvin.

Gdr. Magnus Hansen, Skovlækken, Rødding.
» Johs. Schlosser, Aarlund, pr. Lintrup.
» Axel Tang, Hytkær, Mastrup.
» F. Nielsen, Stenderup pr. Rødding.
» J. Jessen, Thorsbjerg, pr. Over Jersdal.
» H. C. Hansen, Jestrup, Tandslet.
» Jens Nissen, Nordborg.
» Kr. Clausen, Langbjerg, Hovslund.
« Husm. Peder Nissen, Hovgaard, Rinckenæs, Graasten.
Speditør T. E. Brockdorff, Skærbæk.
Gdr. G. Sonne Midtgaard, Hjerndrup pr. Christiansfeld.
» Chr. Minke, Bramhale, Simmersted.
» M. Thuesen, Anslet pr. Fjelstrup.
» P. Sørensen, Knorborg, Hygum.
» Svend Ellegaard, Abild.
» P. Nissen, Rinckenæs.

Bedømmelsesudvalg for Svineavlscentre.

Formand for 9. Distrikt de sønderjydske Landsdele:
Grd. H. Schmidt, Kollund.

Hagelskadeforsikringsfor. for Nordslesvig.

Frmdd.: Gdr. H. Thomsen, Roost.
Skr.: Dir. A. P. Andersen, Toftlund.
3280 Medl.

De samv. danske Husmandsforeninger.

Kontor: Studiestræde 38, København K.

Forretningsudvalgets Formand: Parcellist N. P. Andreasen, Forsinge; Næstformænd: Husmand P. Nielsen, Vejager; Medl. af Udv.: Husmand Jørgen Petersen, Halk pr. Hejsager.

De samv. jydsk Husmandsforeninger.

Kontor: Helgolandsgade 20, Aarhus.

Formd.: Husmand P. Nielsen, Vejager. I Best. Husmd. A. Schmidt, Faurholm, Tandstet.

Husmandsforeninger.

De samv. senderjydske Husmandsforeninger.

Formd.: Husmd. Jørgen Petersen, Halk, pr. Hejsager.

Sekr.: H. C. Hansen, Haderslev.

Kons.: Landbrkand. P. Pedersen, Ris pr. Rødekro, og Landbrkand. A. Laisen, Rødekro.

57 For. m. 3103 Medl.

Sønderborg Amts Husmandsforening og Kredforeningen Sønderjyden.

Formd.: Husmd. Anders Schmidt, Faurholm.

Kons. Landbrugsknd. Fr. Slipsager, Danebod.

31 For. m. 1528 Medl.

Kommissioner ang. Jordlodder til Husmandsbrug.

Formænd: Haderslev Amt: Grd. Jørg. Petersen, Sommersted; Aabenraa Amt: Grd. Jacob Michelsen, Kolstrup; Sønderborg Amt: Karl Petersen, Hestehave; Tønder Amt: Grd. Mads Warming, Raahede.

Statsfrøkontrollen.

Thorvaldsensvej 57, København.

Direktør: K. Dorph-Petersen

Formand: Prof. A. Mentz.

Smaaskovsforeningen

for Aabenraa og Sønderborg Amter. Formd.: Gdr. Jac. Michelsen, Kolstrup pr. Aabenraa.

Sydøstjydske Smaaskovsforening: Formd.: Propr. E. Brødsgaard, Jordrup.

Det danske Hedeselskab.

Hovedkontor: Viborg.

Formd.: Hofjægermester Lüttichau, Tjele.

Grundforbedringsvirksomheder.

Mose- og Engafdeling.

Distriktskontor i Haderslev: Best. Th. P. Nielsen.

» i Tønder: Best. J. P. Knudsen.

» i Aabenraa: Best. N. Klintø.

Den tekniske Afdeling.

Distriktskontor i Tønder: Best. cand. polyt. T. Q. Jacobsen.

Handelsorganisationerne.

Grossererersocietetet: Frmd.: Grosserer Holger Laage Petersen.

Provinshandelskamret: Frmd.: Købmd. Axel B. Lange.

Centralforeningen for Jydske Handelsstandsforeninger:
Frmd.: Konsul Ejstrup, Randers.

Medl. af Best.: Købmand J. H. Kock, Sønderborg.

Handelsforeningerne i Sønderjylland.

Handelsstandsforeningerne i

Haderslev, Frmd.: Købmand Oluf Thielst.

Aabenraa » : Borgmester Fink.

Sønderborg » : Købmand J. H. Kock.

Tønder » : Købmand A. Müller.

De samv. danske Købmandsforeninger.

Frmd.: Købmand Jeppesen, Helsingør.

Med 142 Afdelinger, fordelt i 4 Centralorganisationer.

Centralorg. for Jylland, Frmd.: Købmand Chr. H. Olesen, Aalborg.

Derunder de samv. sønderjydske Købmandsforeninger:

Frmd.: Købmand Chr. Matzen, Sønderborg.

Haderslev og Omegn: Frmd.: Henrik Sørensen, Haderslev.

Rødding og Omegn: Frmd.: Købmand M. Christensen, Brendstrup.

Toftlund og Omegn: Frmd.: Købmand Andr. Petersen, Rangstrup.

Aabenraa og Omegn: Frmd.: Købmand J. Agger, Aabenraa.

Graasten og Omegn: Frmd.: Købmand Chr. Blomgreen, Egersund.

Tønder Amt: Frmd. Købmand J. S. Brodersen, Bredebro.

Tønder Detailhandlerforening: Frmd.: Købmand E. Klyver, Tønder.

Sønderborg Detailhandlerforening: Frmd.: Købmand Chr. Matsen, Sønderborg.

Sønderborg Amt: Frmd.: Købmand Bork, Stevning.

Haandværk og Industri, Fællesrepræsentationen for dansk Haandværk og Industri.

Kontor: Vesterboulevard 18, København.

Frmd.: Oldermænd Ing. K. V. Kock. I Bestyrelsen:
Fabrikant Georg Nielsen, Sønderborg, Snedkermester S.
A. Sørensen, Rødding.

Haandværker- og Industriforeninger i Sønderjylland.

Formand:

Aabenraa	Farverm. Th. Jacobsen;
Agerskov	Smedem. Andreas Lassen;
Augustenborg	Bygmester Chr. Jacobsen;
Bevtoft	Malermester K. A. Gubi;
Bov	Speditør A. Andresen, Padborg;
Brøde Sogn	Blikkenslager N. Jepsen;
Broager Sogn	Snedkermst. P. Hansen;
Christiansfeld	Malerm. Joh. Madsen;
Egen	Skomg. J. Rasmussen, Guderup;
Graasten	Bagerm. W. Kammeyer;
Gram	Ejnar Barslund, Gram;
Haderslev	Glarmester H. Olling;
Hoptrup	Bygm. P. Jochumsen;
Højer	Bodkermst. Johs. Heil;
Hørup	Malerm. Lindschau, Majbøl;
Jels	Smedem. Hans E. Hansen;
Kliplev, Kværs og Holbøl Sogne	Bagerm. Chr. Jensen, Tørsbøl.
Lysabild	P. Christensen, Sarup;
Løgumkloster	Vognfabr. Anton Madsen;
Notmark	Malerm. N. Hansen Lorentzen;
Nordborg	Maskinfabr. Chr. Jensen;
Oksbøl	Malerm. J. Jørgensen, Broballe
Rødding	Snedkerm. S. A. Sørensen;
Skodborg	Tømrerm. H. Højberg;
Skærbæk	Slagterm. A. Schmidt;
Sommersted	Entreprenør H. Skytt;
Sottrup	Skræderm. C. Detlefsen;
Svenstrup	Maskinbygger Holg. Jensen;
Sønderborg	Kr. Anthonson;
Tandslet	Maskinbygger Chr. Nielsen;
Tinglev (Hdv. og Ind.)	Smedem. P. Schaumann.
Toftlund	Malermest. P. Nissen;
Tønder	Smedem. Andr. Dideriksen;
Ulkebøl	Blikkenslager Jørgen Iversen;
Ullerup	Bager Jul. Andresen;
Varnæs	Maskinbygger P. Jørgensen;
Vojens	Inst. N. Nielsen;
Øsby	Snedkerm. J. H. Witt.

Særlige sønderjydske faglige Mesterforeninger.

Mesterforeningen for Bygningshaandværkere i Aaben-
raa Amt: Frmd.: Tømrerm. A. Mikkelsen, Bolderslev.

Barber- og Frisørfor. i Aabenraa Amt: Fmd. Otto Meise.
Barber- og Frisørfor. i Sønderborg Amt: Fmd.: H.
Leinweber.

Mesterforeningen for Bygningshaandværkere i Haderslev Vesteramt: Frmd.: H. Teilmann, Gramby.

Skorstensfejerlauget, Sønderj. Afdeling: Frmd.: A. M. Jensen, Haderslev.

Haderslev Østeramts Smede- og Klejnsmedelaug: Formand: Chr. P. Mørch, Skrydstrup.

Snedkerlavet for Sønderborg Amt: Frmd.: P. Hansen. Broager.

Sønderjydsk Forening for G. K. M., Sønderborg Amt: Frmd.: E. Müller, Sønderborg.

Kreditinstitutioner.

Sønderjyllands Kreditforening.

Kontor: Aastrupvej, Haderslev.

Direktionen: P. A. Callo, H. Hansen, Orla Buhl.

Repræsentantskabet: Gdr. J. H. Schmidt, Vojensgaard, Gdr. P. J. Refshauge, Tyrstrup, Fabrikant M. Schaumann, Haderslev, Gdr. M. Refslund Poulsen, Bovlund, Gdr. Olav Fink, Brendstrup, Gdr. Hans Lyck, Varnæs, Gdr. H. Sønder Larsen, Saksgaard, fhv. Landdagsmand Nis Nissen, Aabenraa, Gdr. Jørgen From, Fjelstrup, Gdr. Iver Scher rebeck, Sdr. Vilstrup, Gdr. J. H. Østergaard, Gabøl, Gdr. Jacob Michelsen, Kolstrup, Gdr. Chr. Ernst Christensen, Asserballe, Gdr. Hans Beyer, Aasgaard, Købmand A. Hundevadt, Haderslev, Borgmester H. Fink, Aabenraa, Købmand Math. Kock, Sønderborg, Bankdirektør A. Andersen, Tønder.

Vest- og Sønderjydsk Kreditforening.

Kontor: Ringkøbing.

Direktionen: P. H. M. Valeur, P. Laursen, P. Gundersen.

Fmd. for Repræsentantskabet: Gdr. Hans S. Jensen, Tornumgaard.

Repræsentanter for Sønderjylland: Gdr. A. M. Lund, Sdr. Sejerslev, Gdr. Karsten Outzen, Ellw. n.

Jydsk Hypotekforening.

Kontor: Aarhus.

Direktionen: N. P. Helver, Paul Buhl, Jep Fink.

Medlemmer af Kontrolkomiteen for Sønderjylland: Bankdir. A. Andresen, Tønder.

Kreditforeningen af Ejere af mindre Ejendomme paa Landet i Jylland.

Landsretssagfører Aa. Brink Jensen, adm. Direktør, Medlem af Repræsentantskabet for Sønderjylland: Hans Iversen, Stenneskær, Hans Philipsen, Snøgbæk, Evald Lorenzen, Rørkær, N. Henriksen, Vojens.

Hypoteklaanefonden.

Kontor: Tønder. Dir. M. Hammerich, H. Linnet, St. Tønde, Jørg. Petersen, Halk.

Sønderjyllands Laanekasse.

Direktion: Generaldir. Mich. Koefoed, Amtmand Kr. R. Thomsen, Dir. M. Hammerich, Amtmand A. Karberg, Dir. Oluf Beck, ORS. Axel Hulegaard og Dir. Orla Buhl.

I Bestyrelsen for Haderslev Østeramt: Dir. Callø, Formand, Gdr. J. H. Schmidt, P. J. Refshauge.

I Bestyrelsen for Haderslev Vesteramt: Gdr. M. Refslund Poulsen, Frmd., Gdr. Aage Schmidt, Landinspektør Lejde.

I Bestyrelsen for Aabenraa Amt: Borgmester H. Fink, Frmd., Gdr. Chr. Christensen, Gdr. Kr. Philipsen.

I Bestyrelsen for Sønderborg Amt: Folketingsmand J. P. Nielsen, Frmd., Gdr. Chr. E. Christensen.

I Bestyrelsen for Tønder Amt: Gdr. H. Jepsen Christensen, Frmd., Bagermester Thorv. Petersen, Gdr. Karl Posselt.

Landeværnet.

Kontor: Tinglev.

Best.: Gdr. Hans Andersen, Kongsbjerg, Frmd., Gdr. Aage Schmidt, Faarkrog, Gdr. Landstingsmand H. Jepsen Christensen, Høgsbro.

Jordfordelingskommissionen.

Kontor: Tønder.

Landstingsmand Mads Jensen, Aale, Frmd., M. Refslund Poulsen, Bovlund, Gdr. Jørg. Tinglef, Lund, Sekr.: Dir. M. Hammerich.

Ministeriet.

Statsminister Th. Stauning.

Udenrigsminister Dr. phil. P. Munch.

Forsvarsminister Alsing Andersen.

Justitsminister K. K. Steincke.

Finansminister V. Buhl.

Kirkeminister Johs. Hansen.

Undervisningsminister Jørgen Jørgensen.

Indenrigsminister Bertel Dahlgaard.

Socialminister Ludvig Christensen.

Landbrugminister K. M. Bording.

Handelsminister J. Kjærboel.

Minister for offentlige Arbejder N. Fisker.

Rigsdagen.

Folketinget.

Efter Valget 22. Oktbr. 1935.

Socialdemokrater	68	(før Vaiget 62)
Venstre	29	(» » 35)
Konservative	26	(» » 27)
Rad. Venstre	14	(» » 14)
Fri Folkeparti	5	(» » 3)
Retsforbundet	4	(» » 4)
Kommunister	2	(» » 2)
Slesv. Parti	1	(» » 1)
Løsgænger	—	(» » 1)

149

149

Sønderjylland:

Socialdem. 26,828 St. (i 1932 22,974 St.): J. P. Nielsen, 7,447 St., P. Mortensen, 4,945 St., H. Hinrichsen, 4,054 St.

Konservative 14,274 St. (i 1932 16,186 St.): A. Svensson, 3,994 St., P. Petersen, Røj, 2,816 St.

Venstre 13,377 St. (i 1932 17,559 St.): Jørgen Gram, 3,077 St.

Slesvigsk Parti 12,615 St. (i 1932 9,867 St.): Pastor Schmidt, 4,768 St.

Frie Folkeparti 3,832 St. Intet Mandat.

Dsk. Nationalsocialister 3,566 St. Intet Mandat.

Radikal Venstre 3,327 St. (i 1932 3,344 St.). Intet Mandat.

Retsforbundet 2,650 St. (i 1932 2,773 St.). Intet Mandat.

Kommunister 744 St. (i 1932 935 St.). Intet Mandat.

Samfundspartiet 188 St. Intet Mandat.

Landstinget.

Efter Valget 22. Sept. 1936.

Socialdem.	32	Mandater (før 28)
Venstre	22	(» 27)
Konservative	15	(» 13)
Rad Venstre	7	(» 7)
Løsgænger	—	(» 1)

76

76

Sønderjylland.

Venstre: Jens Høyer, H. Jepsen Christensen.

Konservative: M. Schaumann.

Socialdemokrater: Jørgen Møller.

Drægtigheds-Kalender.

Finder Parring Sted	er Fødselen at vente hos			Finder Parring Sted	er Fødselen at vente hos		
	Hoppen	Koen	Soen		Koen	Faaret	Soen
1 Jan.	6 Dec.	11 Okt.	24 April	1 Juli	10 April	29 Nov.	22 Okt.
5	10	15	28	5	14	3 Dec.	26
9	14	19	2 Maj	9	18	7	30
13	18	23	6	13	22	11	3 Nov.
17	22	27	10	17	26	15	7
21	26	31	14	21	30	19	11
25	30	4 Nov.	18	25	4 Maj	23	15
29	3 Jan.	8	22	29	8	27	19
2 Febr.	7	12	26	2 Avg.	12	31	23
6	11	16	30	6	16	4 Jan.	27
10	15	20	3 Juni	10	20	8	1 Dec.
14	19	24	7	14	24	12	5
18	23	28	11	18	28	16	9
22	27	2 Dec.	15	22	1 Juni	20	13
26	31	6	19	26	5	24	17
2 Marts	4 Febr.	10	23	30	9	28	21
6	8	14	27	3 Sept.	13	1 Febr.	25
10	12	18	1 Juli	7	17	5	29
14	16	22	5	11	21	9	2 Jan.
18	20	26	9	15	25	13	6
22	24	30	13	19	29	17	10
26	28	3 Jan.	17	23	3 Juli	21	14
30	4 Marts	9	21	27	7	25	18
3 April	8	11	25	1 Okt.	11	1 Marts	22
7	12	15	29	5	15	5	26
11	16	19	2 Avg.	9	19	9	30
15	20	23	6	13	23	13	3 Febr.
19	24	27	10	17	27	17	7
23	28	31	14	21	31	21	11
27	1 April	4 Febr.	18	25	4 Avg.	25	15
1 Maj	5	8	22	29	8	29	19
5	9	12	26	2 Nov.	12	2 April	23
9	13	16	30	6	16	6	27
13	17	20	3 Sept.	10	20	10	3 Marts
17	21	24	7	14	24	14	7
21	25	28	11	18	28	18	11
25	29	4 Marts	15	22	1 Sept	22	15
29	3 Maj	8	19	26	5	26	19
3 Juni	7	12	23	30	9	30	23
6	11	16	27	4 Dec.	13	4 Maj	27
10	15	20	1 Okt.	8	17	8	31
14	19	24	5	12	21	12	4 April
18	23	28	9	16	25	16	8
22	27	1 April	13	20	29	20	12
26	31	5	17	24	3	24	16
30	4 Juni	9	21	28	7	28	20

Jagttabel

i Henhold til Jagtloven af 28. April 1931.

Vildtet	Maa jages
Kron- og Daahind	1. Jan.—28. Febr. og 1. Okt.—31. Dec.
Raabukke og Sikahjorte	15. Maj—31. Juli og 1. Okt.—31. Dec.
Raa- og Sikahind	1. Okt.—31. Dec.
Harer	1. Okt.—18. Dec.
Fiskehejrer og Regnsporer	1. Juli—31. Dec.
Svømmeænder (undt. Graaand) Graagæs, Vandhøns, Vadefugle (undt. Fiskehejre, Skovsnæppe, Rørdrum, Skøhejre, sort og hvid Stork, Traner, Trapper, Præstekraver, Stenvendere og Klyder), Ringdue, Huldue og Skovskade	1. Aug.—31. Dec.
Taffelænder og Maager (undt. Havmaager)	1. Jan.—31. Jan. og 1. Aug.—31. Dec.
Vandrefalk, Duchøg, Spurvehøg og Kærhøg	1. Jan.—31. Marts og 1. Aug.—31. Dec.
Skarver og Havmaager	1. Jan.—30. April og 1. Aug.—31. Dec.
Dykmønder (undt. Taffeland og Skalleslugere)	1. Jan.—28. Febr. og 1. Sept.—31. Dec.
Agerhøns, Grouse og Vagtel	18. Sept.—1. Nov.
Urhaner	15. Juli—31. Juli og 18. Sept.—31. Dec.
Tjurhaner	18. Sept.—31. Dec.
Skalleslugere, Alkefugle, Lappedykkere, Lommer, Kjøver, Stormfugle, Musvaage og Ilvæpsevaage, Alliker, Solsort, Sjægger og andre Drosler	18. Sept.—31. Dec. og 1. Jan.—31. Jan.

Vildtet	Maa jages
Skovsnæppe	24. Sept.—31. Dec. og 1. Jan.—7. April
Fasaner	1. Okt.—31. Dec.
Kron- og Daahjorte, Ræve, Græv- linger, Oddere, Maarer, Ildere, Væseler, Muldvarpe, Kaniner, Egern, Sæler og Ivaler, Graa- spurve, Krager, Raager, Husska- der og Vildgæs (undt. Graagæs).	Maa jages hele Aaret
Pindsvin og Flagermus, Urhøns og Tjurdhøns, Rørdrum, Skehejre, sort og hvid Stork, Traner, Trapper, Præstekraver, Stenvendere og Kly- der, Svaner, Gravand og Terner, Ørne, Glenter, Ugle, Falke, Turtel- duer og Steppenhøns, Klatrefugle (Gøge, Vendehals og Spætter), Ravn samt alle ikke særlig nævnte Fugle	Fredet hele Aaret.

Fredningstabel for Ferskvandsfisk.

For saa vidt der ikke ved Oprettelse af Fiskeriregula-
tiv for det paagældende Vand er foretaget Afgivelser
herfra, gælder der følgende almindelige Fredningstider
(Ferskvandsfiskeriloven af 31. Marts 1931, § 16):

Laks, Havørred og Sørred samt Bækørred	1. Nov.—31. Dec.
Gedde, Aborre og Stalling	1. April—30. April
Sandart	1. Maj—31. Maj
Helt og Snæbel	15. Nov.—14. Dec.

Alle andre Fiskearter (og ligesaa Krebs) er ikke frede-
de efter Loven, hvorimod der for en Del Arter er fastsat
Mindstemaal (§ 15).

Porto-Takster.

	Landspporto	Lokalporto
Breve indtil 50 gr., frankerede	15 Øre	10 Øre
50—250 gr —	25 ”	15 ”
250 gr—1 kg —		50 Øre
Brevkort , enkelte, —	10 Øre	7 Øre
med betalt Svar —	20 ”	14 ”
Tryksager indtil 50 gr	5 ”	4 ”
50—250 gr	10 ”	7 ”
250 gr—1 kg		25 Øre
Do. Vægt 5 kg og derunder, alene indeholdende Reliefskrift t. Brug f. Blinde	5 Øre pr. 1000 gr	
Vareprøver og blandede Forsendelser indtil 50 gr, frankerede	5 Øre	4 Øre
50—250 gr —	10 ”	7 ”
250—500 gr —		25 Øre

For **Anbefaling** af Breve, Brevkort, Tryksager, Vareprøver og blandede Forsendelser betales yderligere 25 Øre; anbefalede Forsendelser skal forudfrankeres.

Ekspresbreve 40 Øre (til Udlandet 60 Øre) + Porto.

For **Ilbefordring** (Brevforsendelser af Vægt over 250 gr) betales foruden Brevporto en Tillægsporto af 1 Kr.

»**Søndagsbreve**«. Foruden den almindelige Porto erlægges 10 Øre. Paa Konvoluten bør der staa: »Søndagsbrev« og den forsynes med Diagonalkryds.

Søndagsbreve udbringes kun i Postkontorenes Bydistrikter.

Værdibreve Beløb indtil 1000 Kr. ..	50 Øre	}	Brevporto som ovenfor anført for Breve af samme Vægt.
Beløb 1000—2000 Kr.	55 ”		
” 2000—3000 ”	60 ”		
” 3000—4000 ”	65 ”		
o. s. fr. 5 Øre mere for hvert 1000 Kr.			

Pakker, almindel. 1 kg og derunder 40 Øre
 fra 1—3 kg
 50 ” || fra 3—5 kg | 60 ” |
| fra 5—6 kg | 80 ” |
| 20 Øre for hvert følgende kg. | |

Pakker med angiven Værdi: Vægtporto som for almindelige Pakker + Værdiporto 50 Øre for det første 1000 Kr. af Værdien og 5 Øre for hvert 1000 Kr. mere.

For **Anbefaling** af Pakker betales yderligere 25 Øre; anbefalede Pakker skal forudfrankeres.

Ilpakker: Foruden den sædvanlige Porto 1 Kr. mere for hver 5 kg eller Dele deraf.

Fra 1. Juli 1930 er indført de saakaldte Brevpakker indtil en Vægt af 1 kg koster 25 Øre. 45×20×10 cm, Rulleform 45×15 cm. **Man ikke indeholde skriftlige Meddelelser.**

Postanvisninger , Beløb indtil 25 Kr.	25 Øre
Beløb 25—100 Kr.	40 »
» 100—300 »	55 »
» 300—1000 »	70 »
Postoprævninger , Beløb indtil 25 Kr.	30 »
Beløb 25—100 Kr.	45 »
» 100—300 »	60 »
» 300—1000 »	75 »

TIL UDLANDET.

Finland, Norge og Sverrig:

Breve indtil 20 gr	15 Øre
» 125 gr	30 »
» 250 gr	45 »
» 500 gr	60 »
over 500 gr 25 Øre for de første 20 gr, og 15 Øre for hver efterfølgende 20 gr.	
Brevkort	10 Øre
Tryksager pr. 50 gr	7 »
Postanvisninger (Sverrig, Norge) indtil 5 Kr.	30 »
» 50 »	40 »
» 100 »	50 »
» 250 »	60 »

Det øvrige Udland:

Breve indtil 20 gr	30 Øre
og for hver følgende 20 gr	15 »
Brevkort	20 »
med betalt Svar	40 »
Tryksager pr. 50 gr	7 »
Højeste Vægt for Tryksager til Udlandet er 2 kg. Dog kan en kelt vis forsendte Bøger veje indtil 3 kg.	
Vareprøver pr. 50 gr 7 Øre. Højeste Vægt 500 gr.	
Postanvisninger: Indtil 25 Kr.	35 Øre
fra 25—50 Kr.	45 »
fra 50—100 »	70 »
fra 100—250 »	100 »
fra 250—500 »	200 »
fra 500—720 »	300 »

(Herunder ogsaa til Finland).

Fra 1. November af er der etableret Udveksling af Postoprævningspakker mellem Danmark og U. S. A.

Eksprespakker til Udlandet 90 Øre ekstra.

NB. Udland. Det dansk-tyske Grænsepostomraade: Portoen for Breve og Brevkort forhøjes ikke!

Metrisk Maal og Vægt.

Længdemaal.

1 Mil er $7\frac{1}{2}$ Kilometer er 7500 Meter.

1 Meter er $3\frac{1}{2}$ ($3,496$) Fod. 1 Centimet, er $\frac{5}{12}$ ($0,4167$) Tommer.

1 Alen er 57 Centimeter, 20 Alen $11\frac{2}{5}$ Meter.

Rummaal.

1 Kubikmeter er $42\frac{1}{2}$ ($42,491$ Kubikfod).

Kilometerafstande i Nordslesvig.

	Aabenraa	Aarøund	Broager	Christiansfeld	Graasten	Haderslev	Kolding	Krusaa	Løgumkloster	Mommark	Nordborg	Ribe	Rødding	Skærbæk	Sønderborg	Tinglev	Toftlund
Aarøund . . .	39																
Broager . . .	31	70															
Christiansfeld	36	27	67														
Graasten . . .	20	59	11	56													
Haderslev . .	24	15	55	12	44												
Kolding	51	42	82	15	71	27											
Krusaa	23	62	26	59	16	47	74										
Løgumkloster	32	68	58	69	52	47	80	40									
Mommark . .	50	90	26	87	33	74	101	49	82								
Nordborg . . .	59	98	34	95	41	83	110	57	91	26							
Ribe	68	67	99	64	88	52	55	79	39	119	126						
Rødding . . .	58	49	97	30	50	34	33	78	38	108	117	28					
Skærbæk . . .	39	68	79	65	59	53	75	59	19	89	98	20	39				
Sønderborg .	32	72	8	69	15	57	84	31	65	18	26	101	91	71			
Tinglev	20	59	35	56	24	44	71	15	25	57	65	64	62	44	39		
Toftlund . . .	32	45	63	42	52	30	57	55	27	82	91	25	25	29	64	35	
Tønder	41	80	65	77	55	65	92	39	16	88	95	47	54	27	70	31	38

Alfabetisk Markedsfortegnelse for 1939 med Tilføjelse af Torvedage.

(Sluttet 8. Juni 1938. Om eventuelle Forandringer vil der senere ske Bekendtgørelse i forskellige Dagblade).

Sjælland, Møen, Samsø og Bornholm.

- Frederikssund**, Torvedag hver Mandag og Torsdag. Anden og fjerde Tirsdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer. 26. April Heste; 3. Nov. (Efteraarsmarked) og 20. Dec. (Julemarked) Heste og Kreaturer.
- Frederiksværk**, første Mandag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.
- Haslev**, 2. Marts Heste og Kreaturer, særlig Heste; 11. Maj, 15. Sept. og 6. Nov. Kreaturer.
- Helsingør**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 22. Febr., 17. April, 17. Juli og 20. Okt. Kreaturer.
- Hillerød**, Torvedag hver Mandag og Torsdag; hver Lørdag fra 1. Maj til 31. Okt. Torvedag med Haveprodukter. Første og tredje Tirsdag i hver Maaned Marked med Kreaturer. 2. Maj (Føraarsmarked) Heste og Kreaturer; 2. Nov. (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.
- Holbæk**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Tirsdag Marked med Grise og Slagtekvæg. 15. Febr. Heste; 8. og 22. Marts, 12. April, 21. Juni (Sommermarked) og 18. Okt. Heste og Kreaturer; 22. Nov. (Efteraarsmarked) Kreaturer.
- Kalundborg**, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag. 13. Febr., 22. Marts, 8. Maj (Føraarsmarked), 19. Juli (Sommermarked), 19. Sept. og 2. Nov. (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.
- Korsør**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 17. Juni (Sommermarked) Heste og Kreaturer.
- København**, Torvedage Tirsdag Kalve og Lam, Onsdag (Eksportmarked) Slagtekvæg, alle Hverdage Levekvæg og Grise, anden og fjerde Torsdag i hver Maaned Heste.
- Køge**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 4. Jan., 1. Febr., 8. og 22. Marts, 12. April, 19. Maj (Føraarsmarked), 7. Juni, 25. Juli, 6. og 19. Sept., 4. og 25. Okt. (Efteraarsmarked), 7. Juni, 25. Juli, 6. og 19. Sept., 4. og 25. Okt. marked), 6. og 15. Dec. (Julemarked) Heste og Kreaturer.
- Nykøbing**, 20. Febr. Heste; 17. April Kreaturer; 12. Juni (Sommermarked) og 25. Sept. (Høstmarked) Heste og Kreaturer; 18. Dec. Heste.
- Næstved**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver første Lørdag Marked med Heste, Lødekøer og Levekvæg. Hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer. Hver

- trede Onsdag Heste og Levekvæg; 17. Maj (Foraarsmarked), 19. Juli (Sommermarked), 20. Sept. (Høstmarked), 15. Nov. (Efteraarsmarked).
- Præste**, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag, anden Mandag i hver Maaned Heste og Kreaturer.
- Ringsted**, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag. Anden og fjerde Tirsdag i hver Maaned Marked med Kreaturer og Heste; 28. Marts (Foraarsmarked), 13. Juni (Sommermarked), 26. Sept. (Høstmarked), 14. Nov. (Efteraarsmarked) og 12. Dec. (Julemarked).
- Roskilde**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Mandag paa Hesetov Torvedag for Handel med Smaagrise. 2. Jan., 6. Febr., 3. og 13. Marts, 14. April, 8. Maj (Foraarsmarked), 12. Juni, 3. Juli, 7. Aug., 4. og 18. Sept. (Pæremarked), 6. Nov. (Efteraarsmarked) og 4. Dec. Heste og Kreaturer.
- Rønne**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag.
- Skælskør**, Torvedag hver Fredag. 3. Marts, 12. Maj, 1. Sept. og 3. Nov. Heste og Kreaturer.
- Slagelse**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag; første og tredje Tirsdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer. 2. Maj (Foraarsmarked) 4. og 5. Juli (Sommermarked), 19. Sept. (Høstmarked) samt 7. og 8. Nov. (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer. Hver Mandag Eksportmarked med Kreaturer.
- Sorø**, 10. og 24. Marts, 14. April, 15. Maj, 23. Juni (Sommermarked), 20. Sept. (Høstmarked), 13. Okt., 10. Nov. og 8. Dec. Heste og Kreaturer.
- Stege**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 13. Marts, 28. og 29. Sept. (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.
- Store Heddinge**, 7. og 21. Marts, 4. April, 16. Maj (Foraarsmarked) og 20. Okt. (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.
- Vordingborg**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Første Fredag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.

Lolland og Falster.

- Maribo**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 23. Febr., 14. og 28. Marts, 8. Juni (Sommermarked) og 19. Sept. Heste og Kreaturer.
- Nakskov**, Torvedag hver Lørdag; hver Tirsdag Torvedag med levende Kreaturer. 16. Febr., 2. og 16. Marts, 3. og 24. Okt. samt 14. Nov. Heste og Kreaturer.
- Nykøbing**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer. 24. Febr. Heste; 26. April, 19. Juli (Sommermarked), 4. Okt. og 8. Nov. Heste og Kreaturer.
- Rødby**, hver Torsdag Torvedag med alle Slags Landbrugsprodukter undtagen Heste og Hornkvæg. 21. Febr. og 28. Marts Heste og Kreaturer; 4. Juli (Sommermar-

ked) og 12. Sept. (Efteraarsmarked) Kreaturer; 21. Nov. Heste og Kreaturer.

Sakskøbing, Torvedag hver Lørdag. 7. og 21. Marts Heste og Kreaturer; 11. Juli (Sommermarked) og 6. Okt. Kreaturer; 3. Nov. Heste og Kreaturer.

Stubbekøbing, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 6. Juli og 14. Sept. Heste og Kreaturer.

Fyn, Langeland og Æro.

Odense Amt.

Assens, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, første Lørdag i hver Maaned med lev. Kreaturer. 14. og 25. Febr., 21. Marts, 23. Juni, 20. Sept. og 14. Nov. Heste og Kreaturer.

Bogense, Torvedag hver Torsdag, første Torsdag i hver Maaned med lev. Kreaturer. 31. Jan. Heste; 23. Febr., 7. Marts og 9. Maj Heste og Kreaturer; 6. Juli Heste; 26. Sept., 7. Nov. og 19. Dec. Heste og Kreaturer.

Kerteminde, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 17. Febr., 4. Marts, 12. Juni, 14. Okt. og 22. Nov. Heste og Kreaturer.

Middelfart, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 1. og 24. Febr., 18. Marts, 1. Maj, 12. Juni, 21. Sept. og 1. Nov. Heste og Kreaturer.

Odense, Torvedag hver Mandag, Onsdag og Lørdag. Hver Mandag (eller, hvis Helligdag, den paafølgende Tirsdag) Eksportmarked med Heste og Kreaturer. 11. Juli (St. Knud) Heste.

Svendborg Amt.

Faaborg, Torvedag hver Tirsdag, Torsdag og Lørdag; anden Tirsdag i hver Maaned, undtagen Juni, Juli og Aug., med lev. Kreaturer. 26. Jan. Heste; 21. Febr., 9. Marts, 15. Juni, 3. Okt. og 4. Nov. Heste og Kreaturer.

Marstal, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 26. Maj og 29. Sept. Heste og Kreaturer.

Nyborg, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, hver Lørdag med lev. Kreaturer. 22. Febr. og 10. Marts Heste og Kreaturer; 5. Juli Heste; 13. Okt. og 10. Nov. Heste og Kreaturer.

Ringe, 17. Marts, 31. Maj, 7. Okt. og 9. Nov. Heste og Kreaturer.

Rudkøbing, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag. 16. Marts, 16. Juni og 11. Nov. Heste og Kreaturer.

Svendborg, Torvedag hver Onsdag og Lørdag; hver Onsdag Eksportmarked med lev. Kreaturer. 11. Jan., 15. Febr., 1. og 15. Marts, 17. Maj, 20. Juli, 11. Okt., 3. og 23. Nov. Heste og Kreaturer.

Æreskøbing, Torvedag hver Onsdag og Lørdag; anden Tirsdag i hver Maaned Torvedag med lev. Kreaturer. 3. Marts, 18. Juli og 5. Okt. Heste og Kreaturer.

Jylland.

Hjørring Amt.

- Brønderslev**, hver Mandag hele Aaret Marked med Kreaturer; anden Mandag i hver Maaned (i Marts og Sept. den første Mandag) Heste.
- Frederikshavn**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, fra Okt. til Jul hver Lørdag med lev. Kreaturer. 14. Jan., 13. April, 25. Sept. og 12 Okt. Heste og Kreaturer.
- Hjallerup**, første Mandag hver Maaned Kreaturer; fjerde Torsdag hver Maaned samt de to første samlede Søgnedage i Juni Heste og Kreaturer.
- Hjørring**, Torvedag hver Onsdag. Hver Mandag hele Aaret Marked med Kreaturer; 18. Jan. Heste; 4. Marts og 1. April Heste og Kreaturer; 27. Maj og 21. Juni Heste; 23. Sept. og 21. Okt. Heste og Kreaturer.
- Sindal**, hver Mandag Marked med Kreaturer. 20. Febr. 17., Marts, 1. Maj, 24. Juli, 22. Sept., 20. Okt. og 5. Dec. Heste og Kreaturer.
- Østervraa**, 2. Febr., 2. Marts, 13. April, 4. Maj, 6. Juli, 31. Aug., 5. Okt. og 2. Nov. Heste og Kreaturer.

Aalborg Amt.

- Aabybro**, tredje Torsdag i hver Maaned (undtagen Juni og Dec.) Marked med Heste og Kreaturer.
- Aalborg**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Tirsdag Eksporthandel med Kreaturer. 20. Jan. og 17. Febr. Heste; 7. Marts og 13. Dec. Heste og Kreaturer.
- Aars**, 6. Febr., 13. Marts, 14. April, 27. Maj, 4. Aug. 1. og 27. Sept., 27. Okt. og 11. Dec. Heste og Kreaturer.
- Løgster**, Torvedag hver Lørdag; sidste Tirsdag i hver Maaned Torvedag med lev. Kreaturer. 1. April, 19. Juli, 16. Sept., 16. Okt. og 20. Nov. Heste og Kreaturer.
- Nibe**, Torvedag hver Mandag og Fredag, anden og tredje Mandag i hver Maaned med lev. Kreaturer. 23. Jan., 13. Marts, 8. Maj, 19. Juni, 11. Sept., 6. Okt. og 6. Nov. Heste og Kreaturer.
- Nørresundby**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag; hver Tirsdag fra Oktober til Fastelavn Torvedag med Kreaturer. 19. Jan. Heste og Kreaturer; 16. Febr. Heste; 8. Marts 22. April og 6. Okt. Heste og Kreaturer.
- Skørping**, 12. Jan., 9. Febr., 9. Marts, 13. April, 11. Maj, 8. Juni, 4. Juli, 21. Sept., 19. Okt., 9. Nov. og 7. Dec. Heste og Kreaturer.

Thisted Amt.

- Fjerritslev**, 14. Jan., 11. Febr., 5. April, 17. Juni, 8. Sept., 14. Okt., 11. Nov. og 9. Dec. Heste og Kreaturer.
- Nykøbing**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, hver anden Lørdag mellem Mikkelsdag og Jul med lev. Kreaturer. 6. Jan., 15. Febr., 14. Marts og 3. April Heste og Krea-

turer; 6. Juni Heste; 22. Juli, 23. Sept. og 13. Okt. Heste og Kreaturer.

Thisted, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 7. Jan. Heste og Kreaturer; 7. Febr. Heste; 28. Febr., 28. Marts, 12. April og 8. Maj Heste og Kreaturer; 12. Juni Heste og Uld; 3. Juli, 5. og 29. Sept., 11. Okt. Heste og Kreaturer.

Viborg Amt.

Bjerringbro Station, første Tirsdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.

Hammershøj, første Mandag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.

Kellerup, 28. April, 26. Maj, 27. Sept. og 27. Okt. Heste og Kreaturer.

Skive, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 13. Jan., 10. Febr., 10. Marts, 14. April og 19. Maj Heste og Kreaturer; 23. Juni Heste; 21. Juli, 22. Sept., 13. Okt. og 10. Nov Heste og Kreaturer.

Viborg, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, sidste Lørdag i hver Maaned og fra Mikkelsdag til Jul hver Lørdag med lev. Kreaturer; anden og fjerde Lørdag fra Okt. til og med April Heste og Kreaturer. 20. Maj, 24. Juni (Snapstingsmarked), 25. Juli, 26. Aug., 25. og 26. Sept. (Toftemarked) Heste og Kreaturer.

Randers Amt.

Allingaabro, 1. Febr., 24. Marts, 2. Maj, 6. Juni, 18. Juli, 1. Sept., 10. Okt. og 12. Dec. Heste og Kreaturer.

Gerlev, 1. Maj og 6. Okt. Heste og Kreaturer.

Grenaa, Torvedag hver Lørdag. 20. Jan., 3. Marts, 5. April, 27. Maj, 29. Juni, 19. Aug., 29. Sept., 7. Nov. og 5. Dec. Heste og Kreaturer.

Havndal, anden Torsdag i hver Maaned Marked med Kreaturer og Svin.

Hobro, Torvedag hver Fredag. 13. Jan., 10. Febr., 10. Marts, 14. April, 12. Maj, 9. og 28. Juni, 11. Aug., 22. og 23. Sept., 20. Okt., 10. Nov. og 8. Dec. Heste og Kreaturer.

Kolind Station, anden Onsdag hver Maaned Heste og Kreaturer.

Mariager, Torvedag første og tredje Torsdag i hver Maaned med Kreaturer; første Torsdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.

Randers, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Onsdag Eksporthandel med Kreaturer. Lørdag med Levekvang. 7. Jan., 4. og 18. Febr., 4. og 18. Marts, 1. April, 27. Maj, 23. Juni, 29. Juli, 9. Sept., 7. Okt., 4. Nov. og 8. Dec. Heste; 19. og 20. Juni Uld; 8. Sept. og 15. Dec. Kreaturer.

Ryomgaard, 25. Jan., 22. Marts, 24. Maj, 26. Juli, 27. Sept. og 25. Okt. Heste og Kreaturer.

Trustrup, 18. Jan., 15. Marts, 19. April, 19. Juli, 20. Sept., 18. Okt. og 15. Nov. Heste og Kreaturer.
Æbeltoft, 21. Jan., 9. Marts, 22. Juni og 21. Sept. Heste og Kreaturer.

Aarhus Amt.

Aarhus, Mandag Eksportmarked med Kreaturer paa Kvægtorvet. Lørdag almindelig Torvedag med Landbrugsprodukter paa Byens Torve. 6. og 30. Jan., 20. Febr., 6., 13. og 20. Marts Heste; 4. April. 8. Maj, 3. Juli. 17. Okt. og 16. Dec. Heste og Kreaturer.
Brædstrup, 30. Jan., 6. Maj, 22. Juli og 20. Okt. Heste og Kreaturer.
Hadsten, tredje Torsdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.
Hammel, sidste Torsdag i hver Maaned Heste og Kreaturer.
Horsens, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Onsdag Eksportmarked med lev. Kreaturer. 9. Jan., 1. og 22. Febr. samt 8. Marts Heste. 15. og 22. Marts, 5. April. 1. Maj, 12. og 13. Juni, 2. Aug., 29. Sept., 25. Okt. Heste og Kreaturer; 23. Sept. Avlsdyr.
Odder, 3. Jan., 17. Febr., 24. Marts, 28. April, 28. Juli, 15. Sept. og 17. Nov. Heste og Kreaturer.
Silkeborg, Torvedag hver Lørdag. Første Lørdag i hver Maaned samt 26. April og 28. Sept. Heste og Kreaturer.
Skanderborg, Torvedag hver Fredag; første Fredag i hver Maaned samt alle Fredage i Fasten og fra 1. Nov. til Jul med lev. Kreaturer; 10. Jan., 7. og 21. Febr., 7. og 21. Marts, 11. April, 9. Maj, 13. Juni, 25. Juli, 12. Sept., 24. Okt. og 5. Dec. Heste og Kreaturer.
Tørring, 21. Febr., 14. April, 9. Maj, 20. Juli, 3. Okt. og 5. Dec. Heste og Kreaturer.

Vejle Amt.

Brande, 18. Febr., 3. April, 8. Maj, 28. Juli, 25. Sept. og 17. Nov. Heste og Kreaturer.
Børkop, 14. April, 14. Juli, 6. Okt. og 1. Dec. Heste og Kreaturer.
Egtved, 1. Maj og 5. Okt. Heste og Kreaturer.
Fredericia, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 4. Marts, 3. Maj, 7. Juli og 17. Nov. Heste og Kreaturer.
Give, 14. Febr., 14. Marts, 28. April, 3. Juli, 6. Sept., 26. Okt. og 21. Nov. Heste og Kreaturer.
Kolding, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. Hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer. 11. Jan., 3. og 24. Febr., 10. Marts Heste; 17. og 24. Marts, 27. April, 6. Maj, 19. Juli, 19. Sept. og 13. Okt. Heste og Kreaturer.
Vejle, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Lørdag Levekvæg, hver Mandag Eksportmarked med Kreaturer.

rer. 10. Jan., 2. og 23. Febr. og 9. Marts Heste; 16. og 23. Marts, 13. April, 2. Maj, 13. Juni, 30. Sept., 27. Okt. Heste og Kreaturer.

Ringkøbing Amt.

- Herning**, Torvedag hver Tirsdag og Fredag samt alle Markedsdage. 11. Jan., 3. Febr., 4. Marts, 11. April, 13. Maj, 23. Juni, 22. Juli, 1. Sept., 7. Okt., 3. Nov. og 13. Dec. Heste og Kreaturer.
- Holstebro**, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag, hver anden Tirsdag fra anden Tirsdag efter Oktobermarkedet indtil Jul med Kreaturer. I Kreatureksportstaldene hver Mandag Kreaturer. 11. Jan. Heste og Kreaturer; 11. Febr. Heste; 15. Marts, 22. April, 6. Maj, 9. Juni, 26. Juli, 11. Sept., 5. Okt. og 18. Nov. Heste og Kreaturer.
- Lemvig**, Torvedag hver Lørdag. 27. Marts, 8. Juni, 28. Aug., 3. Okt. og 17. Nov. Heste og Kreaturer.
- Ringkøbing**, Torvedag hver Lørdag. 31. Jan. Heste; 27. April, 27. Juli, 29. Aug. og 9. Okt. Heste og Kreaturer.
- Skern**, 9. Febr., 13. Marts og 14. Nov. Heste og Kreaturer; 29. Juli Heste.
- Struer**, 9. Jan., 29. Marts, 14. Juli, 5. Sept. og 15. Nov. Heste og Kreaturer.
- Vinderup**, 7. Febr., 25. Marts, 2. Maj, 19. Juli, 3. Okt. og 14. Nov. Heste og Kreaturer.

Ribe Amt.

- Bramminge**, Torvedag om Tirsdagen. 27. Marts, 3. Maj, 31. Juli, 19. Sept. og 9. Okt. Heste og Kreaturer.
- Brørup**, 6. Marts, 4. Maj og 28. Sept. Heste og Kreaturer.
- Bække**, 10. Maj og 15. Sept. Heste og Kreaturer.
- Esbjerg**, Torvedag hver Lørdag. Hver Onsdag Eksportmarked med Kreaturer. 27. Jan., 28. April og 22. Sept. Heste og Kreaturer.
- Foldingbro**, 17. Maj og 30. Sept. Heste og Kreaturer.
- Grindsted**, 9. Marts, 27. April, 12. Maj, 21. Juni, 22. Juli, 7. Sept., 10. Okt. og 18. Nov. Heste og Kreaturer.
- Gørding**, 29. April og 7. Okt. Heste og Kreaturer.
- Holsted**, 6. Jan., 13. April, 28. Aug. og 11. Nov. Heste og Kreaturer.
- Lunderskov**, 22. April og 21. Sept. Heste og Kreaturer.
- Nørre Nebel**, 21. April og 9. Okt. Heste og Kreaturer.
- Ribe**, Torvedag hver Lørdag, 1. Februar, 4. Marts, 1. og 15. April, 2. og 15. Maj, 12. Juni, 1. Aug., 16. Sept., 10. og 23. Okt. samt 4. og 21. Nov. Heste og Kreaturer.
- Varde**, Torvedag hver Torsdag. 10. Jan., 2. Febr., 3. og 28. Marts, 25. April, 9. Maj, 13. Juni, 11. Juli, 2. Aug., 14. Sept., 11. Okt. og 22. Nov. Heste og Kreaturer.
- Vejen**, 26. April, 23. Juni og 13. Sept. Heste og Kreaturer.
- Vorbasse**, 15. April, 3. Aug. og 9. Okt. Heste og Kreaturer.
- Ølgød**, Torvedag hver Onsdag. 22. April, 23. Aug. og 26. Sept. Heste og Kreaturer.

De sønderjydske Landsdele.

Haderslev Amt.

- Agerskov**, 2. Maj og 3. Okt. Heste og Kreaturer.
Branderup, 15. April og 21. Okt. Heste og Kreaturer.
Christiansfeld, 29. April, 6. Maj, 21. og 28. Okt. Heste og Kreaturer.
Gram, 10. Maj og 21. Okt. Heste og Kreaturer.
Haderslev, ugentlig hver Mandag Eksportmarked med Kreaturer. Hver Mandag Marked med Heste og Kreaturer samt Tirsdagene 18. April, 18. Juli og 26. Sept.: 8. Jan., 20. Febr. og 6. Marts stort Hestemarked; 17. April (Føraarsmarked), 17. Juli (Sommermarked) og 25. Sept. (Efteraarsmarked).
Jels, 19. April og 18. Okt. Heste og Kreaturer.
Over Jersdal, 12. April og 11. Okt. Heste og Kreaturer.
Rødding, 28. April og 19. Oktober Heste og Kreaturer.
Sommersted, 22. April og 16. Sept. Heste og Kreaturer.
Toftlund, 4. Maj og 17. Okt. Heste og Kreaturer.
Vojens, ugentlig hver Fredag med Grise og Landbrugsprodukter.

Aabenraa Amt.

- Aabenraa**, ugentlig hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer. 21. Febr., 18. Juli og 17. Okt. Heste og Kreaturer. 25. April, 2. og 9. Maj, 24. Okt. og 7. Nov. Kreaturer; 15. Dec. Heste.
Bolderslev, 26. April og 4. Okt. Heste og Kreaturer.
Bov (v. Padborg), 25. April og 26. Sept. Heste og Kreaturer. Hver Fredag med Grise.
Graasten, 4. Maj og 5. Okt. Heste og Kreaturer. Hver Mandag Griseturv.
Hellevad, 3. Maj og 11. Okt. Heste og Kreaturer.
Kliplev, 11. April og 12. Sept. Heste og Kreaturer.
Røde Kro, 27. April og 19. Okt. Heste og Kreaturer.
Øster Løgem, 22. April og 23. Sept. Heste og Kreaturer.

Sønderborg Amt.

- Bro**, 29. April Heste og Kreaturer.
Broager, 18. April og 3. Okt. Heste og Kreaturer.
Dynved, 10. Juni Heste og Kreaturer.
Nordborg, 15. April, 31. Aug. og 10. Okt. Heste og Kreaturer.
Skovby (Als), 27. Sept. Heste og Kreaturer.
Sønderborg, hver Mandag Eksportmarked og Marked med Kreaturer. Første og tredje Fredag hver Maaned Levkvæg, 19. Jan., 27. April og 19. Okt. Heste.
Ullerup (Sundeved), 13. Sept. Heste og Kreaturer.

Tønder Amt.

Arnum, 8. Maj og 4. Okt. Heste og Kreaturer.

Bredebro, 17. April, 1. Maj og 16. Okt. Heste og Kreaturer.

Bylderup-Bov, 27. April, 3. Aug. og 12. Okt. Heste og Kreaturer.

Højer, 18. April, 2. og 9. Okt. Heste og Kreaturer.

Løgumkloster, 21. Marts, 2. Maj, 20. Juni, 15. Aug. og 24. Okt. Heste og Kreaturer.

Rabsted, 1. Maj og 16. Okt. Heste og Kreaturer.

Skærbæk, 20. og 27. April, 4. Maj, 28. Sept., 5. og 18. Okt. Heste og Kreaturer.

Tinglev, 19. April, 3. Maj, 23. Aug. og 18. Okt. Heste og Kreaturer.

Tønder, ugentlig hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer: 10. Marts, 21. og 28. April, 4., 12. og 19. Maj, 7. Juli, 4. Aug., 1. og 15. Sept., 6., 13., 20. og 27. Okt., 3. og 10. Nov. Heste og Kreaturer.

Enhver Landmand

BØR BRUGE

„CERES“

kontrollerede

46 pCt. Foderblanding til Malkekvæg

„CERES“

kontrollerede

Høns- og Kyllingefoderblandinger

„CERES“

Melassefoderblanding til Malkekvæg

„CERES“

Majskraftfoder til Svin

„CERES“

Hvedeklidsmelasse

„CERES“

KORN- OG FODERSTOFFORRETNING

AKTIESELSKAB

AABENRAA

KØB KUN Køkkenudstyr - Isenkram
Kaffe- og Spisestel, Glas - hos
Andr. Petersen, Colosseum, Aabenraa. Tlf. 800

GRUNDLAET 1844

A/S **Hoffgaard, Aabenraa**

HOVEDAFDELINGER:

MANFAKTUR — KONFEKTION — SKOTØJ

LANDBRUGSBØGER — REGNSKABSBOGER
FAGLITTERATUR

PETER N. ANDRESEN

AABENRAA

BOGHANDEL

TELEF. 69

C. C. RODE - AABENRAA

Indehaver: Chr. Rode

Juvelér og Guldsmed

Grundlagt 1885

Storegade 28

Telefon Nr. 260

STORT LAGER I GULD-, SØLV-, TIN- OG NIKKELVARER

C. F. ROSENVOLD - AABENRAA

Søndergade 6

SADELMAGER

Telefon 116

Lys - Kraft - Varme

Alle Reparationer udføres
Special: Radio-Reparationsværksted

REISSMANN, AABENRAA, STOREGADE
H. P. Nielsens Eftfl. Telefon 488

Autoriseret ved
Aabenraa By
S. A. A. E.
M. S. E.

CIMBRIA

T R Æ L A S T
BYGNINGSARTIKLER
MORSØ STØBEGODS

A A B E N R A A

NR. CHAUSSE 2 — TELEFON 2006 2007 2008

A/s Sønderjydsk Frøforsyning

FRØAVL OG FRØHANDEL

Klinkbjerg 1

Aabenraa

Telefon 47

KONTOR - LAGER - RENSERI

Antager Avlere af Kløver-, Græs- og Roefrø. Fordelagtige Vilkaar. Sælger Markfrø af de bedste i Forsøgene fastslaaede Sorter og Stammer. - *Samtlige Leveringer underkastes Statsfrøkontrollens selvvirkende Kontrol.*

H. WEBER sen., Mekaniker

Telefon 108

Ramsherred 38, Aabenraa

Telefon 108

SYMASKINER - VAABEN - AMMUNITION - STAALVARER

Grammofoner og Plader i prima Fabrikater og med sikker Garanti.

Direkte Indkøb og Import

fra de største inden- og udenlandske Specialfabriker af kun fineste verdensberømte Original-Fabrikater

„ALFA“
„DEERING“
„FRAUGDE“
„GODTHAAB“
„SKJOLD“
„RUD. SACK“

„J. B. KVÆRNEN“

o. s. v.

Derfor ved direkte Salg billigste Priser.

Gunstige Betalingsvilkaar

Dette Varemærke byder Garanti for fineste Originalfabrikater

Kompl. orig. Reservedelslager og dygtige Montører til Rædighed for Kunderner.

HANS BEYER, Aabenraa. Tlf. 73

Maskiner for Landbrug og Industri.

NIELS A. NIELSEN, MALERMESTER

Telefon 258

AABENRAA

Ramsherred 10

udfører alt til Faget henhørende Arbejde akkurat og smagsfuldt til modernte Priser. Alt udføres kun af bedste Materialer. Stuk føres paa Lager, leveres efter Tegning og opsættes.

Forlang Tilbud og Beregning.

FARVE- OG TAPETHANDELEN bringes i velvillig Erinding. Bedste Fabrikater af Gulvolie - Lak og Boncovoks føres

Hver eneste Dag

sker der noget...

Gennem egne Redaktioner og en Stab af lokale Medarbejdere er vort Blad i Stand til at bringe Dem alle de sidste Nyheder — Der følger hver Uge det store Radioprogram, Underholdnings- og Modestof, Børnenes Rubrik! Alt om Sporten.....

*Bestillinger modtages
af Postvæsenet og vore Kontorer*

BLIV ABONNENT PAA HEJMDAL

HEJMDAL

AABENRAA

Redaktion - Telf. 330. og 430 Ekspedition - Telf. 32 og 33

Andersen & Christiansen

Magasin du Nord

Aabenraa

●
Vort Princip er fremdeles
det samme, som det
har været i 38 Aar

de bedste Varer
til den billigste Pris!

HARALD BO BOJESENS BOGHANDEL

Bøger - Papir

Kunst - Musikalier

Foto - Bogbinderi

TELEFON 352

AABENRAA

Læser De

de nordslesvigske Landboforeningers og Sønderjydske
Mejeriforenings Organ

Nordslesvigske Landbrugs- og Mejeri-Tidende?

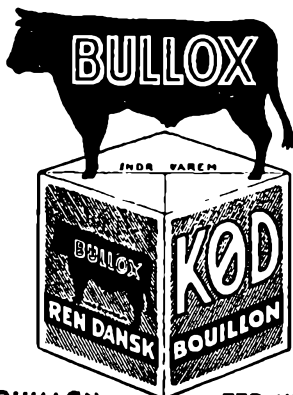
Ellers bestil det hos Posten eller gennem Deres
Landboforening.

Landbrugets bedste Annonceorgan!

J. P. Junggreens Cigarer

... bedst kendt og kendt som bedst

DANSK KØDEKSTRAKT

BOUILLON

TERNINGER

Den danske Kødetrakt „BULLOX“ er 100 pCt. ren Kødetrakt fremstillet af friskt, dansk Oksekød — sundhedskontrolleret som det Kød, De køber i Butikkerne. Derfor er „BULLOX“ den fineste Kødetrakt, der overhovedet fremstilles, og den har en enestaaende Evne til at give Kraft og Smag til de Retter, den anvendes til.

„BULLOX“ er dansk fra først til sidst...

KONCENTRERET
FRISKT, DANSK
OKSEKØD

Anvendelsen af det betyder
nye Afsetningsmuligheder
for Landbrugets Produkter!

BULLOX

A/S Dansk Kødetrakt Co.

Aabenraa

Den Nordslesvigske Folkebank

A a b e n r a a

Aktieselskab

TELEFON Nr. 6 - 7 - 63

Aktiekapital og Reserver Kr. 1.600.000

Indskud modtages til højeste Forrentning.

Hjemmesparebøsser udlaanes.

Alle Arter af Bankforretninger udføres paa
kulante Vilkaar.

A F D E L I N G E R :

Bolderslev	Telefon 4	Rødekro	Telefon 16
Bovrup	Varnæs 56	Hjordkær	Telefon 21
Felsted	Telefon 28	Varnæs	Telefon 45
Hellevad	Telefon 13	Krusaa	Telefon 516
	Padborg ..	Telefon 333	

Folkehjem er det billigste Hotel
Folkehjem er Landboernes Hotel
Folkehjem er Danskhedens Hotel
Folkehjem er Byens Hotel —

FOLKEHJEM, Aabenraa. Tlf. 148. 149
HOTEL — RESTAURANT

Hyggelige Lokaler for Selskaber paa indtil
400 Personer. 1. Klasses Køkken.

ALLE BØR HANDLE HOS

PETER JESSEN

Konfektions- og Manufakturforretning
A A B E N R A A Telef. 76 og 77.

Special-Afdeling for Herrekonfektion Storegade 19

... der købes bedst og billigst

TEMPO
ved CHR. JENSEN
Nørreport 13 Telefon 844

ALT I

RADIO OG TILBEHØR

Reparationer udføres I

„UNION“
 kontrollerede Foderblanding
 til Malkekvæg

Tilberedt under Forsøgslaboratoriets Foderstofkontr.

„UNION“ Korn- og Foderstofimport A/S
 Aabenraa. Telefon 85 og 86 Haderslev. Telefon 538 og 539

HUSK!

at alt i Herrekonfektion, Arbejdstøj og Skotøj til Damer,
 Herrer og Børn
 køber De BEDST
 og BILLIGST hos

Christian Jacobsen
 Herre Garderobe & Skotøj
 SØNDERTORV -
 - AABENRAA

KONTROLLEN

J. THORSMARK

TELF. 673

Ure og Optik - Brillor leveres efter Lægerecept

AABENRAA

GRUNDLAGT 1864

Anton Nielsen - Aabenraa

SONDERGADE 7

TELEFON 327

Eneste Special-Hvidevare- og
 Udstyrsforretning paa Pladsen

LORENZ HANSEN jr., Aabenraa. Tlf. 138 - 139

er altid billigt med: Spisestel - Kaffestel - Isenkram
 Køkkenudstyr - Galanteri - Komfurer - Vaskekedler

Naar De ønsker 1. Klasses Landbrugsmaskiner, henvend
Dem saa til Sønderjyllands største og ældste Maskinfirma

DANSK MASKINOPLAG ^{A/S}

Jørgen M. Hansen

Aabenraa - Nørreport 3 - Telef. 44, 45

Billigste Priser. Bedste Betalingsbetingelser. Største Garanti

Største Lager i det sydlige Jylland af Reservedele
til alle Slags Landbrugsmaskiner.

Castenskjold Rasmussen

leverer Dem Møbler i bedste Kvalitet. Indhent Tilbud!

Storetorv. Aabenraa Telef. 227.

Køb kun Vejle

Kakkelovne - Komfurer - Vaskekedler - Bygnings-Støbegods — hos

Johs. Paulsen, Aabenraa. Tlf. 50

Gamle Ovne tages i Bytte.

J. & L.

1925

Jensen & Larsen

SNEDKERMESTRE

Storegade 5 Aabenraa Telefon 506

Spisestuer, Soveværelser, Dagligstuer

GRAASTEN

Chr. Thielsen, Graasten

Telefon 44

Telefon 44

ISENKRAM - KØKKENUDSTYR - VÆRKTØJ

GRAASTEN BANK

TELEFON 125 og 225

med Afdelinger i Padborg, Kollund, Krusaa,
Bovrup, Kliplev, Holbøl, Felsted og Ullerup.

Udfører alle almindelige Bankforretninger

MAGASIN DU NORD

Alfred Johansen

Telefon 74 G R A A S T E N Telefon 74

HJØRNET AF NYGADE OG A. D. JØRGENSENSGADE

GRAASTEN BOGTRYKKERI

A. Ritscher - Telefon 43

*anbefaler sig med alt til Faget henhørende i smuk
 og korrekt Udførelse til moderate Priser* -

V. Uldalls Eftflg. - Graasten

TELEFON 90

MANUFAKTURFORRETNING

Specialitet: Sengeudstyr og Hvidevarer.

Stort Udvalg i Tricotage og Arbejdstøj.

N. C. BOCK

Graasten Bog- og Papirhandel

Bogbinderi - Indramning af Billeder!

SØNDERBORG

Folkebanken for Als og Sundeved

Sønderborg

Aktiekapital og Reserve Kr. 1.250.000,—

Holdbare Habitter
Herre Hus
Holger Hollensen!

Sønderjydske Landmænds Andels- Smøreksporthforening

Sønderborg

(Grundlagt 1903)

Telefon 738 - 939

Telegramadresse: Ambrosia

Mejerier, der ønsker at tiltræde Foreningen, bedes henvende sig til Formanden: Gdr. Kr. Iversen, Langagergaard pr. Avnbøl, eller til Kontoret i Sønderborg.

S. Røygard-Petersen,
Direktør

HELMER & JØRGENSEN
SØNDERBORG

NORDBORG

Bedste og billigste Indkøbssted for Manufakturvarer
Konfektion, Udstyr. Herre- og Drengbeklædning
Største Udvalg. Største Udvalg.

J. N. MAILAND - VINHANDEL

Telefon 11

SØNDERBORG

Telefon 11

Forlang overalt den gode, velsmagende

Mailands „Gammel-Rom“

Vær moderne

K Ø B I

Magasin du Nord

Jørgen Andersen

Sønderborg

Axel Helmer

Telefon 77

Sønderborg

Telefon 777

Isenkram
en detail

- Husholdningsartikler
Vejle Støbegods

- Værktøj
en gros

J. Lauritzen - Sønderborg

TELEFON 540

Cykler, Symaskiner, Skrivemaskiner

Barnevogne Reparationsværksted

Als Husholdningsskole pr. Sønderborg

5 og 3 Maaneders Kursus Sommer og Vinter.

Amtsunderstøttelse kan søges.

Korte Kursus i September og Marts.

Forlang Tilbud.

BENYT

MOMMARK-FÆRGEN

Hurtigste og billigste Forbindelse
mellem Øerne og Sønderjylland.

KØB KUN DET BEDSTE FRØ!

Roe-, Kløverfrø, Græsfrø og Sædekorn
faas til moderate Priser hos

Alsisk Frøavl, Aktieselskab
Sønderborg Telefon 18

Alle vore Forsendelser til Foraaret staar under selv-
virkende Kontrol af Statsfrokontrollen i København.

Paalidelige Avlere antages.

Smyk Deres Hjem med dansk Kunst!

Største Udvalg i Festgaver, Billeder Kunstgenstande i Porcellæn,
Keramik og Fajance - Kgl. Porcellæn - Nyheder i gode Bøger,
Salmebøger - Skrivemaskiner - Kontormøbler

Agentur for Kgl. Pianofabrik, Hornung & Møller, København.

Andreas Clausens Bog- og Kunsthandel, Sønderborg. Telefon 387

A/S Brok & Co., Sønderborg

Telefon 176 og 177

Byggematerialer og Støbegods.

Hovedforhandler for Asbest og Bølgeplader.

Nørherredhus

FORSAMLINGSBUS OG HOTEL

Code Værelser. — Flink Betjening.

Hyggelig Sal til store og mindre Sammenkomster

LØGUMKLOSTER

Dansk Børneblad Oplysende og underholdende
UGEBLAD FOR BØRN —

Redigeret af Overlærer Holger Skovmand, Løgumkloster

Bestilles i Konrad Jørgensens Bogtrykkeri, Kolding. Pris 1.50 Kr. pr. Kvarter plus Porto. — Ny tiltrædende Holdere faar paa Forlangende det smukke JULENUMMER GRATIS. saa langt Oplaget rækker.

**Kolonial, Konserves, Vin,
Spirituosa, Cigarer, Tobak**

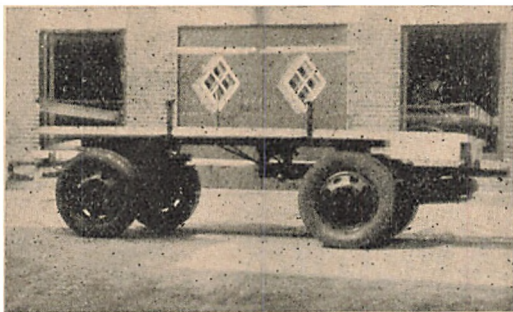
købes hos

H. Blaabjerg, Løgumkloster

TELEFON 95

Jenny Evardsens Boghandel, Løgumkloster. Tlf. 57

Alt i Skøn- og Faglitteratur, Billeder, Keramik,
Fotoartikler. — Fyldepenne i stort Udvalg.

Chr. Madsen,

Indeh.:
Anton Madsen,
Vognbyggeri,
Løgumkloster

Omlægning af
Gummi udfores
med Garanti.

Al Reparation
udfores hurtigt

Lager af Luksus- og Arbejdsvogne. Mælkevogne med Gummihjul leveres
i alle Størrelser.

Løgumkloster Kvægrensningsmidler

Løgumkloster Kvægrensningspulver

Vaskepulver, Strøpulver, Vaskeessens

Løgumkloster Apotek. J. Kjems. Telefon 6.

JULEGAVEN

købes selvfølgelig billigst i Specialforretningen. Vi har det store Udvalg
til konkurrencedygtige Priser. — Specialforretningen med Kvalitetsvarerne
Isenkrammer Helge Lorentsen, Løgumkloster. Telef. 28.

DET STØRSTE UDVALG i Cigarer og Tobakker!

Torre og velplejede Varer finder De altid i

Hans Jørgensens Cigarforretning

Markedsgade. Lige overfor Rutebilpladsen.

Alt til Vask og Rengøring!

Toiletartikler. Mange fikse Smaating til Julen.

TATOL - UDSALGET, Markedspladsen.

Fodtøj - Lædervarer

Det største Udvalg i Lædervarer. Reparationer udføres hurtigt og solidt.

Skomagermester Peter Hansen, Handelshuset, Markedspladsen.

HUSK at bestille Deres Forbrug af Frugt, Blomster, Kranse hos
GARTNER L JOHANSEN — TELEFON 30

Lige ved Siden af Rutebilstationen

TIL JULEN anbefales: Cykler, Symaskiner, Støvsugere, Barnevogne, Bilibicykler. En god Dynamo-lygte er altid en god Julegave. — Alle Reservedele høves paa Lager.
Knud Larsens Cyklehandel, Løgumkloster, Telefon 171.

Husk Julehefter, Lommebøger, Almanakker, største Udvalg i nye Bøger, Kontorartikler og Keramik —
Løgumkloster Boghandel v. Gunder Nissen. Tlf. 78.

Min Bagerforretning ved Rutebilstationen bringes i velvillig Erindring —
V. IVERSEN

Manufaktur - Senge-Udstyr - Tricotage
Dame- og Herre-Konfektion.

Conrad Langwadt, Løgumkloster - Telf. 32.

Skomagermester Laur. Hyschmann, Markledgade,
bringes i velvillig Erindring. Reparation. Hurtig og reel Betjening.

CONRAD HVIDS TØMRERFORRETNING

bringes i velvillig Erindring. TELEFON 177

Daglig friskt Morgenbrød
Alt i Wienerbrød og Konditorkager.
Bager C. A. Andersen. Telf. 87

Min Entreprenørvirksomhed bringes i velv. Erindring.
Alt Kloak-, Drænings- og Afvandsarbejde paatages. Entreprenør HERMAN JENSEN, Løgumkloster.

Duco-Lakering af Biler!

Johann Jeppesen, Løgumkloster. Telf. 162.

Kolonial og Delikatesser! Byens bedste Kaffe!
købes hos Vilhelm Pedersen, Østergade. Telefon 110.

Bygmestre Brdr. Jensen, Løgumkloster,
Telefon 178, bringes i velvillig Erindring.

Min Skrædderforretning

i Vindmøllegade bringes i velvillig Erindring.

RUDOLF PRASSE, Løgumkloster.

Skal det være Møbler? Da gaa til Fagmanden.
Indhent Tilbud!

L. THOMSEN, Møbelsnedkeri, Løgumkloster. Telef. 154.

HOTEL LØGUMKLOSTER

Telefon 26 (Hotel St. Hamborg) Byens største Hotel!

Stor Sal! Hyggelige Værelser! God Staldplads!

Smede- og Maskinforretning.

ALT I SANITETSANLÆG!

Lorens Lausen. Telefon 72.

W. Matthies - Byggeforretning

Løgumkloster.

Spec.: Restaurering af Kirker

Telefon 175.

J. C. HØRLØCK - LØGUMKLOSTER

Telefon 77.

Grundlagt 1847.

Største og ældste Forretning i Ure, Sølvvarer og Brillor.

LØGUMKLOSTER BANK

Aktieselskab

Kontortid: 9-12 og 2-4. Lørdag: 9-12. Telefon 18.

ALLE BANKFORRETNINGER UDFØRES

ALT I BLOMSTER, Grøntsager og Frugter faas hos

Gartner A. Erichsen, Løgumgaard,

og i min Forretning i Markedsgade i Løgumkloster. Telef. 23 og 131 u.

Møbler i største Udvalg:

Soveværelser, Spisestuer, Dagligstuer. Gulvtæpper, Møbelstoffer, mange Smaamøbler. Alt freinvises gerne uden Købetvang. Se vore Udstillinger.

M. JEPSEN & SØN, Sadelmager- og Møbelforretning,
Vestergade 20 - Allegade 75 Telefon Løgumkloster 74.

TRYKSAGER

LEVERES BILLIGST
gennem

Hejmdals Kontor, Logumkloster.

Telefon 99

TOFTLUND

AGERSKOV URMAGERFORRETNING

v. O. Nissen. Telefon 16

anbefaler alt i Ure, Guld- og Sølvvarer. Alt i Briller.

Thomas Bojsen - „Frem“

Branderup. Telefon 1.

Kolonial-, Korn- og Foderstofforretning.

**Hagelskade-Forsikrings-Foreningen
for Nordslesvig**

(Oprettet 1875)

Reservekapitalen ca. 101.000 Kr.

Indmeldelse modtages af Tillidsmændene, Kredsformændene og Forretningsfører, *Dir. Andersen*, Toftlund. Tlf. 28

TINGLEV

Hotel Tinglevhus Chr. Hassinggaard.
Telf. Tinglev 4014

Th. Th. Nielsen - Tinglev. Telf. 4005

Bankkonto: Tønder Landmandsbank.

Kunstgødning. Korn og Foderstoffer. Kulhandel.

TØNDER

Asmus Matthiesen, Tønder

Vestergade

Telefon 446

Kolonialvarer - Dølikatesser - Tobak - Cigarer

H. Outzen, Tønder, Vestergade 57.

Telefon 81.

Største Møbellager paa Pladsen. Billigste Priser.

J. N. HANSEN

Tønder Amts førende Ur-, Optik- og Guldsmedeforretning.

Torvet - Telef. 232

Husk Vestergade 10!

Billigste Indkøbssted i Fotoartikler og Lædervarer.

W. Chr. Timm, Tønder, Vestergade 10. Telf. 152

Manufakturvarer, bedst, billigst!

Ehm Christensen, Tønder.

Storegade 12

Telefon 143

P. KJÆR - Urmager og Optiker

Tønder, Vestergade 26. Telefon 6.

ANBEFALER MIN CYKLEFORRETNING!

Reparationsværksted for Biler og Motorcykler.

Skolekørsel!

C. F. Dela, Tønder. Telefon 396

J. N. JEFSEN, STOREGADE 5, TØNDER

TELEFON 341

Bøger, Papir, Kunst. Anbefaler alt i Skøn- og Faglitteratur

RADIO-RASMUSSEN, Tønder.

Østergade 13

Telefon 117

Hans Matthiesen, Vesterg. 5, Tønder

Telefon 334.

Kolonial- og Delikatesseforretning.

Af Sprogforeningens Almanak

ønskes følgende Aargange til Køb:

1907, 1909, 1911, 1912, 1913, 1914, 1915, 1916,
1917, (2 Eksempl.) 1919, 1924, 1928.

I Bytte kan event. gives:

Aarg. 1894, 1895, 1896, 1897, 1900, 1901, 1904,
1905, 1906, 1908, 1923, 1925,

Mulige Tilbud bedes sendt til:

J. N. Jepsens Boghandel, Tønder. Tlf. 341

HADERSLEV

Sparekassen for Haderslev Byes Omegn.

(Hjørnet Gravene-Nørregade)

modtager Indskud til højeste Forrentning paa Folio.

Indlaan paa Opsigelse.

Afdeling „Egne Hjem“ Afdeling for Skolesparekasser.
Som Gaver ved Hjemmets Fester (Daab. Fødselsdag og
Konfirmation) anbefales Sparekassebøger i Pragtbind.

Jørgen Petersen, Nørregade, Haderslev

Manufakturforretning. Telefon 660

Største Udvalg i Damekonfektion.

Ole Jensens Bageri

Gaaskærgade - Telefon 670

. . . *A N B E F A L E S !*

Michael Hansen, Haderslev

Nørregade 38

Telefon 415 - 416

JERN, STAAL OG BYGNINGSARTIKLER

Harmonien ●

HADERSLEV

P. HANSEN

anbefaler sine hyggelige
Selskabslokaler til større
og mindre Selskaber —
I. Kl. Køkken og Betjening.

Chr. Nicolaisens Herre- og Dameskrædderi

anbefales.

Herre-Lingeri i stort Udvalg.

Gravene 13

Haderslev

Telefon 764

Waldemar Schmidt, Haderslev

Nørregade 1

Telefon 16

Byens ældste og største Specialforretning i

HERRE- og DRENGEKONFEKTION

Den overalt meget yndede

DAN-MARGARINE

bør spises af alle —

Margarinefabrikken „Nordslesvig“

Haderslev

Telefon 744

Sønderjyllands største Lager af

RADIOMATERIALE

en gros Elektr. Artikler og Grammofonplader en detail

1. Klasses FOTO-AFDELING

RADIOMAGASINET

E. RASMUSSEN

Haderslev Nørregade Telf. 1083

CARL NIELSEN, BOGHANDEL

Telefon 371

Haderslev

Nørregade 25

GRUNDLAGT 1765

Oluf Thielst - Haderslev. Tlf. 165

Mark- og Roefrø. Kunstgødning.

Gødningskalk.

Høstbindegarn.

Kolonialvarer.

Henrik Sørensen

Jomfrustien, Haderslev. Telefon 271.

Kolonial - Kaffe - Konserves - Sydfrugter

Bedste Varer - Billigste Pris.

H. O. Knudsen

1. Klasses Skotøjsreparationsværksted

Jomfrustien 2 — Haderslev

H. FAHRENDORFF

Søndertorv 7

Haderslev

Telefon 748

KONDITION OG CAFE

Alpina

PETER HENNINGSEN

Haderslev. Telefon 169.

Ure. Guld- og Sølvvarer!

A/s **NICOLAI OUTZEN**

HADERSLEV

TELEFON 73 - 74

Haderslev kontroll. Foderblanding

Korn, Foderstoffer og Kunstgødning

Paul Christiansen & Søn,

Haderslev Bygningsartikler Tlf. 70, 71

O. P. OLLING, Glarmester, Haderslev

Storegade 23 — Telefon 389

Eget Glassliberi :: Billedindramning

MICHELSEN & JACOBI

Haderslev (Peter Orbesen) Telefon 221

Manufakturvarer

Dame- og Børne-Konfektion

Herre- og Dreng-Konfektion

Skotøj

TÆPPER — GARDINER — SENGEUDSTYR

HANSEN & CHRISTIANSEN

HADERSLEV

KOLONIALVARER en gros

Cigarer, Cigarillos og alle Slags Tobak
fra Brødr. Braun, København.

Telegram-Adresse:

„ARIMO“

Telefoner:

329 & 330

Vare-

Marke

NAAR DE VIL

spare Penge

BØR DE KØBE DERES

Manufakturvarer, Konfektion, Tricotage, Skotøj

hos

A. Hundevadt, Haderslev

a

VOJENS

Vojens Andels-Svineslagteri

Telefon Nr. 9 og 12

Telegram-Adresse: „Slagteriet“

Code: A. B. C. 5. Edition

Bankkonto: Haderslev Bank A/S.

Detailudsalg i:

Haderslev
Telf. 27

Vojens
Telf. 9

Tofflund
Telf. 9

Rødekro
Telf. 8

Vamdrup
Telf. 32

Julius Nielsen - Vojens

Korn - Foderstoffer - Kunstgødning

Trælasthandel

Telefon 31

Telefon 31

Reserveret.

RØDDING

HOTEL RØDDING

Rødning Telefon 4

Mads Christophersen.

Rødning Møbelmagasin

Stort Lager af Møbler for alle Hjem

Ligkister paa Lager

S. A. SØRENSEN, Snedkermester. Telefon 27.

A. J. Marcussen :: Rødning

Urmager- og Guldsmedeforretning

Grundlagt 1844

RØDDING ANDELSMEJERI

fører altid 1. Klasses:

*Børnemælk - pasteuriseret Mælk
samt Fløde, Kørnemælk og Smør*

Henvend Dem til Mejeriets Udsalgsvogne
eller dets Udsalg paa Kongevej -

Barber- og Frisør-Salon „Sanitær“

Rødning - anbefales.

NB. Kun for Herrer.

Indeh.: E. Christensen.

H. CHR. ANDERSEN, RØDDING. Telf. 68

Bog- og Papirhandel - Bogbinderi

Stort Udvalg i Billeder.

Fotoartikler.

**TRYKSAGER leveres billigst gennem
Hejmdals Kontor, Rødning. Telefon 101.**

RØDDING HØJSKOLE

Rødning St. - Sønderjylland.

Karleskole: November - Marts. Pigeskole: Maj - Juli.
Delingsføreruddannelse ved Frede Hansen. —

Skoleplan sendes.

HANS LUND

CAFE „VESTA“ - Rødning

TELEFON 79

TELEFON 79

Store hyggelige Lokaler. Eget Konditori. Bese Røddings smukke Omegn og drik Kaffe i Cafe „Vesta“ Madkurve kan medbringes. Ny stor Sal.

K. GUNDESEN's Urmager og Guldsmedeforretning, Rødning

anbefaler et stort og smukt Lager i alle Sorter Lomme- og
Stueure, Brillor og Optik-Artikler

Reparationer og Graveringer hurtigt og billigt fra eget Værksted.

RØDDING TØMMERHANDEL

CHR. J. RAVN — TELEFON 49

anbefaler: Tommer. Brædder, Kalk, Cement, Tagpap, Søm, Jernvinduer, Jern-
bjælker, Jerntag, Tagsten, Bolge-Skifer, Diagonal-Skifer, Drænrør.

KAKKELOVNE - KOMFURER - KUL - KOKS - BRIKETTER

Vestkystens Kiosk

Rødning — Telefon 94

åben fra Kl. 8 Morgen til Kl. 10 Aften, fører alle kendte
Ugeblade og Dagblade. Husk Søndagsavisen.

RØDDING BANK

Bankens Aktiekapital	211.000 Kr.
Bankens Reserver	75.000 Kr.
Ialt	286.000 Kr.

hefter til Sikkerhed for Kunders Indskud

Rødning Bank er Egnens Bank, og gennem
den kommer Egnens Penge Egnen til Gode

M. Gundesens Kolonial- og Delikatesseforretning

Stort Udvalg i Vine og Spirituoser.

Vellagrede Cigarer i alle Prislæg.

TELEFON 10

R Ø D D I N G

Rødning Andelsslakteri

anbefaler Indkøb i vore Forretninger i
Rødning og Gramby - Telefoner 131 og 75
samt ved vore Affaldsvogne - af alle Slags

Benmel, Hønsetilskudsfoder, samt fersk Kød og Flæsk.

Landsretssagfører Jepsen

Rødning - Telefon 16

KONTORDAGE:

Hver Tirsdag fra Kl. 3—4 i Gramby (Andersens Hotel.)

Hver Lørdag fra Kl. 3—5 i Jels (Jernbanehotellet)

Hver 2. og 4. Onsdag i Maanedn i Skodborg (Vesterkro.)

HANS JUHL - RØDDING. Telf. 20

Møbelsnedkeri — Møbelmagasin

Lager af Ligkister. Alt Bygningsarbejde udføres.

Spare- og Laanekassen for Fros og Kalvslund Herreder

Stiftet 1872 Rødning Telefon 36

Alle Sparekasseforretninger udføres.

Sikker Pengeanbringelse.

SKOVBORG

Skodborg Spare- og Laanekasse

Indskudskapital 1 Million Kr.

Reservefonds 125.000.- Kr.

Sikreste Kapitalanbringelse.

Skodborg Korn-
og Foderstofforretning A/S

Telefon Nr. 4

Korn. Foderstoffer. Kunstgødning

GRAM - GRAMBY

Gramby Bank A/S - Gram

Aktiekapital 275.000 Kr.

anbefaler sig med alle Bankforretninger

GRAM TEGLVÆRK

anbefaler sine

Drænsrør og Mursten

Ved Indkøb forlang da Gram-Tæpper
Føres i alle større Manufakturforretninger.

Gram Tæppefabrik

Gram Hotel - Gram. Telf. 22

*Hyggelige Lokaler. God Staldplads. God Betjening.
Moderate Priser. Luksusbil til Leje! Rasm. Andersen.*

Aarets Julebog:

BOGENS HELT.
KØBM. LOR. FILSKOV,
MØGELTØNDER

LUNETS SØNNER

(4. OPLAG)

Kanoner Filskovs Bedrifter
og andre sønderjydske
Historier

Samlet og genfortalt af
SVEND THORSEN

Med et Forord af
Dr. phil. Gudmund Schütte

PRIS: 3,50 Kr. Faas i alle Boglader!

A/S H. Matzen

KNABROSTRÆDE
20

KØBENHAVN K.
TELEGRAM-ADR.:
CLICHEMATZEN

TELEFON: 7057 - 7456 - 11,900 og STAT 74

Leverandør til Sprogforeningens Almanak

Clicheer og Stereotypier
i fineste Udførelse og til billige Priser

NOTITSER:

.....

.....

.....

.....

A/S H. C. MØLLER'S

SÆBEFABRIK

& OLIEMØLLE

GRUNDLAGT 1829

LINOLIE - FERNIS

HØRFRØKAGER

BLØDE SÆBER

GLYCERIN

AARHUS

